T.C.
TRAKYA ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
EĞİTİM BİLİMLERİ ANABİLİM DALI
EĞİTİM YÖNETİMİ, TEFTİŞİ, PLANLAMASI
VE EKONOMİSİ BİLİM DALI
YÜKSEK LİSANS TEZİ

ORTAÖĞRETİM KURUMLARINDAKİ YÖNETİCİLERİN GİRİŞİMCİLİK ÖZELLİKLERİ

MELEK DERİN

TEZ DANIŞMANI
DR. ÖĞR. ÜYESİ KENAN ÖZDİL

EDİRNE 2019

T.C.

TRAKYA ÜNİVERSİTESİ

SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ

EĞİTİM BİLİMLERİ. ANABİLİM DALI

EĞİTİM YÖNETİMİTEFTİŞİ PLANLAMASI VE EKONOMİSİ PROGRAMI

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Melek DERİN tarafından hazırlanan ORTAÖĞRETİM KURUMLARINDAKİ YÖNETİCİLERİN GİRİŞİMCİLİK ÖZELLİKLERİ Konulu **Yüksek Lisans** tezinin Sınavı, Trakya Üniversitesi Lisansüstü Eğitim-Öğretim Yönetmeliği'nin 19-6 maddeleri uyarınca 17.06.2019 PAZARTESİ günü saat 13:30. 'da yapılmış olup, yüksek lisans tezinin *.KABUL EDİLMESİNE..**OYBİRLİĞİ / ~~OYÇOKLUĞU~~** ile karar verilmiştir.

JÜRİ ÜYELERİ	**KANAAT**	**İMZA**
Dr.Öğrt.Üyesi Kenan ÖZDİL (Danışman)	Kabul edilmesine	
Dr.Öğrt.Üyesi Demirali Y.ERGİN	Kabul Edilmesine	
Dr.Öğrt.Üyesi Asude MALKOÇ	Kabul Edilmesine	

* Jüri üyelerinin, tezle ilgili kanaat açıklaması kısmında "Kabul Edilmesine/Reddine" seçeneklerinden birini tercih etmeleri gerekir.

T.C
YÜKSEKÖĞRETİM KURULU
ULUSAL TEZ MERKEZİ

TEZ VERİ GİRİŞ FORMU

Referans No	10248934
Yazar Adı / Soyadı	MELEK DERİN
T.C.Kimlik No	30553473112
Telefon	5434213233
E-Posta	melekderin@msn.com
Tezin Dili	Türkçe
Tezin Özgün Adı	Ortaöğretim Kurumlarındaki Yöneticilerin Girişimcilik Özellikleri
Tezin Tercümesi	Entrepreneurship Characteristics Of School Administrators In Secondary Education Institutions
Konu	Eğitim ve Öğretim = Education and Training
Üniversite	Trakya Üniversitesi
Enstitü / Hastane	Sosyal Bilimler Enstitüsü
Anabilim Dalı	Eğitim Bilimleri Anabilim Dalı
Bilim Dalı	Eğitim Yönetimi, Teftişi, Planlaması ve Ekonomisi Bilim Dalı
Tez Türü	Yüksek Lisans
Yılı	2019
Sayfa	107
Tez Danışmanları	DR. ÖĞR. ÜYESİ KENAN ÖZDİL
Dizin Terimleri	Okul yöneticileri=School administrators ; Örgütsel girişimcilik=Organizational entrepreneurship
Önerilen Dizin Terimleri	Okul yöneticisinin girişimciliği = School administrator's entrepreneurship

23.06.2019

İmza:.....

Tezin Adı: Ortaöğretim Kurumlarındaki Yöneticilerin Girişimcilik Özellikleri

Hazırlayan: Melek DERİN

ÖZET

Araştırmanın amacı, ortaöğretim kurumlarındaki yöneticilerin girişimcilik özelliklerini belirlemektir. Ayrıca girişimcilik algı düzeylerinin cinsiyet, yaş, branş, eğitim düzeyi, yöneticilikteki kıdem, görev yaptığı okuldaki hizmet süresi değişkenlerine göre farklılık gösterip göstermediği araştırılmıştır.

Araştırma betimsel yöntem kullanılmıştır. Araştırmanın evrenini Edirne ili merkez ve ilçelerdeki ortaöğretim kurumlarında görev yapan 150 yönetici oluşturmaktadır. Yapılan araştırmada örneklem alınmamış ve 138 yöneticiye ulaşılmıştır. Verileri toplamak için Dönmez ve Köybaşı tarafından hazırlanan Okul Yöneticisi Girişimcilik Ölçeği kullanılmıştır. Araştırmada ayrıca çalışma grubuna ilişkin demografik bilgilerin edinilmesi amacıyla, araştırmacı tarafından geliştirilen kişisel bilgiler formu kullanılmıştır. Araştırmada toplanan veriler istatistik paket programı ile çözümlenmiştir. Araştırmada normal dağılım gösteren değişkenler için ANOVA ve t-testi uygulanmıştır. Elde edilen verilere göre okul yöneticilerinin girişimcilik algı düzeylerinin yüksek olduğu saptanmıştır. Okul yöneticileri kendilerini girişimci olarak algılamaktadır. Okul yöneticilerinin girişimcilik algı düzeylerinin cinsiyet, branş, yöneticilikte kıdem ve görev yaptığı okuldaki hizmet süresi değişkenine göre farklılaşma görülmemiştir. Ancak yaş ve eğitim düzeyinde farklılaşma olduğu görülmüştür. Eğitim düzeyi arttıkça girişimcilik algı düzeyinin arttığı görülmüştür. Ayrıca, 41 – 50 yaş arasındaki yöneticilerin girişimcilikte daha genç ve yaşlı gruplara göre yüksek performans gösterdiğini söyleyebiliriz.

Anahtar Kelimeler: Okul yöneticileri, girişimcilik, okul yöneticisinin girişimciliği

Thesis name: Entrepreneurship Characteristics Of School Administrators In Secondary Education Institutions

Prepared by: Melek DERİN

ABSTRACT

The aim of the research is to determine the entrepreneurial characteristics of the administrators in secondary education institutions. In addition, it has been investigated whether entrepreneurship perception levels differ according to gender, age, branch, educational level, seniority in administrators and service duration variables in the school where they work.

It was used a quantitative survey method in this research. The population of the research consists of 150 administrators working in the high schools in the center and districts of Edirne province. In the research, the sample was not taken and 138 school administrators were reached. The school administrators entrepreneurship scale prepared by Dönmez and Köybaşı was used to collect data. The research also used a personal information form developed by the researcher to obtain demographic information about the study group. Data collected in the study were analyzed with statistical package program. ANOVA and T- test were used for the variables that show normal distribution. According to the data, it was determined that the entrepreneurship perception of the school administrators have high levels. School administrators perceive themselves as entrepreneurs. It has been seen that school administrators entrepreneurship perceptions differ only by age and educational level. The entrepreneurship level of the school administrators increases due to educational level. We can also say that between 41-50 years old administrators show higher performance in entrepreneurship than younger and older groups.

Keywords: School administrators, entrepreneurship, school administrator's entrepreneurship

ÖNSÖZ

Eğitim örgütleri topluma faydalı olabilecek bireyler yetiştirme görevini üstlenmiştir. Okullarımız çağın gerisinde kalmadan, değişen dünyaya ayak uydurmalı hatta öncü olmalıdır. Toplumu şekillendiren, geleceğine yön veren eğitim olduğuna göre bu kurumları yöneten okul yöneticilerine çok büyük görevler düşmektedir. Başarılı, etkili, lider ve girişimci okul yöneticileri okulları dört duvar arasında bilgi aktaran kurumlar olmaktan çıkarıp bilgiyi üreten ve kullanan kurumlara dönüştürecektir. Yapılan literatür taramasında okul yöneticilerinin girişimciliği ile ilgili çalışmaların çok az olduğu görülmüştür. Dolayısıyla bu çalışmanın eğitim sistemi açısından faydalı olacağını düşünüyorum.

Tez çalışmam boyunca her türlü bilgi ve deneyimini benimle paylaşıp desteğini esirgemeyen değerli danışmanım Dr. Öğr. Üyesi Kenan ÖZDİL' e, verilerin analizi aşamasında yol gösterici olan, bilgi ve desteğini esirgemeyen kıymetli hocam Dr. Öğr. Üyesi Demirali Yaşar ERGİN' e çok teşekkür ediyorum. Ayrıca çalışmamın uygulama kısmında zaman ayırıp yardımcı olan tüm yöneticilere teşekkürlerimi sunuyorum.

Hayatım boyunca desteklerini benden esirgemeyen aileme, bu süreçte her zaman desteğini gördüğüm, bana inanan ve bana güç veren canım kardeşim Murat DERİN' e sonsuz teşekkür ederim.

Melek DERİN

Edirne, 2019

İÇİNDEKİLER

ÖZET ..... **I**

ABSTRACT ..... **II**

ÖNSÖZ ..... **III**

Tablo Listesi ..... **VIII**

BÖLÜM I **1**

GİRİŞ **1**

1.1. Problem 1

1.2. Araştırmanın Amacı 5

1.3. Araştırmanın Önemi 5

1.4. Sayıltılar 6

1.5. Sınırlılıklar 7

1.6. Tanımlar 7

1.7. İlgili Araştırmalar 7

1.7.1. Okul Yöneticilerinin Girişimcilik Özellikleri ile İlgili Türkiye'de Yapılan Araştırmalar 8

1.7.2. Okul Yöneticilerinin Girişimcilik Özellikleri ile İlgili Yurt Dışında Yapılan Araştırmalar 11

BÖLÜM II **16**

KAVRAMSAL ÇERÇEVE **16**

2.1. Girişimcilik 16

2.1.1. Girişimcilik Kavramı 17

2.1.2. Girişimciliğin Önemi 21

2.1.3. Girişimcilerin Özellikleri 22

2.1.3.1. Liderlik 25

2.1.3.2. Kendine Güven 26
2.1.3.3. İçsel Kontrol Odağı 26
2.1.3.4. Yenilikçilik ve Yaratıcılık 28
2.1.3.5. Fırsatları Yakalama 28
2.1.3.6. Risk Alma 29
2.1.3.7. Başarı İhtiyacı 30
2.1.3.8. Belirsizliğe Tolerans 31
2.1.4. Girişimcilik ve Cinsiyet 31
2.1.5. Girişimciliği Etkileyen Faktörler 33
2.1.5.1. Sosyal Çevre 33
2.1.5.2. Eğitim 34
2.1.5.3 Kültür 34
2.1.5.4.Psikolojik Faktörler 35
2.1.5.Girişimcilik ve Bilgi Teknolojileri 36
2.1.6.Dünyada ve Türkiye'de Girişimcilik 37
2.2. Okul Yöneticilerinin Girişimcilik Özellikleri 41
2.2.1.Örgüt İçi Girişimcilik 42
2.2.2.Okullarda Yöneticinin Rolü 43
2.2.3.Okul Yöneticilerinin Girişimcilik Rolleri 45
2.2.3.1.Okul Yöneticilerinin Girişimcilik Faaliyetlerinin Okul Üzerindeki Etkisi 46
2.2.4.Okul Yöneticilerinin Girişimciliğini Etkileyen Faktörler 47
2.2.4.1.Bireysel Faktörler 47
2.2.4.2.Örgütsel Faktörler 48
2.2.4.3.Örgüt Desteği 49

2.2.5.Girişimcilik Eğitimleri 50

2.2.5.1.Türkiye'deki Okul Yöneticilerine Yönelik Girişimcilik Eğitimleri.... 53

BÖLÜM III 56

YÖNTEM 56

3.1. Araştırma Modeli 56

3.2. Evren ve Örneklem 56

3.3. Veri Toplama Araçları 57

3.3.1. Kişisel Bilgiler Formu 57

3.3.2. Girişimcilik Ölçeği 57

3.4. Verilerin Çözümlenmesi ve Yorumlanması 58

BÖLÜM IV 59

BULGULAR VE YORUM 59

4.1. Örneklem Dağılımına İlişkin Bulgular 59

4.2.Okul Yöneticilerinin Girişimcilik Algılarına İlişkin Bulguları ve Yorumları.. 62

4.3. Okul Yöneticilerinin Cinsiyet Değişkenine Göre Girişimcilik Bulguları ve Yorumları 63

4.4. Okul Yöneticilerinin Eğitim Durumu Değişkenine Göre Girişimcilik Bulguları ve Yorumları 63

4.5. Okul Yöneticilerinin Branş Değişkenine Göre Girişimcilik Bulguları ve Yorumları 64

4.7. Okul Yöneticilerinin Görev Yaptığı Okuldaki Hizmet Süresi Değişkenine Göre Girişimcilik Bulguları ve Yorumları 67

4.8. Okul Yöneticilerinin Mesleki Kıdem Değişkenine Göre Girişimcilik Bulguları ve Yorumları 67

BÖLÜM V 69

SONUÇ VE ÖNERİLER 69

5.1. Sonuç 69

5.2. Öneriler 72

KAYNAKÇA 74

EKLER 96

TABLO LİSTESİ

Tablo 1. Andrew Bernstein'dan yararlanılarak hazırlanan girişimcilik tanımları 19

Tablo 2.Yöneticilerin cinsiyetlere göre dağılımı 59

Tablo 3. Yöneticilerin branşlara göre dağılımı 59

Tablo 4. Yöneticilerin yaş aralıklarına göre dağılımı 60

Tablo 5. Yöneticilerin eğitim durumlarının dağılımı 60

Tablo 6. Yöneticilerin kıdem derecelerine göre dağılımı 61

Tablo 7. Yöneticilerin hizmet süresi dağılımı 61

Tablo 8. Yöneticilerin girişimcilik algı düzeyleri 62

Tablo 9. Okul yöneticilerinin girişimcilik puanlarının cinsiyet değişkenine göre karşılaştırılması 63

Tablo 10. Okul yöneticilerinin girişimcilik puanlarının eğitim durumu değişkenine göre karşılaştırılması 64

Tablo 11. Okul yöneticilerinin girişimcilik puanlarının branş değişkenine göre karşılaştırılması 65

Tablo 12. Okul yöneticilerinin girişimcilik puanlarının yaş değişkenine göre karşılaştırılması 66

Tablo 13. Okul yöneticilerinin girişimcilik puanlarının görev yaptığı okuldaki hizmet süresi değişkenine göre karşılaştırılması 67

Tablo 14. Okul yöneticilerinin girişimcilik puanlarının mesleki kıdem değişkenine göre karşılaştırılması 68

BÖLÜM I

GİRİŞ

Bu bölümde araştırmanın problem durumu, amacı, önemi, sayıltıları, sınırlılıkları, tanımlar ve ilgili araştırmalara yer verilmiştir.

1.1. Problem

Günümüzde küreselleşme ve buna bağlı olarak küreselleşmenin insan hayatına olan etkisi her geçen gün artmaktadır. Teknolojinin gelişmesi ve portatif şekilde kullanılabilir hale gelmesiyle birlikte, bireylerin tercihlerinde ve günlük hayat koşullarında ciddi farklılıklar görülebilmektedir. Örneğin birçok kişi, sadece sosyal medyanın yaygınlaşmasıyla birlikte farklı tutumlar sergilemeye başlamışlar ve hayatlarını bu şekilde ilerletme yolunu tercih etmişlerdir. Aynı zamanda teknolojinin gelişmesi ve her yerde ulaşılabilir hale gelmesiyle, bireylerin yaratıcılık düzeylerinde de değişimler görülebilir. Bu değişimlerin çok hızlı bir şekilde ilerlemesi ve insanların çağa ayak uydurabilmesi için, değişime sürekli açık olacak bir kimliğe sahip olmaları gerekmektedir. Bu sayede küreselleşmeye bağlı olarak rekabetin her geçen gün arttığı dünyamızda hayatta kalabilme gücü, daha kolay elde edilebilir. Söz konusu kimlik yapısının da oluşması için temeli, yani insanların eğitim gördüğü dönemi incelemek gerekmektedir.

Küreselleşme bireylerin birçok yönden hayatını değiştirdiği gibi, eğitim gibi insan gelişimini doğrudan etkileyen bir sistemde de etkisini gösterir. Bilindiği gibi eğitim, önce aile içerisinde başlayan, daha sonra çevrenin ve okulun da etkisiyle hayat boyu devam eden bir eylemdir. Buradan hareketle, bireylerin eğitim hayatlarında edindikleri tecrübeler, onların gelecekteki yaşamlarında karar verme, analitik düşünme, öğrendiğini uygulayabilmek gibi soyut eylemlerini gerçekleştirmede ışık tutar. Bu bağlamda, eğitimde günümüz koşullarının etkisinin

görülmesi, bireylerin de topluma ve küreselleşmeye ayak uydurmasına olanak tanır. Bu durum da ancak, yenilikçi fikirlerin varlığı ile mümkün olabilmektedir.

Yenilikçi fikirlerin eğitim sektörüne kazandırılmaya başlaması, özellikle son yıllarda sıklıkla tartışılan bir konu olarak gündemde yer bulmaktadır. Önceki yıllarda öğrencilerin fikirlerini savunması, var olan konular üzerinde tartışması öğretmenler ve diğer yönetim üyeleri tarafından tercih edilmezken, küreselleşme ile birlikte fikirlerin tüm dünyada paylaşılabilecek hale gelmesi sayesinde eğitimdeki yenilikçi tutumlar da etkisini göstermeye başlamıştır. Okullarda özellikle teknolojik gelişmelere bağlı olarak hükümetlerin de eğitim politikalarında değişimler görülmeye başlamış; günümüz dünyasına uyumlu olabilecek potansiyel yaratıcı fikirli bireylerin eğitilmesi gözlemlenmiştir. Bu anlamda hükümetler, yaratıcılık ve liderliğin bir araya geldiği "girişimcilik" kimliği üzerine yoğunlaşmışlardır. Bu durum hem Türkiye'de hem de dünyadaki diğer gelişmekte olan ve gelişmiş olan ülkelerde de görülmektedir.

Girişimcilik kısaca, olaylar karşısındaki fırsatları değerlendirebilmek için riskler alarak yenilik yapma potansiyeline sahip olmayı ifade eder (Köybaşı ve Dönmez, 2017). Dolayısıyla girişimci olan kişiler, küresel dünyadaki değişimlere ayak uydurup, önlerindeki problemi çözmede yaratıcı becerilerini ön planda tutan kişiler olarak bilinirler. Birçok sektörde varlığına ihtiyaç duyulan girişimci bireyler, yöneticilik sistemlerinde de yenilikçi bir tutum sergileyerek kendi çalışanlarıyla ile ılımlı ve pozitif ilişkiler kurmayı tercih ederler. Hiyerarşik ve klasik yönetici – çalışan ilişkisinden farklı olarak girişimciler, yöneticilik konusunda liderliği de hedef alan ve yol gösteren bir tutum içerisinde olabilirler. Günlük işler kadar kurumları ve bireyleri yönetmek gibi nitelik açısından daha büyük işlerin yürütülmesinde girişimci bireylerin tutum ve davranışları etkili olabilmektedir. Bu anlamda sağlık, ekonomi, eğitim ve hukuk gibi farklı alanlarda girişimci kimliklere sıklıkla ihtiyaç duyulmaktadır; girişimci kimliğin farklı sektörlerde istenmesi, küreselleşmeyle gelen durumlardan birisidir.

Türk milli eğitim sisteminde okullarda okul yöneticilerinin liderlik ve yönetim konusunda söz sahibi olduğu bilinmektedir. Dolayısıyla bu iki kavrama bağlı olarak, girişimcilik kavramı da önem arz eden bir yer tutar (Köybaşı ve Dönmez, 2017). Türk eğitim sistemi açısından incelendiğinde, girişimcilik kimliğinin saptanması ve uygulanabilir hale getirilmesi için değerlendirilmeler yapılması gerekmektedir.

Yakın tarihimize baktığımızda, girişimcilik kavramının tıpkı diğer ülkelerdeki gibi yeni duyulmaya ve uygulanmaya başlandığını görmekteyiz. Öğrencilerin girişimciliğe dair alt kimlikleri (liderlik, fikir savunma, yeteneklerin doğru yer ve zamanda kullanılması vb.) elde edebilmesi için teorik bilgiler kadar pratik bilgiler de derslerde gösterilmeye başlanmıştır. Özellikle empati becerilerinin geliştirilmesi ve çalışmaya istekli olma bilinci, okul öncesi dönemindeki çocuklara aşılanmaktadır (Yelkikalan, Akatay, Yıldırım, Karadeniz, Köse, Koncagül ve Özer, 2010). Öğrenmenin sosyal bir şekilde gerçekleştirilmesi ve buna bağlı olarak da sosyalleştirilmeyle gerçekleştirileceği düşünüldüğünde; öğrencilerin bu tarz davranışları model olarak göreceği ilk kişiler öğretmenler ve yöneticiler olacaklardır. Bu anlamda, girişimciliğe dair öğretilerin çocuklara aksettirilebilmesi için, yöneticilerin ve öğretmenlerinde bahsi geçen girişimci kimliğe sahip olmaları bir zorunluluk haline gelmiştir.

Bir kurumda, yöneticilerin liderlik vasfını taşımaları gerektiği ve buna göre yönetimde söz sahibi olabilecekleri bilinmektedir. Okul kültürü bazında düşünüldüğünde, okul yöneticileri de yine liderlik vasıflarının ön planda olmasını sağlayacak karakterde olmaları gerekmektedir. Liderliğe ek olarak, girişimci kimliklerinin ön plana çıkarılmasını sağlayacak bir başka durum da riskli koşullara karşı yaratıcı fikirler üretebilmektedir. Eğitim sisteminin amaç ve içeriğinin sürekli değişim içerisinde olduğu göz önüne alındığında, okul yöneticileri bu değişimler doğrultusunda hareket etmelidir ve girişimciliğe ait karakterlere sahip olmalıdırlar. Okul yöneticisinin temel görevleri sadece yasal işleri yapmak değil; kaynak sağlama, sorunlar ortaya çıkmadan önlem alma, okul çevresini düzenleyip velilerin katılım ve

desteğini sağlamanın yanında yenilikler yaratma, okulda sunulan eğitim ve öğretim fırsatlarını sürekli olarak geliştirmekte olmalıdır.

Girişimciliğin nasıl oluştuğunu ve geliştiğini anlatan, psikolojinin değişik dallarında birtakım çalışmalar bulunmaktadır. Örneğin örgütsel psikolojide, şirketlerde girişimci bir kimliğin oluşması için ne tür olguların olması gerektiği tartışılmıştır. Ancak eğitim gibi, girişimciliğin yeni bir şekilde tartışıldığı alanlarda, henüz literatürde çok fazla çalışma bulunmamaktadır. Buradan hareketle, hem ulusal açıdan hem de yerel açıdan girişimciliğin eğitim alanında yeni çalışmalarla geliştirilmesi gerekmektedir.

Bu nedenle araştırmanın problemi, Türk eğitim sistemi içerisinde okul yöneticilerinin girişimcilik özelliklerinin saptanması üzerinedir. Literatürde konu ile ilgili çalışmaların azlığı ve eğitim sistemi içerisindeki yenilikçi tutumların giderek yayılması sayesinde girişimci yönetim kadrolarına duyulan ihtiyacın da artacağı görüşü düşünülmektedir. Okul kültüründe, bir "girişimci okul yöneticisi kimliği" oluşturmada yön göstermek, araştırmanın problemi olarak görülebilir. Buradan hareketle bu çalışmada okul yöneticisi;

1) Girişimciliğe dair hangi stratejileri izlemelidir?
2) Hangi girişimcilik yöntemini belirlemeli ve ona göre hareket etmelidir?
3) Girişimcilik düzeyini belirlerken okula ait diğer elementler ile (öğretmenler, idari kadro, öğrenciler vs.) nasıl bir ilişki içerisinde olmalıdır?

4) Girişimci bir tutum sergilerken liderlik ve yaratıcılık becerilerini nasıl işlevsel hale getirebilir?

gibi sorulara cevap aranmıştır. Buradan hareketle girişimcilik ve girişimciliğe dair kavramlarla ilgili bilgiler verilecek, Türk eğitim sistemi içerisinde girişimci bir okul yöneticiliği profilinin oluşturulmasında etkili olabilecek faktörler üzerinde durulacaktır.

1.2. Araştırmanın Amacı

Araştırmanın genel amacı; ortaöğretim kurumlarındaki yöneticilerin girişimcilik özelliklerini belirlemektir. Araştırmanın amacı çerçevesinde, şu sorulara yanıt aranmaya çalışılmıştır:

1. Ortaöğretim kurumlarındaki yöneticilerin girişimcilik algı düzeyleri nedir?
2. Ortaöğretim kurumlarındaki yöneticilerin girişimcilik özellikleri hakkında görüşleri;
    a) Cinsiyete,
    b) Eğitim durumuna,
    c) Branşa,
    d) Yaşa,
    e) O an görev yaptığı okuldaki hizmet süresine,
    f) Mesleki kıdeme göre farklılaşmakta mıdır?

1.3. Araştırmanın Önemi

Türk Milli Eğitim sisteminde okullar merkezi olarak yönetilmektedir. Okullar, okul yöneticilerinin yönetimi ve liderliği altındadır. Okullar toplumun şekillenmesinde büyük rol oynamaktadır. Bu yüzden eğitim alanında okul yöneticilerine büyük sorumluluklar düşmektedir. Okul yöneticilerinin en önemli rolü toplumda oluşan sosyal, politik ve ekonomik gelişmelere göre öğretimi tekrardan yapılandırmak olmalıdır (Taymaz, 2003). Bunun gerçekleşebilmesi için okul yöneticilerinin yenilik ve yaratıcılığın yanında girişimsel özellikler taşımaları gerekmektedir. Yaratıcı ve yenilikçi okul yöneticileri sayesinde okullar yaratıcılığın gelişmesine yardımcı olacaktır ve okullar bilgi aktaran kurumlar olmaktan çıkıp bilgi üreten kurumlara dönüşecektir (Bayrak ve Terzi, 2004). Okulların ellerindeki

olanakları etkili olarak kullandığını söylemek pek uygun değildir. Kullanılmayan laboratuvar olanakları, teknolojik araçların kilitli dolaplarda tutulması, okul saatleri dışında öğrencilerin okula alınmaması, okul duvarlarına gerilen tel ve duvarlarla çevrelerinden soyutlanmış okullar ve öğrencilerin boş saatlerinde kilitli tutulan kitaplıklar bu duruma örnek olarak verilebilir (Başar ve ark., 2001).

Türkiye'de okul yöneticilerine verilen girişimcilik ve liderlik eğitimlerinin son yıllarda arttığı görülmüştür. Ülkemizde okul yöneticilerine yönelik girişimcilik eğitimleri Milli eğitim Bakanlığı, belediyeler, bazı özel kuruluşlar veya vakıflar tarafından verilmeye başlanmıştır. Ayrıca Anadolu Vakfı "Değerli Öğretmenim" projesi kapsamında okul yöneticilerine sosyal girişimciliği geliştirmek adına eğitimler verdi. 01.04.2013 tarihinde MEB ile TÜBİTAK arasında imzalanan protokol kapsamında "Öğretmenlik, Girişimcilik ve Liderlik Eğitimleri" seminerleri yapılmıştır.

Araştırmada okul müdürlerinin girişimcilik özelliklerinin ve bu özelliği etkileyen diğer değişkenlerin belirlenmesi, okul yönetici ve adaylarına gerekli bilgi ve becerileri kazanmaları için yapılacak eğitimlere rehberlik etmesi açısından önemlidir. Ayrıca yöneticilerin girişimcilik özelliklerinin okullara yansımasında ne tür etkilerde bulunabileceğinin anlaşılmasına katkı sağlayacağı bakımından önem taşımaktadır.

1.4. Sayıltılar

- Anketlere verilen cevaplar yöneticilerin gerçek görüş ve düşünceleri olduğu varsayılmaktadır.
- Okul yöneticilerinin girişimcilik özellikleri ölçülebilir niteliktedir.
- Okul yöneticileri girişimcilik özelliklerine ilişkin belirli bir algı ve farkındalık düzeyine sahiptirler.

1.5. Sınırlılıklar

Araştırma;

1) 2018-2019 öğretim yılı,

2) Edirne ili,

Merkez ve ilçelerindeki Milli Eğitim Bakanlığı'na bağlı ortaöğretim kurumlarındaki yöneticiler ile sınırlıdır.

1.6. Tanımlar

Girişimcilik: Yenilik yaratma ve yeni ürünler, yeni hizmetler, yeni süreçler oluşturmak için yeni kaynakların yaratılması ve bu kaynakların etkili kullanılmasıdır (Başar ve ark., 2001).

Okul Yöneticisinin Girişimciliği: Okul yöneticilerinin okulu geliştirecek ve değiştirecek fırsatları yaratma ve yönetme faaliyetidir. (Köybaşı, 2017)

1.7. İlgili Araştırmalar

Bu bölümde, okul yöneticileri ve girişimcilik özellikleri ile ilgili alanda yapılmış olan çalışmalar belirtilmiştir. Genel olarak bakıldığında, Türkiye'de söz konusu değişken ile ilgili çalışmaların son yıllarda yapılmaya başlanmış olması, girişimcilik özelliklerinin günümüzde birer ihtiyaç haline gelebilmesi ihtimalini doğurmuştur. Yurt dışında ise çalışmalar yine 21. Yüzyılın ilk yıllarına dayanmaktadır; bu anlamda küreselleşmenin eğitim sistemleri üzerindeki etkisinden de söz edilebilir. Teknolojinin gelişmesi ve özellikle eğitim sistemlerine entegrasyonun sağlanmaya başlamasıyla birlikte, gelişmiş ülkeler içerisinde rekabetin arttığı gözlemlenebilir. Buradan hareketle toplumsal düzenlenmede eğitimin katkısı düşünüldüğünde, girişimci fikirlerin ön plana çıkabileceği de söylenebilir.

1.7.1. Okul Yöneticilerinin Girişimcilik Özellikleri ile İlgili Türkiye'de Yapılan Araştırmalar

Ülkemizde eğitim sistemlerinin geliştirilmesi ve okullarda çalışan yöneticiler ile öğretmenlerin değerlendirilmesi açısından alanda birçok çalışma yürütülmüştür. Söz konusu çalışmalar genel olarak öz yeterlik, örgütsel bağlılık (Köybaşı ve Dönmez, 2017), liderlik ve kişilik özellikleri (Korkmaz, 2006), başarıları (Gürbüz, Erdem ve Yıldırım, 2013) gibi farklı konularda yapılmış olsa da, literatürde okul yöneticilerine ait girişimciliğin araştırılmasıyla ilgili çalışma eksikliği bulunmaktadır. Yakın zamanda Köybaşı ve Dönmez'in (2017) geliştirmiş oldukları "Okul Yöneticisi Girişimcilik Ölçeği" ile birlikte, girişimciliğin okul yöneticileri üzerindeki etkisi incelenmeye başlanmıştır. Köybaşı ve Dönmez'in (2017) yaptıkları araştırmada, okul yöneticilerinin öz yeterlilik inançları ile örgütsel anlamdaki bağlılık seviyelerinin, girişimcilik düzeyleri ile ilgili açıklamalar getirilmiştir. Sivas'ta yürütülen çalışmada, görev alan 247 okul yöneticisi ile tarama yöntemi uygulanarak yapılan bu çalışmada üç farklı ölçek kullanılmıştır. Okul yöneticilerinin girişimcilik seviyelerinin belirlenmesi için araştırmacılar tarafından geliştirilen "Okul Yöneticisi Girişimcilik Ölçeği", bu ölçeklerden ilkidir. İkincisi ise, "Okul Müdürlerinin Öz-Yeterlik Algıları Ölçeği" dir ve burada da okul yöneticilerinin öz yeterlik inançları incelenmiştir. Son olarak kullanılan Örgütsel Bağlılık Ölçeği ile katılımcılarının kurumlarıyla ve konumlarıyla ilgili bağlılıkları incelenmiştir. Araştırmada elde edilen bulgulara göre, Sivas örneklemindeki okul yöneticilerinin kendilerini girişimci olarak gördükleri, öz yeterliğe ait alt boyutları, örgütsel bağlılık alt boyutlarıyla birlikte girişimciliğe dair toplam puanların %62'sini açıklamaktadır. Bir diğer deyişle, okul yöneticilerinin girişimcilik düzeyleri ile örgütsel bağlılık ve öz yeterlik konusunda önemli bir ilişki olduğu söylenebilmektedir.

Bayrak ve Terzi'nin (2004) çalışmalarında da okul yöneticilerinin girişimci özelliklerinin sonuçları üzerinde değerlendirmeler yapılmıştır. Toplumsal yapının şekillenmesinde eğitimin ancak okullar aracılığıyla verilebileceğini belirten yazarlar,

buradan hareketle okullarda çalışan yöneticilerin ve öğretmenlerin eğitme işlevlerini yerine getirmede küreselleşmeye bağlı olarak daha yenilikçi bir tutum sergilemelerini tezini savunmuşlardır. Özellikle teknolojinin gelişmesi ve Türk Eğitim Sistemi ile entegre olmaya başlaması, söz konusu yenilikler için atılan ilk adımlar olarak görülebilir. Yenilikler, okulların örgütsel yapılanmalarında birtakım değişimlerin oluşmasını da sağlayacaktır; sonuçta var olan bu değişim programları sayesinde mevcut başarının gelişimi de sağlanabilmektedir. Okul başarılarının çeşitlenmesi, eğitimin kalitesinin artması ve çeşitli şekillerde eğitim verilebilmesi, eğitime ait olan tüm işlevsel konuların tartışılabilmesi için bütün fırsatların değerlendirilmesi gerekmektedir. Ancak okul yöneticileri tarafından desteklenmesi güç teknolojik yenilikler, beraberinde yenilikçi bir eğitim anlayışının da engellenmesine neden olmaktadır. Yazarlara göre, girişimci okul yöneticiliği, ancak okulun gelişmesine ve varlığını etkili bir yöntemle sürdürmesine yönelik tutum ve davranışları sergilemekle başlamaktadır. Ayrıca girişimci okul yöneticileri, yenilikçi eğitim anlayışına dair tehlikelerin yok edilmesinde, çeşitli fırsatların okul için kullanılmasında ve yenilikçi okul kültürü yaratma yoluyla öğretimsel gelişme ve öğrenmeye karşı özel ilgi geliştirmede etkin bir rol oynamaktadırlar. Bu anlamda girişimci okul yöneticilerinde istenen, uygulamalara ve gelişimlere açık olmaları, çeşitli materyaller kullanarak öğrencileri yönlendirmeleri ve bu anlamda velilerin görüşlerini de entegre ederek çalışmalar düzenlemesidir.

Ülküdür ve arkadaşlarının (2015) okul yöneticileri için değil, sınıf öğretmenlerinin de girişimcilik becerilerinin okul yönetimi üzerindeki etkisinin araştırıldığı çalışması da literatürümüzde yer bulmuştur. Bu çalışmalarının amacı olarak, eğitim sistemi içerisindeki her bir çalışanın olumlu özelliklerinin parlatılmasını ve olumsuz özelliklerin giderilmesini temel almıştır; buradan hareketle okul kültürünü belirleyen öğretmenler ve yöneticiler arasındaki ilişkinin kalitesinin belirlenmesinde de olumlu özelliklerin ön plana alınması gerektiği ifade edilmiştir. Çalışmasında okul düzeni içerisinde sınıf öğretmenlerinin girişimcilik becerilerinin okul müdürlerinin çalışma etkinlikleri üzerindeki etkisi araştırılmıştır. Olgu bilim yöntemiyle gerçekleştirilen bu çalışma sonucunda sınıf öğretmenlerinin girişimcilik

düzeylerinin okul müdürlerinin yönetim hayatını olumlu yönde etkilediğine ulaşılmıştır. Buradan hareketle gerek okul yönetimi gerek sınıf öğretmenlerinin interaktif bir şekilde girişimci bir tutum sergilemesinin eğitim kalitesini artırabileceği düşünülebilir.

Ayrıca sosyal bilgiler ve sınıf öğretmenleri adaylarının girişimcilik düzeylerini belirlemek için Aydın ve Öner (2016) de bir çalışma ile literatürümüzde yer bulmuştur. Çalışmada tarama yöntemi kullanılmış olup çalışma evrenini Erciyes Üniversitesi Eğitim Fakültesi'ndeki sosyal bilgiler ve sınıf öğretmenliğinde okuyan 435 öğretmen adayı oluşturmaktadır. Bu çalışmadan elde edilen bulgulara göre; çalışmaya katılan öğretmen adaylarının girişimcilik algı düzeyleri yüksek çıkmıştır. Adayların girişimcilik algıları sınıf seviyesi, anne-baba eğitim durumu, mezun olunan lise türü, aile aylık geliri ve okuduğu bölüme göre anlamlı bir şekilde farklılık göstermediği, cinsiyet ve yaşanılan yerleşim birimine göre anlamlı farklılık olduğu sonucuna varılmıştır.

Yine Türkiye'de yapılmış bir başka çalışmada da (Baltacı, 2017) amaçlanan, ayrımcılık medyatör rolü göz önünde bulundurularak, okul yöneticilerinin kültürel zeka seviyeleri ile girişimcilik seviyelerinin ilişkisinin incelenmesidir. Bilindiği gibi kültürel zeka, kişilerin farklı kültürel ortamlarda çalışabilmesidir. 642 okul müdürünün katılmış olduğu ve niceliksel bir araştırma olan çalışmadan elde edilen bulgular şu şekildedir: Yapılan korelasyon analizleri sonucunda kültürel zekanın ayrımcılık ve girişimcilik ile pozitif ilişkileri bulunmaktadır. Sonrasında verilerin analizi bir üst boyuta geçerek, regresyon analizi yapılmıştır ve bunun sonucunda da ayrımcılığın, kültürel zeka ve girişimcilik üzerinde aracı bir etkiye sahip olduğu saptanmıştır. Araştırmanın en önemlisi bulgusu, daha önce literatüre de kazandırılmış olan, kültürel zeka ve girişimcilik arasındaki pozitif ilişkidir. Bu bağlamda, girişimciliğe ait elementler olan liderlik özelliklerinin, kimseyi ayırt etmemekle ve her ortamda çalışabilecek esneklikte olmakla ilişkisi olduğu düşünülebilir. Ayrıca ayrımcılığın ılımlaştırıcı değişken olması, bu iki değişken arasındaki bağlantının farklı bir boyuta ulaşmasını sağlamıştır. Bunun sonucunda, ayrımcılık gibi sosyal

ilişkileri etkileyen ve risk yönetiminde çözüm bulmayı engelleyen tutum ve davranışlar bütünü, hem kültürel zekanın hem de girişimci tavırların azalmasına sebep olmaktadır. Bu çalışma hem eğitimsel alanda hem de örgütsel alanda kullanılabilecek, müdürlerin pozitif stratejilerini ortaya koyabileceği bilgileri içermektedir.

1.7.2. Okul Yöneticilerinin Girişimcilik Özellikleri ile İlgili Yurt Dışında Yapılan Araştırmalar

Ülkemizde eğitim sisteminin en önemli elementlerinden birisi olan okul yöneticililerinin girişimcilik düzeyleriyle ilgili çalışmalar yakın zamanda başlamış olsa da, farklı ülkelerde konuyla ilgili bakış açıları daha geriye dayanmaktadır. Çalışmalar hem gelişmiş ülkelerde hem de gelişmekte olan ülkelerde gerçekleştirilmiştir; bu anlamda farklı ekonomik düzeylere sahip olan ülkelerde de girişimciliğin ön plana çıktığı görülebilmektedir.

Pihie, Asimiran ve Bagheri'nin (2014) Malezya'da yürütmüş olduğu çalışmada girişimci liderlik algısının okul inovasyonu ile ilgili ilişkisi incelenmiştir. Girişimci liderlik anlayışının, okul yönetimi içerisindeki organizasyona bağlı kriz durumlarını fırsata çevirmede etkin bir rol oynadığı üzerinde durulmuştur. Ancak kendilerine göre okul yöneticilerinin girişimcilik düzeyleri ile okullardaki yenilikçilik arasındaki bağlantıyı içeren çok fazla çalışma bulunmamaktadır. Buradan hareketle çalışmalarının amacını, okul yönetimindeki bireylerin girişimci kimlikleri ile öğretmenlerin bakış açısıyla okulda yenilikçi bir tutum sergilenmesi arasındaki ilişkiyi incelemektir. 294 afet Malezyalı sınıf öğretmenine yapılan ve 64 maddeden oluşan bir ölçeğin uygulandığı çalışmada okul yöneticilerinin girişimcilik düzeylerinin incelenmesi ve buna göre okuldaki yenilikçi tutumların etkisinin belirlenmesi beklenmiştir. Araştırma sonucunda öğretmenlerin, okul yöneticilerindeki girişimcilik karakterini ve buna bağlı liderlik özelliklerinin okul içerisindeki yenilikçi hareketlerin ortaya çıkmasında büyük bir etkisi olduğu belirlenmiştir. Ancak yenilikçi tutumların sağlanmasında girişimci özelliklerin

etkisinin orta düzeyde olduğunu, farklı faktörlerin de bu konuda etkili olabileceği üzerinde durulmuştur.

Eyal (2008), İsrail'deki eğitim sistemindeki girişimcilik özelliklerinin etkisi hakkında bir çalışma gerçekleştirmiştir. Söz konusu çalışmada, 140 adet ilköğretim okulundaki yönetici ve öğretmen kadrosu katılımcılar olarak belirlenmiştir ve çalışmanın amacının, girişimcilik türleri ile öğretmen – yönetici ve öğrenci ilişkilerinin etkisi incelenmesi olarak belirlenmiştir. Radikal girişimcilik ve fırsatçılığa dayanan girişimcilik stratejilerinin, okul yönetimindeki ilişkilerinin kalitesi üzerindeki etkisi incelenmiştir. Radikal girişimciliğin kısaca okul içerisinde bir hiyerarşiye dayanan, gruplar arasında bağ olmadan heterojen bir yapılanmada seyreden ve grup arasındaki ilişkilerde kümelenmelerin görülebileceği durumlarla bağlantılı olabileceği düşünülmüştür. Diğer taraftan, fırsatçılığa dayanan girişimciliğin ise eğitim sistemindeki ilişkilerde daha çok fırsatların değerlendirilmesine dayalı ve kriz yönetiminde çeşitli stratejilerle çözüme ulaşmaya yönelik tutumlarla bağlantılı olabileceği düşünülmüştür. Hipotezlerle de çalışmanın verileri desteklenmiş ve çalışma sonucunda grup içerisindeki ilişkilerin iyi organize edildiği okullarda daha çok fırsatçılığa dayalı girişimciliğin ön planda olduğu gözlemlenmiştir. Bir diğer taraftan grup dinamikleri ve ağlarının daha hiyerarşik sistemde ilerlediği okullarda ise radikal girişimciliğin hem yönetim hem de öğretmenler tarafından daha çok gözlemlenebileceği söylenmiştir.

İsveç'te yürütülen ve girişimciliğin anlamının araştırıldığı çalışmada da (Hörnqvist ve Leffler, 2013) amaçlanan, okullardaki girişimci tutumlar ile liderlik özelliklerinin incelenmesi üzerinedir. Araştırmacılar diğer çalışmalardan farklı olarak, girişimci bir yönelimle problemlere yaklaşan okul yöneticilerinin yaşayabileceği sıkıntılarla ilgili verileri de çalışmalarına eklemişlerdir. Okulun herhangi bir işletmeden çok daha farklı bir yapıda olduğu, dolayısıyla okullardaki girişimcilik sistemlerinin de klasik girişimcilik tutumlarından farklı değerlendirilmesi gerektiğini savunmuşlardır. Bu amaçla yaptıkları tarama yöntemi sonucunda gerek İsveç'te gerek diğer uluslarda yenilikçi bir okul iş birliğine dayalı girişimci

yöntemlerin önemi vurgulanmıştır. Ancak bu bağlamda okul yöneticileri de birtakım zorluklar yaşayabilmektedir; bunlardan ilki, girişimci davranışların temelinde yatan yaratıcı düşünme kapasitesidir. Girişimci okul yöneticileri, kriz anında makul bir çözüm üretmede yaratıcılığı geliştiremezlerse ve okul davranışları ile okulun gelişimi açısından doğru kararlar veremezlerse ciddi problemler yaşayabilecek hale gelebilmektedirler. Bunlara ek olarak, radikal girişimcilikten farklı olarak fırsatçı girişimciliğe bağlı gruplaşmaların olmaması ve hiyerarşik düzenin olmaması, grup içerisinde otoritenin kurulmasını engellemekte ve güven ilişkisinin sağlanmasında zedelenmelere yol açabilmektedir. Son olarak da sistemin dışından bakarak, nesnel bir değerlendirme ile karar vermede zorlanan girişimci okul yöneticileri, bu anlamda uygun stratejileri geliştirmek zorunda bırakılabilmektedirler.

Scott ve Webber'in (2013) çalışmasında, Kanada eğitim sisteminde girişimci özelliklerin etkisinin tarihi bir incelemesi yapılmıştır ve bu etkinin sosyal ve politik sonuçları üzerinde durulmuştur. Hayat boyu öğrenme stratejilerinin geliştirilmesinde müdürlerin girişimci özelliklerine dair araştırmalar incelenmiştir ve müdürlerin liderlik özelliklerinin bu aşamadaki etkilerine bakılmıştır. Kanada'da öğretilen ve bireylere kazandırılan girişimcilik özelliklerine ait kimliklerin, eğitim sistemlerindeki katmanlı yapıda ve sosyal sorumluluğa dayalı eğitimcilik anlayışına paralel ilerlediği gözlemlenmiştir. Bu sayede geleceğin liderlerinin oluşmasında girişimci okul yönetimi ve öğretmenlerinin oluşturduğu vitrinin etkisine değinilmiştir.

Blake ve Mestry (2014), okullarda girişimci yaklaşımın finansal etkilerini incelemek istemişlerdir, dolayısıyla araştırmalar sadece eğitim perspektifi yerine, aynı zamanda ekonomik çerçevede de gerçekleşebilmektedir. Okula ait olan kaynakların kullanımının incelendiği ve Güney Afrika'da geçen bu çalışmaya 400 kişi katılmıştır. Çalışma aynı zamanda, eğitimde girişimciliğin incelenmesini içeren bir ölçek formunun hazırlanmasını da içermektedir. Cinsiyet farkı da göz önünde bulundurularak yapılan araştırmanın sonucunda, girişimciliğin başarılı bir şekilde ilerlemesi için okul yöneticilerinin devrimsel nitelikte atılımlar yapması gerektiği

vurgulanmıştır. Okul yöneticileri girişimciliğe dair kuralların ve aktivitelerin nasıl yapılması gerektiğini bilseler de, bunların takibi için gerekli hareketlerin nasıl yapılacağına dair bilgi eksikliği olduğu da çalışmanın bulunan bir diğer sonucudur.

Yemini, Addi-Raccah ve Katarivas (2015), İsrail'de on adet müdürle röportaj tekniği ile yapılan bir araştırmada amaçlanan, girişimciliğin eğitimle geliştirilmesi ve yayılması için yapılacak atılımların anlatılmasıdır. Akademik ve pratik alanda oldukça ilgi gören girişimci okul müdürlüğü profili sayesinde, okulların girişimcilik düzeylerinin incelenmesi sağlanmıştır. Araştırma, okul yöneticilerinin girişimci tutumlarının okulunun kendisinin girişimcilikle gelişmesini sağlama temeline oturtulmuştur. Katılımcılara okul kültürü içerisindeki girişimcilik motivasyonlarının ve kaynaklarının neler olabileceği ve birer "örgütsel girişimci" olabilmek için var olan gereklilikler hakkında sorular sorulmuştur. Girişimciliğin okul değerleriyle uyumlu olması için, takım oyunu şeklinde oynanıp yönetici – öğretmen arasındaki ilişkinin sağlam tutulması ve interaktif bir girişimcilik sisteminin oturtulması sonucuna ulaşılmıştır. Ayrıca girişimci yöneticilerin risk alan, kaynak olmasa da yaratıcılığı sayesinde kaynak üretimi için uğraşan ve engelleri aşarak eğitimin geliştirilmesi için çalışmalar yapan kişiler olduğu da çalışmaya eklenmiştir.

Heilbrunn (2008), ilkokul düzeyindeki bir okulda girişimcilik üzerine vaka incelemesinde bulunmuştur. Klasik bir ilkokul sisteminden, girişimciliğe dayalı bir örgütsel yapılanmaya geçilen söz konusu okulda, öğrencilerin ve öğretmenlerin görüşleri araştırılmıştır. Örgütsel kültür, okul içi yenilik çalışmaları, çocukların girişimcilikle öğrendikleri ve okul müdürlerinin bu bağlamdaki aktiviteleri araştırmanın değerlendirdiği konulardır. Sonuçlara göre, örgütsel kültür yenilikçi davranışların ortaya çıkmasında etkin bir rol oynarken, okul müdürlerinin öncül ve yenilikçi hareketleri de öğrencilerin girişimciliğe dair bilgi birikimini elde etmelerini sağlamaktadır. Bu makale, özellikle erken yaşta girişimciliğin çocuklara aşılanmasını sağlayarak yetişkinlik zamanlarında pozitif tutumlara sahip olmalarında etkili olabilecek fikir ve öneriler sunmaktadır. Gelecekte girişimciliğin eğitimcilikte nasıl

etkili olabileceğine dair fikirler de yine araştırmacının belirttiği önemli bir durum olarak görülebilir.

Girişimci eğitmenliğe dair en eski fikirlerden birisi, Slater ve Doig tarafından (1988) kaleme alınmıştır. Araştırmacılar, okullardaki eğitim sisteminin birçok engelle baş ettiği ve bu sorunlar için üretilecek çözümlerin çeşitliliğinin sağlanma yolları üzerinde durmuşlardır. Liderlik vasfı taşıyan bireylerin çözüm üretmede başı çekmesi gerektiği üzerinde duran araştırmacılar, bu anlamda Amerikan eğitim sistemi içerisindeki okul yönetimi sisteminin oturtulması için yapılması gerekenleri aktarmışlardır. Eğitim sistemi içerisinde finansal, öğretime dair, fiziksel ve diğer problemlerin de dahil olduğu ve bunların 1980'li yılların başından beri çözüme kavuşması için çalışmalar yapıldığı belirtilmiştir. Ancak okul yönetiminde yapılacak köklü değişimlerin ve onlara ait pozitif yönelimlerin ortaya çıkarılması için de aktivasyonlar yapılması gerektiği yazarlar tarafından dile getirilmiştir. Yapısal liderlik sisteminin oluşturulması ve okul yöneticilerinin belli bir yapıdaki liderlik statüsüne sahip olması, ancak gerekli girişimcilik özelliklerini elde etmekle var olmaktadır. Girişimci liderler, organizasyon içerisindeki yeni görevleri ve programları tanımlayabilecek, bu amaç doğrultusunda dışsal destek gruplarının sağlanmasına yardımcı olabilecek, örgüt (okul) içerisindeki potansiyel zıtlıklarının önüne geçebilecek kapasitedeki insanlar olarak tanımlanmıştır. Ek olarak, içsel destek gruplarının da oluşturulmasını sağlayıp, ödül ve ceza sisteminin oturtulması ve iç sistemlerin düzenlenmesini sağlayacak kişiler de yine girişimci eğitimcilerdir. Organizasyon içerisindeki diğer elemanların motivasyonunu ve gerekli eğitimlerini alabilmelerini sağlamada girişimci okul yöneticilerinin etkisi büyüktür. Organizasyonun bağlı bulunduğu sistemdeki kırılgan durumların da tanımlanması ve bunlar için yaratıcı çözümler üretilmesi de yine girişimci eğitimcilerin temel özelliklerinden birisi olmalıdır. Kısacası bir eğitimcinin girişimcilik ile anılabilmesi için birçok şeye aynı anda sahip olması ve efektif bir şekilde kullanması beklenmektedir.

BÖLÜM II

KAVRAMSAL ÇERÇEVE

Bu bölümde araştırmanın konusu ile ilgili alan yazın taranarak elde edilen bilgilere yer verilmiştir.

2.1. Girişimcilik

Çağdaş uygarlığın gelişiminden günümüze kadar girişimcilik yaşam kalitesini yükseltme ve toplumların ekonomik kalkınmasını sağlamaya yönelik tüm alanlarda büyük bir öneme ve yere sahip olmuştur. Günümüzde var olan işletmelerin küreselleşen dünyada varlığını sürdürebilmeleri için hızla gelişen teknolojiye uyum sağlamaları ve tüm rekabet koşulları ile baş edebilmeleri ekonomik kalkınma dereceleri ile ilgilidir. Girişimcilik son yıllarda sosyoekonomik gelişme ve büyüme için önemli bir faktör olarak görülmektedir. Bunun başlıca nedeni ise ekonomik kalkınmayı sağlaması ve bunun da refah düzeyini arttırması, istihdam sağlaması ve ekonomik büyümeye yardımcı olmasıdır (Lee ve Peterson, 2000).

Çağdaş uygarlığın 21. yüzyılda sanayi toplumundan bilgi toplumuna geçişi ile ekonomik değerlerin kaynağı fiziki güçten ziyade bilgi gücü olarak önem kazanmıştır (Erkan, 1993). Bu geçiş esnasında girişimcilik daha da önem kazanmıştır. Salvatore'nin (2005) yaptığı çalışmada dünya ekonomisinin büyük bir kısmını temsil eden G-7 ülkelerinin (Almanya, Amerika, Fransa, İngiltere, İtalya, Japonya, Kanada) ekonomik büyümesi ve girişimcilik düzeyi arasında yüksek bir ilişki bulmuştur. Girişimcilik düzeyinin yanı sıra girişimcilerin gerçekleştirdiği yenilik faaliyetlerinin de ekonomik büyümedeki önemi gösterilmiştir (Wennekers ve Thurik, 1999; Robbins ve Coulter, 2002).

Bilgi çağında yaşanan hızlı gelişmeler, toplumların yapısını değiştirirken, girişimciliğin toplumdaki önemini ve ekonomik değerini de arttırmıştır. Modern işletmeler kurarak istihdam sağlayan ve böylece toplumun yapısını da harekete geçiren girişimciler son yıllarda ekonominin en önemli noktasına yerleşmişlerdir. Girişimcilerin ön plana çıkması ile bireye ve bireysel yeteneğe entelektüel üretkenlik kabiliyeti de önem kazanmıştır (Arslan, 2002). Girişimcilerin bu denli önemli hale gelmesinin esas sebebi, girişimciliğin birçok alanda gelişime ve ilerlemeye yol açtığı doğal bir dinamik oluşum olması ile birlikte yeniliğin ve değişimin temeli olmasıyla ilgilidir (Saraçoğlu ve ark., 2010). Bu açıdan düşünüldüğünde ekonomilerde önemli olan girişimcilerin, fırsat ve yenilik kovalayan, riskleri hesaplayıp üretim faktörlerini oluşturan girişimcilerin sayısı ile toplumun gelişmişlik düzeyi arasında olumlu bir ilişki olması beklenmektedir (Demirel ve Tikici, 2010).

2.1.1. Girişimcilik Kavramı

Sanayi toplumuna geçilirken en önemli toplum dinamiklerinden biri de girişimciler olmuştur. Özellikle kapitalist üretim süreci ile birlikte girişimcilik kavramı bugünkü anlamına ulaşmıştır. Son yıllarda sanayi toplumunun yerini bilgi toplumuna bırakması ile küreselleşen dünya içerisinde girişimcilerin ve girişimciliğin önemi daha da artmıştır. Günümüzde girişimcilik birçok alanda kendine yer edinmiştir ve bu durum bilgi toplumlarında girişimciliğin önemli ve baskın bir rol oynadığının kanıtıdır (Mueller ve Thomas, 2001).

Cansız (2007) bilgi çağında bilginin birçok uygulamalı bilimlerde önemini arttırmakta olduğunu belirtmiş ve girişimcilik biliminin de uygulamalı bilimlere eklenmesi gerektiğini öne sürmüştür. Girişimcilikle ilgili yapılan ve birbirinden farkları olan birçok tanım bulunmaktadır. Kelime olarak ilk kez Ortaçağ'da kullanıldığı düşünülmektedir. "Entreprendere" kökünden geldiği görülmüştür. "Enter" ve "pre" köklerinden oluşan bu kelime ilk girişen, başlayan anlamına gelmektedir (İraz, 2005). Terim olarak ilk kez Fransız askeri terminolojisinde kullanılmıştır (Uluyol, 2013). Ekonomik anlamda ise ilk defa 18. yüzyılda Fransız

ekonomist Richard Cantillon tarafından kullanılmıştır. Cantillon'un yaptığı tanımlama da ise girişimcilerin risk alma ve üretim unsurlarını oluşturma gibi özelliklerinden bahsedilmektedir (Yaghoubi ve Ahmadi 2010). Her ne kadar ekonomi de girişimciliğin önemi uzun yıllar önce fark edilmiş olsa da girişimcilik çalışmalarına Schumpeter ile başlanmıştır (Fiş ve Wasti, 2009). Her ne kadar Cantillon ekonomi bağlamında girişimci kelimesini kullanmış ve onun özelliklerini tanımlamış olsa da ekonomik süreçte ona rol atfeden ve girişimcinin üretim faktörlerini örgütleme ve yönetme özelliklerine de sahip olması gerektiğini vurgulayan kişi Jean-Baptiste Say'dır (Schumpeter, 1954). Schumpeter (1928; 1934) ise bu tanımlamalara yenilik kavramını eklemiştir. Böylece girişimciler tüm olası koşullar içerisinden değişik ya da aynı şeyleri farklı metotlar ile üreten kişi olarak tanımlanmaktaydı.

Schumpeter'ın tanımıyla beraber insan kaynaklarının girişimcinin yenilikçilik ve dinamiklik özellikleri ve ekonominin gelişmesinde yapı taşı olduğunu vurgulanmıştır (Tikici ve Aksoy, 2009). Schumpeter'in yenilik faktörü ile ortaya dinamik girişimci kavramı atılmıştır. Dinamik girişimciler yeni yöntemler/süreçler yaratarak eski yöntemin/sürecin yerini dolduracak ve eskiyi terk ederek daha etkin olan yeni yolları oluşturacak kişiler olarak tanımlanmaktadır. Bu tanımla beraber yıkıcı yaratıcı olarak anılan dinamik girişimciler bu özelliklerinden dolayı ekonominin en önemli unsuru haline gelmişlerdir (Müftüoğlu ve Durukan, 2004).

Yaratıcı yıkımda ortaya çıkan yenilik farklı birçok piyasanın daralmasına neden olabilmektedir, bu daralma sonucunda yeni piyasalar gelişerek yeni sektörlerin oluşmasına yardımcı olabilirler. Schumpeter'in (1934) tanımına göre yeni kombinasyonlar, tamamen yeni kişilerin eski araçları kullanarak üretebileceği durumlardı. Bu yüzden girişimcinin bir firmanın içinden veya dışından veya alt ya da üst kademeden olması hiçbir şeyi değiştirmiyordu.

Artık günümüzde girişimcilik, yaratıcılık kullanılarak oluşturulacak yöntemler veya tekniklerle daha üstün durumlara ulaşmak için bir özellik olarak

varsayılmaktadır (Titiz, 1999). Bunun yanı sıra girişimcilik sürekli değişim için araştırma yapan ve değişimleri bir fırsat olarak gören kişileri tanımlamada da kullanılmaktadır (İşcan ve Kaygın, 2011). Bu tanımların ortak noktası girişimcilerin risk almaya yatkın olması ve fırsatları görüp onları birer iş fikrine dönüştürebilme başarısıdır (Akat ve ark., 1997).

Günümüzde girişimci, toplumun ihtiyaç duyacağı hizmeti bulan, bu ihtiyacı üretecek koşulları bir araya getiren (Akat ve ark., 1997), yaratıcı ve yenilikçi bakış açısına sahip olan ve risk alabilen (Dinçer ve Fidan, 2000) kişi olarak tanımlanmaktadır. Girişimcilik kavramı ile ortaya atılan tanımların birçoğu girişimci kavramından yola çıkılarak yapılmıştır. Girişimcilik kavramı ile yapılan bazı tanımlar Tablo 1'de gösterilmiştir.

Tablo 1. Andrew Bernstein'dan yararlanılarak hazırlanan girişimcilik tanımları

Kaynak	Tanım
Cantillon (1755)	Girişimcilik herhangi bir şeyde kendi kendini istihdam etmek olarak tanımlanmaktadır.
Kirzner (1973)	Girişimcilik, pazardaki olacak eksikliklerin ve dengesizliklerin doğru bir şekilde tahmin edilmesi yeteneği ile fırsatların keşfedilmesidir.
Ronstadt (1984)	Girişimcilik, kurulmuş olan sürekli artan bir zenginliğin dinamik sürecidir.

Tablo 2. Andrew Bernstein'dan yararlanılarak hazırlanan girişimcilik tanımları (Devamı)

Kaynak	Tanım
Stevenson ve arkadaşları (1985)	Girişimcilik bireylerin ya sahip oldukları veya bir organizasyon içinde, hali hazırda kendi kontrollerinde olan kaynakların haricinde fırsatların peşinde koşmalarıdır.
Hisrich ve Peters (1989)	Girişimcilik, zaman ve çabayla oluşturulmuş değerli bir farklılığın süreci; beraberindeki finansal psikolojik ve sosyal risklerin tahmini ve parasal ödül ve kişisel tatminin alınmasıdır.
Stevenson ve Sahlman (1989)	Bireylerin, şu anda kontrol altında olan kaynakların dışında, fırsatların peşinde koşması olarak tanımlanmaktadır.
Hisrich ve Peters (1998); Kinicki (2003)	Girişimcilik yeni şeylerin meydana gelmesinin süreci ve risk ve kazançların tahminidir.
Shane & Venkataraman (2000)	Girişimcilik; karlı fırsatların varlığı ve girişimci bireylerin varlığı arasındaki ilişki olarak tanımlanmaktadır.

Kaynak: akt. Kılıç ve ark., 2012.

Genelde girişimcilik çevrenin oluşturduğu fırsatlardan yararlanarak, yeni durumlar yaratmak veya yeniliklere ön ayak olmak ve yaratılan bu yeni durumları üretmek için gerekli üretim faktörlerine sahip olup bunları örgütleme ve böylece

ekonomik büyümeye katkı sağlama (Schumpeter, 1934) ve risk alma yeteneği olarak yorumlanmakta (Demircan, 2000) ve elde edilen yeni bilginin ürüne ve hizmete dönüştürüldüğü bir süreç olarak tanımlanmaktadır (Shane, 2000). Kısacası, girişimcilik yetenek, kaynak ve bilginin birleştirilmesini zorunlu kılan riskli ve belirsiz olmasına karşın daima dinamik olan bir süreçtir (Cansız, 2007).

2.1.2. Girişimciliğin Önemi

Her ne kadar girişimcilikle ilgili yapılan ilk çalışmaların çoğu ekonomi temelli olsa da, Schumpeter'in dinamik girişimcilik kavramı ile toplumsal refahın sağlanması açısından girişimcilik önemli bir yere sahiptir (Karimi ve ark., 2011). Daha önceden üretim faktörlerinin yanına ilave edilen girişimcilik, yeni ürün ve satış pazarlarının var olanı değiştirmesi ile girişimciler ekonominin en önemli öncüsü haline gelmiştir (Boz, 2007).

Girişimcilik, gelişmişliğin ve gelişme hızının önemli göstergelerinden biridir. Bu nedenle dünya üzerinde son 20 yılda girişimciliğe daha fazla sermaye yatırımı yapılmaktadır (Top, 2006). Özellikle bilgi toplumuna geçişle birlikte girişimciliğin daha fazla önem kazandığı görülmektedir (Sanchez, 2011). Ülkemizde ise KOBİ'lerin (Küçük ve Orta Büyüklükteki İşletmeler) önem kazanması ile birlikte girişimcilik ön plana çıkmıştır.

Bilgi toplumuna geçilmesiyle beraber bilgiye dayalı emeğin önemi daha da artmaktadır, ayrıca küreselleşme süreci ile birlikte ekonominin daha rekabetçi hale gelmesi girişimciliğin önemini arttıran faktörlerin bir diğeridir (Özkul, 2007). Bilgi çağıyla beraber girişimcilik tanımına yenilik ve yaratıcılık kavramları da eklenmiştir. Her ne kadar girişimcilerin sayısı ile gelişmişlik düzeyi arasında paralellik olsa da önemli hususlardan biri de girişimcilerin kurdukları işletmelerin devamlılığını sağlayabilmesi ve sürekli başarıyı sağlayabilecekleri bir ortam yaratılabilmesidir (Tikici ve Aksoy, 2009).

Girişimcilik günümüzde ekonomik ve sosyal açıdan en önemli güç olarak görülmektedir. Bu kadar büyük bir güç olarak görülmesinin nedeni ise iş alanlarındaki ve teknolojik gelişmelerin dünyanın gelişim sürecini ve dönüşüm sürecini şekillendirmesinden kaynaklanmaktadır. Dünyanın gelişimini doğru algılayıp bu değişime/dönüşüme ayak uydurabilmek için girişimciliğin desteklenmesi ve dinamiklerinin tam olarak anlaşılması önemlidir (Kapu, 2001).

Gelişmekte olan ülkeler için girişimcilerin en önemli katkısı, kaynaklar oluşturması, yenilikler yaratması ve yeni iş alanları sağlamasıdır (Tosunoğlu, 2003). Her ne kadar girişimciler yaptıkları faaliyetler sonucunda esas olarak kendi çıkarlarını en üst düzeye çıkarmaya çalışsalar da, bu amaç doğrultusunda yaptıkları eylemler toplumsal çıkarları da en üst düzeye çıkaracaktır (Uluyol, 2013). Bu açıdan bakıldığında girişimci ulusal kalkınma ve ulusal ekonominin küresel pazarda iyi bir yer edinme konusunda çok önemli rol oynamaktadır (Sakarya ve ark., 2006; Wennekers ve Thurik, 1999).

Girişimci sadece iş olanağı ve gelir yaratarak ekonomiye katkıda bulunmaz, ayrıca tüketicinin istek ve ihtiyaçlarını da göz önünde bulundurarak üretecekleri ürünü belirler. Kısacası girişimci arz ve talebi de yönlendiren kişidir. Böylece girişimciler hem toplumun ihtiyaçlarını gideren ürün üretirken, hem de o ürünlerin üretimi için yatırım yapmakta ve iş alanları oluşturmaktadır (Özal, 2009). Ekonomik canlanma ve ekonomik krizlerden kurtulmak için girişimci kültürün var olmasının ve desteklenmesinin önemli olduğu belirtilmektedir (Aytaç, 2005)

2.1.3. Girişimcilerin Özellikleri

Girişimci kavramcı farklı meslek gruplarında farklı şekillerde tanımlanmaktadır. Ekonomistlere göre girişimci, kaynakları verimli kullanarak üretim unsurlarını oluşturan ve yenilikçi üretimler yaparak para kazanan kişidir. Bir iş adamı içinse girişimci risk almaya daha meyilli, kendine güvenen ve hırslı bir birey olarak tanımlanabilir. Ticaret insanı için yatırım yapıp rekabet ederek para

kazanan insandır. Bir psikolog içinse bir şeye ulaşmak, başarmak veya elde etmek için yüksek motivasyona sahip olan kişiler girişimcidir (Yılmaz ve Sünbül, 2009). Bunun yanı sıra Bayraktaroğlu (2005) girişimcileri, iş fırsatlarını görüp değerlendirme, gerekli kaynakları derleyerek onlardan yaralanma ve başarıya ulaşmak için etkinlikte bulunabilme becerisine sahip kişiler olarak tanımlamıştır.

Günümüzde kişilerin iş güvenliği tanımı değişmiştir. Girişimcilik daha önceki yıllarda riskli bir kariyer planı olarak görülürken, küreselleşmeden dolayı büyük şirketlerin küçülmeye başlaması ve verimli bireyleri işten çıkarmak zorunda kalması, girişimciliği iş güvenliklerini sağlayan bir başka yol olarak görülmesini sağlamıştır. Yapılan araştırmalar kendi işletmelerini kuran insanların büyük şirketlerde çalışanlara göre daha mutlu olduğunu göstermektedir (Zimmerer ve Scarborough, 2005). Her ne kadar girişimciliğe bakış toplumlar arasında farklılık gösteriyor olsa da, geçmişte olumsuz olarak algılanan girişimciliğin değeri günümüzde daha farklı yorumlanmaktadır (Morrison ve ark., 2005).

Girişimciliği ele alan eski araştırmalarda, girişimci özellikleri arasında, iyi gözlemci, hayalci, düşünme ve karar verme yetenekleri güçlü, sezgisi güçlü ve kaynaklara ulaşabilmek için iyi bir ilişki ağına sahip insanlar olarak yorumlanmaktaydı. Bunlara ek olarak girişimci yenilikleri üretebilme aşamasında karşısına çıkacak sorunları önceden kestirebilme ve bu sorunları aşabilme çabasını göstermesi gerekmektedir. İkna gücü yüksek, kendine güvenen ve iyi iletişim kurma becerisi de önemlidir (Erbatu, 2008).

Girişimcilerde olması gereken özellikler arasında şunlar belirtilmiştir: yaratıcılık, çalışma arzusu, kendini ifade edebilme becerisi, ilişki kurma becerisi, kararlılık, hayal kurma gücü, grup çalışmasına yatkınlık, değişime ve yeniliğe açıklık, yüksek ikna kabiliyeti, fırsat yakalayabilme, ileri görüşlü olma, esnek davranabilme, samimi ve esprili olma gibi (Hisrich ve Peters, 1998).

Girişimciliğin doğuştan gelen bir özellik olduğunu savunanalar kadar sonradan kazanılan bir özellik olduğunu savunanlarda vardır. Girişimcinin özellikleri incelendiği zaman bunların ne tamamen doğuştan ne de tamamen sonradan kazanılan özelliklerden oluşmadığı görülmektedir (Uluyol, 2013).

Kendi işini kuran girişimcilerle yapılan çalışmalarda girişimcilerin kendi işlerini kurmalarının onlara bağımsızlık, kendileri için önem taşıyan bir alanda fark yaratarak bunu toplumsal yükümlülüklerle bütünleştirebilme, kendilerini ispat edebilme, yaratıcılık ve yenilikçilik fırsatını sağladığını göstermiştir (Zimmerer ve Scarborough, 2005).

Türkiye'de TÜGİAD' ın (1993), sanayi ve işadamlarıyla yaptığı bir çalışmada, girişimcilerde olması gereken özellikler nelerdir sorusuna ileriyi görebilme en önemli yanıt olarak verilmiştir. Bu yanıtı takiben yenilik yaratma, analiz yeteneğinin fazla olması, risk üstlenme, örgütleme, para kazanma istemi ve istihdam olanaklarını artırma sıralanabilir.

Bazı girişimcilerin başarılar elde etmelerine karşın bazı girişimcilerin başarısız olmalarının nedenini araştırmak için çeşitli araştırmalarla girişimci profilleri belirlenmeye çalışılmıştır. Yapılan araştırmaların birçoğu başarılı girişimcilerin özelliklerinin farklı olduğunu öne sürmektedir (Güney, 2008). Girişimcilerin farklı eğitim geçmişine, aile ortamlarına ve iş deneyimlerine sahip olmaları onların ortak girişimci özellikleri listesini çıkartmayı zorlaştırmaktadır (Dündar ve Ağca, 2007). Yapılan araştırmalardan genel olarak girişimcilerde olması gereken özellikler şu şekilde sıralanabilir: risk alabilme, liderlik, kendine güven, içsel kontrol odağı, fırsat yakalayabilme, yenilikçilik ve yaratıcılık, risk alma, başarı ihtiyacı ve belirsizliğe tolerans (Bygrave, 1989; Robinson ve ark., 1991; Güney, 2008). Koh (1996) yaptığı araştırmada risk alan, belirsizliğe katlanan ve yenilikçilik özelliklerine sahip olan bireylerin sahip olmayanlara göre daha fazla girişimci eğilime sahip oldukların bulmuştur. Benzer şekilde Gürol ve Atsan'da (2006) yaptıkları çalışmada risk alma eğilimi, içsel kontrol odağı, başarı ihtiyacı ve yenilikçi

özelliklerinin girişimci eğilime sahip bireylerde olmayanlara göre daha fazla olduğunu göstermiştir.

2.1.3.1. Liderlik

Farklı görev ve sektörlerdeki çalışanlarla liderlik birçok boyutta ele alınmıştır (Covin ve Slovin, 1998; Popper ve Zakkai, 1994; Reid ve Adams, 2001). Yapılan araştırmalar sonucunda liderlik özellikleri demokratik ya da otokratik, yapıya ya da insana yönelik veya yönetsel ya da karizmatik olma gibi farklı boyutlarda ele alınmıştır. Liderlik tanımı alanlara göre değişebilmektedir. Biyolojide lider demek, sürünün önünde giden ve yiyecek toplayıp, sürünün sosyal faaliyetlerini düzenleyen hayvan demekken, askerlikte yol gösteren veya birliği yöneten kişi anlamına gelebilmektedir. Yönetim ve ekonomi alanında ise lider bireyleri veya organizasyonları etkileyen veya onları yönlendiren kişileri ifade etmektedir (Aykan, 2004).

Örgütler içinde liderlikle ilgili çalışmalar artmış ve yeni liderlik yaklaşımları ortaya atılmıştır. 1978 yılında Burns'un ortaya attığı ve Bass'ın 1985 yılında geliştirdiği dönüşümcü liderlik buna örnek olarak gösterilebilir. Değişim hızının yüksek olduğu günümüzde eski liderlik davranışlarıyla değişim sürecine uyum sağlamak pek kolay olmamaktadır. Dönüşümcü liderlik ise etkin olarak değişimi yürürlüğe koyan, buna kılavuzluk eden, değişim için gerekli olan ihtiyacı tanımlayan kişidir. Bu lider grubu geleneksel bürokraside girişimciliğe ve kendini geliştirmeye uygun bir ortam oluşturmaktadır (Çelik, 2007).

Son zamanlarda yapılan araştırmalarda liderlik özellikleri demokratik, otokratik, serbest-bırakıcı, karizmatik ve yönetsel olmak üzere beş faktör altında incelenmektedir. Demokratik liderler, kendi yetkisini başkasıyla paylaşma eğiliminde ve lider bireyler astlarına fikir danışarak onlarında düşüncelerini almaktadır (Eren, 2001; Guastello, 1995). Otokratik liderler ise kararları genelde kendi başlarına verirler ve böylece daha hızlı karar verebilirler (Özdemir, 1998). Serbest-bırakıcı

lider ise astlarını ellerindeki kaynaklarla kendi plan programlarını yapmaları için olanak sağlayan liderlik türüdür (Doğan, 2001). Bu tür liderlikte otorite tamamen ortadan kalkmaktadır. Karizmatik liderler ise çalışanlarını dinler ve onların sorunlarına yardımcı olmaya çalışmaktadırlar. Çalışanlarda örgüt ve yapı için önemli olduklarını ve bireysel olarak bu yapıya/örgüte katkıda bulunacaklarını düşünürler (Carrell, 1997). Yönetsel liderler ise gelenekleri izleyen, yenilikçi olmayan liderlik türüdür (Özdemir 1998).

Ülkemizde liderlik türleri ve girişimcilik arasında yapılan bir araştırmada teorik bilgilere uygun olarak girişimcilerin demokratik, serbest-bırakıcı, karizmatik ve yönetimsel liderlik özellikleri gösterdikleri fakat otokratik liderlik özelliği göstermedikleri bulunmuştur (Aykan, 2004).

2.1.3.2. Kendine Güven

Kendine güven girişimcilerin yapacakları yeni iş faaliyetinde işin gerektirdiği sorumlulukların üstesinden gelebileceğine dair inancı ifade eder (Bowman, 1999). Diğer bir deyişle girişimcinin kendine saygı duyması ve işi başaracağına dair kendine güveni olmasıdır (Bozkurt, 2007). Girişimcinin motivasyonunu arttıran kendine güven, bireyin sınırlı kaynaklarla ve kısıtlı bir zamanda zor işlerin üstesinden gelmesini de sağlamaktadır (Hallak ve ark., 2011).

2.1.3.3. İçsel Kontrol Odağı

Kontrol odağına yönelik literatürde birçok tanım bulunmaktadır. Bazı tanımlara göre kişinin eylemi ile bu eylemin sonucundaki bağlantı gücünü algılama (Pervin, 1980; Zhao ve Chen, 2008); Di Zhang ve Buring'e (2011) göre kişinin yaşamındaki olayları kontrol edip edemeyeceğine dair inancı ve Lau ve Shaffer'e (1999) göre ise bireylerin çevresel faktör şans gibi faktörleri de göz önünde

bulundurarak başarılarını ya da başarısızlıkları algılama derecesi olarak tanımlanmaktadır.

İçsel kontrol hissine sahip bireyler hayatlarıyla ilgili ortaya çıkan durumlarda kendi eylemlerinin daha etkili olduğunu düşünürken, dışşal kontrol odağına sahip bireyler hayatlarının gidişatının daha fazla dışsal faktörlere bağlı olduğunu düşünmektedir (Rotter, 1966).Brockhaus ve Horwitz (1986) içsel kontrol hissine sahip bireylerin başarı için daha fazla çaba göstereceklerini ortaya atmış hatta bu kontrol hissinin başarılı ve başarısız girişimcileri ayırt edebileceğini öne sürmüşlerdir. Rotter (1996) yaptığı araştırma ile içsel kontrol odağına sahip bireylerin daha fazla başarı sağladıklarını göstermiştir.

Dış kontrol odağına sahip bireyler olayları kontrol edemeyeceklerine inandıkları için çevreyi tehditkar algılarlar ve beklenmedik olaylar karşısında kızgınlık ve öfke gösterebilirler; iç kontrol odağına sahip bireyler ise belirsizlik koşullarında daha yapıcı ve sorunu çözmeye yönelik tepkiler vermektedirler. Bu yüzden girişimcilerin iç kontrol odağına sahip olmaları gerektiği düşünülmektedir (Bozkurt, 2007). Girişimciler alacağı kararları alırken bunu başka faktörlere bırakmak yerine kendileri kontrol etmek isterler (Kaufmann ve ark., 1995; Mitton, 1989).

İçsel kontrol odağına sahip bireyler olayları pozitif algılama, problemleri çözmede daha yaratıcı, stresle baş etmede daha başarılı ve öz güvenlerinin yüksek olduğu bulunmuştur (Basılgan, 2008). Lise öğrencileri üzerinde yapılan bir araştırmada içsel kontrol hissi olan öğrencilerle girişimci olma isteği arasında pozitif bir ilişki görülmüştür (Bonnett ve Furnham, 1991).

Koh (1996) içsel kontrol odağına sahip çalışanların veya yöneticilerin olduğu durumlarla şirket performansı arasındaki ilişkiyi göstererek, içsel kontrol odağının girişimsel bir özellik olduğunu ortaya koymuştur.

2.1.3.4. Yenilikçilik ve Yaratıcılık

Schumpeter'e (1934) göre yenilikçilik girişimciliğin olmazsa olmazıdır. Girişimciler var olan kaynakları arttırarak veya bu kaynaklara yeni şeyler ekleyerek yeni alanlar yaratmalıdırlar (Rahman ve Lian, 2011). Bu bakış açısıyla beraber yenilik, yaratıcılığın ticarileşmiş şekli olarak düşünülebilir. Girişimcilik eğilimi yüksek olan bireylerin daha yoğun şekilde yenilikçi davranışlar gösterdiği bilinmektedir (Korkmaz, 2000).

Wonglimpiyarat (2005) ise, yenilikçiliği var olan teknolojiyi geliştirmek ve olabildiğince pratik şekilde onu kullanmayı sağlayan yol olarak tanımlamaktadır. Karimi ve arkadaşları (2011) ise yenilikçiliği teknolojideki gelişmeleri vurgulamak ve yeni ürünlerin oluşturulması olarak betimlemektedir. Teknolojik gelişmeler ve rekabet ortamıyla beraber yenilikçilik, girişimcilikle neredeyse aynı düzeyde önemli bir hale gelmiştir (İşcan ve Kaygın, 2011). Girişimci kişiler sürekli yenilik peşinde olduklarından dolayı sadece tek bir iş alanı ile sınırlı kalmak istemeyebilirler (Güney, 2008).

Girişimcilik yaratıcı girişimcilik ve asıl girişimcilik olarak ikiye ayrılmıştır. Yaratıcı girişimcilik yeni bir ürün geliştirip kar elde etmek amacıyla pazara sunulmasıdır. Asıl girişimcilik ise hali hazırda bulunan bir ürünün ihtiyaçtan dolayı pazara sunulmasıdır. Yaratıcı girişimcilik yeni ürünler üretmeye yönelik olduğundan dolayı ekonomide yaratacağı büyümenin ve ekonomiyi hızlandırma da daha önemli olduğu belirtilmektedir (Saraçoğlu ve ark., 2010)..

2.1.3.5. Fırsatları Yakalama

Fırsatı tanımlama çalışmaları 1980'li yılların başında başlamıştır. Fırsat kavramının girişimcilik ve stratejik yönetim alanlarının kesiştiği noktalarda önemli rol oynadığı düşünülmektedir. Ayrıca fırsata odaklı yaklaşımlar geçmişteki bilgileri

de kullanarak yeni temeller ile birleştirmeye çalışır (Gregorie, 2005). Girişimciliğin fırsata odaklı olarak açıklanması birçok farklı disiplinde görülmektedir. Bu tanımların genel ortak noktası girişimciliğin fırsat çevresinde gelişen bir olgu olduğudur (Karabey ve Bingöl, 2010). Her ne kadar fırsat yakalamanın girişimcilik için önemli olduğu bilinse de, fırsatın anlamına yönelik bir sürü farklı tanımı da bulunmaktadır. Ortaya atılan bu farklı tanımlarda fırsat durumunun piyasada açıkça tanımlanmamış, bir ihtiyaca veya yeterince kullanılmamış kaynaklara vurgu yaptığı söylenebilir.

Fırsatı yakalamanın girişimciler için önemli bir özellik olmasına rağmen, üzerinde birçok tartışma söz konusudur. Fırsatların objektif olgular mı yoksa sübjektif durumlar mı olduğu hala tartışmalı bir konudur. Ayrıca fırsatın belli bir araştırma sonucu mu yoksa kendiliğinden mi ortaya çıktığı da tartışılan konulardan biridir. Fırsatların ilk başta iyi olup olmadıkları bilinmemektedir, bu sebeple fırsatların başarıdan bağımsız olarak değerlendirilmesi gerektiği öne sürülmektedir (Low ve Macmillan, 1988).

Fırsat yakalama da iki temel süreçten bahsetmek mümkündür; (1) fırsatı tanımlama ve (2) fırsattan yararlanma. Fırsat tanımlamaya yönelik yapılan birçok farklı tanım bulunmaktadır. Bu tanımlamaların bazıları fırsat tanımlamanın algısal yönüne değinirken (Christensen ve ark., 1989; Kourilsky, 1995); bazıları girişimcilikle eş anlamda kullanmakta (Bygrave ve Hofer, 1991; Churchill ve Muzyka, 1994) ve bazı gruplarda ekonomik değerlerle (Herron ve Sapienza, 1992) tanımlamaktadır. Ortaya atılan bu tanımlamalarla fırsat tanımlama bireyin değer yaratabileceğini inandığı ihtiyaçları algılayıp bunları fırsata dönüştürebilmek için gerçekleştirdiği eylemlerin bütünü olarak betimlenebilir (Karabey, 2009).

2.1.3.6. Risk Alma

Risk, insanların hayatlarında istenmeyen durumlarla karşılaşma olasılığını hesaplayan ve bu hesaplamayı kullanan sayısal bir durumdur (Davidsson, 2010).

Risk alma ise, sonuçlarının ne olduğu bilinmeyen bir olayda veya koşullarda karar verme durumudur (Wakkee ve ark., 2010). Risk alma eğilimi girişimcilik sürecinin bir parçası olarak görülmektedir (Cunningham ve Lischeron, 1991). Yapılan bir araştırmada girişimci olan bireylerin girişimci olmayan bireylere göre daha fazla risk alma eğiliminde olduklarını bulmuşlardır (Macko ve Tyszka, 2009; Norton Jr ve Moore, 2006). Yönetim alanında yapılan tanımlamalarda risk alma eğilimi yöneticiler ile girişimcileri ayırmada önemli bir faktör olarak kullanılmaktadır (Sarachek, 1978). Girişimcinin risk alma kararı iki durumda değişiklik gösterecektir; (1) riskin şansa bağlı olduğu durumlar ve (2) riskin kişinin yeteneklerine bağlı olduğu durumlar. Girişimciler risklerin yeteneklerine bağlı olduğu durumlarda risk almaya daha eğilimlidirler (Macko ve Tyszka, 2009). Girişimcilik için risk üstlenme olumlu bir durumdur ama bu gereğinden fazla yapılırsa bu durumun cehaletten kaynaklandığı düşünülmektedir (Müftüoğlu ve Durukan, 2004). Burada önemli olan şey girişimcinin hesaplanabilir ve kabul edilebilir düzeyde bir risk almasıdır (İşcan ve Kaygın, 2011). Girişimciler kar edebildiklerini düşündükleri belli durumlarda orta derecede risk almayı tercih etmektedirler fakat aynı zamanda başarı ihtiyaçlarından dolayı yüksek dereceli risklerden kaçınmaktadırlar (Alpkan ve ark., 2002).

2.1.3.7. Başarı İhtiyacı

Araştırmacılar başarma ihtiyacını insan davranışının etkileyen en önemli psikolojik faktör olarak önermektedir (McClelland, 1961). Başarı ihtiyacı olan bireylerin hedeflerine ulaşmak için büyük bir istekleri olduğu ve yoğun bir çaba gösterdikleri bilinmektedir (Koh, 1996). Psikologlara göre düşük başarı ihtiyacı olan kişiler bulundukları durumdan hoşnutken, yüksek başarı ihtiyacı olan kişiler daha fazlasına ulaşmak için yapacakları şeyden kişisel olarak sorumlu olmayı severler (Bozkurt, 2007). Bu nedenle yüksek başarı ihtiyacı olan kişiler girişimsel faaliyette bulunduktan sonra bu faaliyetin sonucuna başarılı bir şekilde ulaşması için uğraş vermektedirler (İşcan ve Kaygın, 2011). Başarı ihtiyacı yüksek kişiler rutin işlerden ziyade, yeni fikirler üretmeyi ve bunları hayata geçirmeyi tercih ederler (Bozkurt, 2011). Yapılan bir araştırmada yöneticiler ve üniversite öğrencilerine kıyasla

girişimcilerde başarı ihtiyacının daha fazla olduğu bulunmuştur (Stormer ve ark., 1999). Toplulukçu kültürlerde başarı ihtiyacının girişimciliği açıklamakta yetersiz kaldığı, bireyci toplumlarda ise bu özelliğin daha öne çıktığı belirtilmiştir (Yazıcı ve Tan Şahin, 2006). Şirket sahiplerinin Musevi, Ermeni ve Türk olduğu KOBİ'ler arasında yapılan bir çalışmada, Musevi ve Ermeni kökenli şirketlerde cemaate bağlılık ve sosyal ilişkiler ön plandayken, Türk kökenli şirketlerde başarı güdüsünün ön planda olduğu bulunmuştur (Alpay ve ark., 2000).

2.1.3.8. Belirsizliğe Tolerans

Belirsizlik yeterli bilgi olmadığı için yapılandırılamamış veya kategorize edilememiş olaylar, durumlar olarak ifade edilebilir. Belirsizlik toleransı ise bu tür durumlarda olumlu ve yapıcı olabilme becerisidir. Risk bir olayın ortaya çıkma olasılığının oranı iken, belirsizlik ise, orandan bağımsız olarak herhangi bir şeyin olabileceğine dair beklenti durumudur ve kaygı yaratır (Erdem, 2001). Belirsizlik toleransı kişilerin yeni, farklı ve yaratıcı şeyler bulmasına olanak sağlamaktadır (Teoh ve Foo, 1997). Girişimcilerin belirsizlik durumlarıyla karşılaştıklarında planladıkları şeyde ısrarcı ve kararlı oldukları bilinmektedir (Wu ve ark., 2007). Belirsizliğe toleransı olan kişilerin bilgiye önem verdikleri, ipuçlarını yorumlayabildikleri ve insanların içsel özelliklerine daha duyarlı oldukları bulunmuştur (Bozkurt, 2007).

2.1.4. Girişimcilik ve Cinsiyet

Girişimcilik özellikleri açısından cinsiyetler karşılaştırıldığında farklılıklar olduğunu gösteren araştırmalar bulunmaktadır. Özellikle risk alma eğilimi üzerine yapılan çalışmalarda erkeklerin kadınlara göre daha fazla risk almaya yatkın oldukları görülmektedir (Siegrist ve ark., 2002). Farkın sadece yatkınlıkla sınırlı olmadığını erkeklerin kadınlara göre daha fazla risk almaya istekli oldukları da çeşitli araştırmalarla gösterilmiştir (Byrnes ve Miller, 1999). Bunun yanı sıra erkekler genellikle ekonomik nedenlerden dolayı girişimciliğe başlarken, kadınlar ise iş ve

aile dengesini sağlamak için girişimciliğe başlamaktadır (Demartino ve Barbato, 2003).

Erkek girişimciler inatçı ve ikna edici, yenilikçi ve idealist, yüksek seviyede özgüven sahibi olma, kendi patronu olma isteği gibi özelliklerle kadın girişimcilerden farklılık göstermektedir. Ayrıca erkek girişimciler 25-35 yaş aralığında iş kurarken, kadın girişimciler 35-45 yaş aralığında iş kurmaktadırlar. Erkek girişimciler ağırlıklı olarak imalat ya da inşaat sektöründe iş kurarlarken, kadın girişimciler hizmet-ilişkili-eğitim hizmetleri, danışmanlık ya da halkla ilişkiler sektörlerinde iş kurmaktadırlar (Hisrich ve Peter, 1998).

Ülkemizde yapılan bir araştırmada kadın girişimcilerin %8,2'si herhangi bir risk almazken, %91,8'inin çeşitli riskler aldıkları belirlenmiştir. Risk aldıkları konular ekonomik, ailevi, fiziksel ve zihinsel ve sosyal olmak üzere dört başlık altında toplanmaktadır. Benzer araştırmalar başka ülkelerde de yapılmış ve benzer sonuçlar bulunmuştur fakat ailevi riskler bizim ülkemizde daha üst sıralarda görülmektedir (Ufuk ve Özgen, 2001).

Ülkemizde üniversite öğrencilerinde yapılan bir araştırmada ise, erkek öğrencilerin birincil önceliği kendi işlerini kurmak için, kız öğrencilerin birincil önceliği ise özel sektörde iş bulmak olduğu görülmüştür (Arslan, 2002). Araştırmalar sonucunda kadın girişimcilerin kurdukları işletmeler küçük ve büyüme eğiliminin düşük olmasının yanı sıra sınırlı sayıda alanı içerirken (Aslasen, 1998); erkek girişimciler çok daha farklı sektörlerde girişim yapmaktadır (Özen Kutanis, 2003).

Türkiye'de yapılan ve kadın girişimcilerin girişimcilikte cinsiyet faktörünü araştıran bir araştırmada her ne kadar erkekler iş hayatına daha erken atıldığı için tecrübelerinin daha çok olduğu düşünülse de, kadın girişimcilerin kendi iş tecrübelerinin erkeklerinkinden daha az olmadığını, işlerin başında erkekler kadar kalabilecekleri, erkeklerle eşit miktarda kazandıklarını, her ne kadar iş kuracakları sektörler arasında öncelikli sektörler olsa da her sektörde iş kurabileceklerini ve iş

dünyası ile ilgili olarak erkekler kadar bilgiye ihtiyaç duyduklarını belirtmişlerdir (Özen Kutanis, 2009).

2.1.5. Girişimciliği Etkileyen Faktörler

Girişimciliğin ortaya çıkışında kişiliğin mi yoksa sosyal çevrenin mi etkili olduğu uzun süreden beri tartışılmaktadır. Bu süreçte kişiliğin önemli olduğunu düşünenler risk alma, başarı ihtiyacı ve içsel kontrol odağına sahip olma gibi özellikler üzerinde durmaktadır. Sosyal çevrenin önemli olduğunu düşüneneler ise grup yapısının, kültürün ve eğitimin etkisi üzerinde durmaktadır. Her ne kadar bir girişimci uygun yetenek ve kişilik özelliklerine sahip olsa da; kültür ve eğitim, aile ve sosyal çevre, psikolojik faktörler gibi durumların uygun olmadığı süreçte bu yönünü ortaya çıkarmasının mümkün olmadığı düşünülmektedir (Marangoz, 2008).

2.1.5.1. Sosyal Çevre

Yapılan araştırmalar bireyin sosyal çevresinin ve bu sosyal çevrenin desteğinin girişimcilik üzerinde olumlu etkisi olduğunu göstermiştir. Hatta bu sosyal destek sayesinde, birey belirsizliğe tolerans gösterirken risk almaya da daha meyilli olabiliyor. Yapılan araştırmalar girişimciliğe destek veren toplum yapıları ve kültürde daha fazla girişimci çıktığını göstermiştir (Hisrich ve Peters, 1998).

Aile yapısının demokratik ve otoriter olması çocukların girişimcilik eğilimlerini etkilemektedir (Güney, 2008). Aile ortamında bireylerin sınırlarına ve sorumluluk bilincine yapılan müdahaleler nedeniyle bireyde sınırlar ve sorumluluk bilinci gelişememektedir (Cüceloğlu, 2006). Sonuçta birey karşılaştığı sorunları çözmek için sorumluluk alamamaktadır. Sosyal çevrenin sahip olduğu değerler, bireylerin girişimci özelliklerinin ortaya çıkmasına veya çıkmamasına neden olabilir. Özellikle aile aynı zamanda girişimcilik için gerekli kaynakların ve fonların sağlanmasında da önemli bir kaynaktır (Cuervo, 2005).

ABD'de yapılan araştırmalarda işçi ve memur ailelerden gelen bireylerin sıklıkla var olan koşullara paralel iş edindikleri görülürken, girişimci ailelerden gelenler ise ailelerin var olan işlerini büyüttüğünü veya benzer iş kurduklarını göstermişlerdir (Bridge ve ark., 1998; Sequeria, 2004). Ayrıca arkadaşları başarılı girişimci olan bireyler de girişimciliğe doğru yönelmektedir. Bu durum belirli bölgelerde girişimcilerin fazla olmasına olanak sağlarken, ayrıca yeni işletmelerin kurulma olasılığını arttırmaktadır (Hisrich ve Peters, 1998). Ayrıca ilk veya tek çocuk olan çocuklar daha fazla ilgi görecekleri için daha özgüvenli olacakları düşünülmektedir. Yapılan araştırmalarda her ne kadar kadın ve erkek girişimciler arasında ilk doğan etkisi görülmemiş olsa da, 408 girişimci ile yapılan çalışmada girişimcilerin %50'sinin ilk doğan olduğu bulunmuştur (Hisrcih ve Peters, 1998). Ülkemizde yapılan çalışmalarda ise öğrencilerin girişimcilik düzeyinin düşük olduğu görülmüştür. Ayrıca erkek öğrencilerin, kırsal alanlarda yaşayanların, gelir seviyesi yüksek olan ve babası bağımsız çalışanların girişimcilik eğilimlerinin daha yüksek olduğu bulunmuştur (Emsen ve ark., 2001).

2.1.5.2. Eğitim

Eğitim sistemi de işletme kurma teşvikini desteklemektedir. Özellikle girişimcilik ve yenilikçilik derslerine ağırlık veren okulların girişimci yetiştirmeye daha eğilimli oldukları gösterilmiştir. Öğrencilik boyunca görülen girişimcilik karşıtı eğitim, meslek seçiminde daha az riskli, yaratıcılıktan uzak ve rutin işlerin tercih edilmesine neden olmaktadır (Hisrich ve Peters, 1989). Girişimcilik eğitiminde asıl amaç kişide var olan ama gizli kalmış girişimci nitelikleri ortaya çıkarmaktır (Şahin, 2006).

2.1.5.3 Kültür

Girişimcilik kültürü, girişimcilerin gelişmesine ve ortaya çıkmasına izin veren kültürdür. Bu tür kültürlerde risk üstlenme ve bir yenilik başlatma gibi temel girişimcilik kavramları kültür tarafından desteklenmektedir (Marangoz, 2008).

Girişimcilik kavramı toplumsal ve örgütsel kültür ile de yakından ilişki içindedir. Toplumun veya örgütün kültür düzeyinin yüksek olması ve takım çalışmasına yatkın olması o kültürlerde girişimci sayısının fazla olmasına olanak sağlayacaktır (Aytaç, 2006).

Dinamik girişimciler kültürel değişmelerden etkilenmektedir ve işletmelerini ayakta tutabilmek için gelişmeleri yakından ve güncel olarak takip etmeleri gerekmektedir (Güney ve Nurmakhamatuly, 2007). Bireyin yeni bir işletme kurmasına destekleyen kültür, desteklemeyen kültüre göre daha yenilikçi ve risk alan kuruluşların kurulmasını arttıracağı bulunmuştur. Hiç bir kültür girişimciliğe destek veren ya da karşı olan kültür olarak tanımlanmamaktadır (Hisrich ve Peters, 1998). Ülkenin kültürel özellikleri ve sosyo-kültürel yapısının bireyin değer ve davranışları üzerindeki etkisinin anlaşılması girişimciliğin gelişimi açısından önem kazanmaktadır.

Girişimciliğin başarılı olabilmesi için toplumun güvenli olması da önemli faktörlerden biridir. Bireyin çevresinde güvenebileceği insanlar fazlaysa girişimcilik çabası da o kadar artacaktır. Ayrıca toplumda yer alan organizasyonlarda girişimciliğin gelişmesinde etkili olmaktadır. Örgüt bireylerinin arasındaki yüksek güven içselleştirilmiş denetimi oluştururken, güven azlığı daha fazla dışsal denetime sebep olmaktadır (Sargut, 1995).

Erkek kültürlü toplumlar girişken, saldırgan gibi girişimcilik için vazgeçilmez özellikleri vurgulayan değerleri öne çıkarırken, dişi kültürlü toplumlar öne çıkmaktan kaçınan ve sezgili davranan girişimcilikle uyuşmayan özellikte değerleri öne çıkarmaktadır (Güney ve Nurmakhamatuly, 2007).

2.1.5.4.Psikolojik Faktörler

Bireylerin kişilik özellikleri onların hangi psikolojik ve sosyal faktörlerle hareket ettiğini açıklamaktadır. Psikodinamik ve sosyal psikolojik yaklaşımlar,

girişimci özellikler taşıyan bireyi bu özellikleri taşımayan bireylerden farklı olarak tanımlamaktadırlar. Bu tanımlamalarda girişimci özellikler taşıyan bireyler yenilikçi olma, olaylara/durumlara farklı açılardan bakma ve sahip olduğu tutum ve tavır açısından farklılıklar göstermektedir (Çelik, 2013). Yapılan araştırmalar sonucunda girişimcilerin çeşitli psikolojik özelliklere sahip olduğu bulunmuştur ve bunlar şöyle sıralanabilir; verdikleri kararlarda kişisel sorumluluk alma, risk içeren kararları tercih etme, somut önerilere ulaşma, fiziksel güçten ziyade bilgi gerektiren alanları tercih etme, parasal dürtülerden kaynaklanan çalışma isteği, ileriyi görebilme ve takım arkadaşları ile olan ilişkilerinde profesyonel olabilme (İraz, 2005).

2.1.6.Girişimcilik ve Bilgi Teknolojileri

Bilgi teknolojilerinin girişimcilik ve firmalar üzerindeki pozitif etkisi bilinmesine rağmen hala tam olarak nasıl etki ettiği bilinmemektedir (Koçak, 2009). Bilgi toplumuna geçişle beraber seri üretimin yerine esnek ve kitle üretiminin yoğun olduğu bir çeşit ekonomiye geçilmiştir (Özdemir ve ark., 2006). Bu yeni ekonomide girişimcilik, inovasyon ve bilgi teknolojilerinin birlikteliği ile firmaların daha uzun süreli iş ve istihdam yaratmalarına olanak sağlamaktadır. Gelişmekte olan ülke girişimcileri, gelişen teknolojileri iş süreçlerine adapte ederek gelişmiş ülkelerin firmaları ile rekabet edebilir hale gelmektedir (Mann, 2002).

Girişimciler hızla gelişen ve büyüyen ekonomi içerisinde, var olan ekonomik potansiyeli yakalarken internetten elde ettikleri bilgilere de güvenirken aynı zamanda bu bilgilere fazla güvenmekten dolayı kendilerini daha belirsiz ve ticari açıdan tahmin edilemez ortamlarda bulmaktadırlar (Weick, 2002). Özellikle bilgi teknolojileri ile coğrafi olarak dağınık halde bulunan e-girişimciler veri akışı sağlayarak ve iletişim kurarak karşılaştıkları zorlukları işbirliği sayesinde başarıyla aşabilmektedir (Laudon, 2007).

Dijital ortamın sağladığı kolaylıklardan ve avantajlardan yararlanmak için birçok geleneksel yöntemleri kullanan girişimci firmalarını kısa sürede daha fazla kar

edebilmek için dijital teknolojilere kaydırmakta veya bu teknolojilerden olabildiğince fazla şekilde istifade etmeye çalışmaktadır. Bu geçiş süreciyle dijital toplumda kendiliğinden şekillenmeye başlamaktadır. Firmalarında dijital yaklaşımları kullanan girişimciler bilgi toplumuna dönüşümde önemli rol oynamaktadır (Koçak, 2009).

Günümüzde ülkelerin rekabet üstünlüğünde girişimcilerin rolü özellikle bilgi teknolojilerinin ekonomide etkili olması ile daha da önem kazanmıştır (Öztürk, 2008). Bilgi teknolojileri iş olanakları sunarken, verimlilik ve performansı arttırır, yeni yöntemlerin uygulanmasını kolaylaştırır (ILO, 2001). Ekonomik yönüyle değerlendirildiğinde bilgi teknolojileri hem sermaye maliyetini hem de bilgi maliyetini değiştirir. Kullanılan bilgi teknolojileri bir üretim faktörü olarak görülebilir.

2.1.7.Dünyada ve Türkiye'de Girişimcilik

Girişimcilik kavramı insanlık tarihi kadar eskidir ve toplumların gelişmesinde rol almış önemli bir olgudur. Dünyada girişimciliğin gelişimini, ekonomik uğraşların geçirdiği evreleri inceleyerek yorumlayabiliriz. Buna göre; ilkel toplumlar, tarıma dayanan köy ekonomileri, küçük el sanatına dayanan kent ekonomileri, 15.-19. yüzyıllar arasında iktisadi düşünceler çerçevesinde girişimciliğin gelişimi, 20. yüzyılda girişimcilik (Vural, 2006).

İlkel toplumlarda girişimcilik yolunda atılan ilk adım kendi kendilerine büyüyüp çoğalan hayvanlarla yetinmeyip onları evcilleştirmeleri olmuştur. Tarıma dayanan köy ekonomisinde ise bireysel girişimcilikten söz etmek pek mümkün değildir, ağırlıklı olarak takas ekonomisine dayanan bir ticaret hakimdir. Küçük el sanatlarına dayanan kent ekonomisinde ise çok sayıda meslekler ortaya çıkmıştır. Bu dönem içerisinde ücretli işçi çalıştırılan atölyelere geçilmiştir. Büyük fuarların kurulmasıyla 12.-13. yüzyıllarda ulusal ve uluslararası pazarlar gelişmeye başlamıştır. Takip eden yüzyıllar içerisinde bankalar kurulmaya başlamış ve büyük sermayeler ortaya çıkmıştır. Bu dönemde de sanayi de büyük bir sıçrama söz konusu

değildir. Çok yavaş bir hızda da olsa sanayide yenilikler olmuştur fakat daha çok mevcut teknolojileri iyileştirme üzerine kuruludur. En büyük gelişme makinenin icat edilmesiyle yaşanmıştır (Lajuie, 1698). 15.-19. yüzyılda Avrupa'da ortaya çıkan iktisadi düşünceler çerçevesinde ise ülkelerin ekonomik politikaları iki amaca yönelikti: (1) devleti güçlendirme ve (2) ekonomik gelişmeyi ve ülkenin gelişmesini sağlamak (Güran, 1991). Bu dönemde merkantilizim, fizyokrasi, klasik iktisat olarak adlandırılan iktisadi fikirler ve uygulamalar yapılmıştır. Özellikle klasik iktisat teorisi devlet müdahalesine karşı olduğu için, girişimci güce ve kurulacak olan piyasaya herhangi bir müdahaleye izin verilmemesi gereğini savunmuştur. Bu teoriden itibaren özel girişimcilik gelişme ortamı bulmuş ve önem kazanmıştır. 15.-20. yüzyılda sanayileşme ile birlikte girişimcilik bambaşka bir boyut kazanmıştır. Girişimcilikteki bu bireyselleşme girişimcinin ekonomik değerini arttırdığı gibi toplumdaki önemini de arttırmıştır. Ayrıca 19. yüzyılın yarısından sonra şirketlerde sahiplik ve yönetimin birbirinden ayrılması ile ekonomik hayatta girişimcilik daha büyük yer almıştır (Küçük, 2005).

1930'lu yıllarda girişimcilik hem büyük ekonomik bunalım hem de II. Dünya Savaşı'ndan büyük derecede etkilenmiştir. Bu dönemden sonra devlet ve şirket yapıları merkeziyetçiliğe dönmüştür. 1970'li yıllarda yaşanan krizlerle beraber merkezi olmayan yapılar tekrardan gündeme gelmiştir. Ekonomik süreçlerdeki bu değişimden sonra dinamik girişimci kavramı önem kazanmış ve sermayenin önüne geçmiştir (Aytaç, 1999).

Türkiye'de ise girişimciliğin tarihçesini, cumhuriyet öncesi dönem, cumhuriyet döneminin ilk yılları, 1950-1980 dönemi ve 1980 sonrası dönem olarak dört ayrı bölümde incelenmektedir. Osmanlı İmparatorluğu zamanında Türkler çoğunlukla askerlik ve çiftçiliği meslek olarak seçmişlerdir. Özellikle Ahilik teşkilatına dayalı Türk girişimciliği sanayi devrimi sonrasında yeniliklere uyum sağlamakta çok zorlanmıştır. Her ne kadar Ahilik teşkilatı Osmanlı kuruluş dönemlerinde başarılı olsa da, Türkler ticaret dışında bırakılmıştır. Özellikle sanayi devriminden sonra yabancı asıllı vatandaşlar Batı ülkeler ile ilişki içine girmeye

başlamıştır. Bu yüzden bu dönemlerde Türk asıllı sanayicilerin sayısı oldukça azdır (Çelik ve Akgemci, 2010). Osmanlı İmparatoluğu'nda girişimcilik hareketi Abdülmecit zamanında ortaya çıkmıştır. Bu dönemde kurulan Şirket-i Hayriye ile tüccarların yerli sermayeler oluşturup onları koruyarak Batı ile rekabet etmeleri sağlanmıştır (Genç, 2005). Ayrıca bu dönemlerde kurulan Osmanlı Bankası bir nevi merkez bankası görevini üstlenmiştir. Osmanlı İmparatorluğu sanayileşmeden ziyade genellikle ticaret ile uğraşmıştır. Özellikle azınlığın Batı ile ilişkileri sonrasında ürünler daima dışarıdan alındığı için sanayileşme gelişmemiştir. Ayrıca Osmanlı İmparatorluğu'nun Müslüman Türk'leri askere almaları ama Hristiyanlar bireylerin askere alınmadan bedel ödemeleri sayesinde, Hristiyan bireyler yerleşme, iş kurma ve meslek sahibi olma için daha fazla zamana sahip olmuşlardır. Müslümanlar ise uzun süren askerlik hizmetinden dolayı iş sahibi olma şansına sahip değillerdi. Müslüman Türkler ekonomik faaliyetlere ancak 2. meşrutiyetten sonra katılabilmişleridir (Tokgöz, 2001).

Cumhuriyet'in ilk yıllarında iş adamı ve tüccar yapma çabaları önem kazanmıştır. İzmir'de toplanan İktisat Kongresi'nde alınan kararlar bu temel ideolojiyi destekler niteliktedir (Arıkan, 2004; Müftüoğlu ve Durukan, 2004). Bu dönemde ulusal ekonominin kurulması olarak adlandırılabilir. Bu dönemde girişimcilerde teşvik edilmeye çalışılmıştır. Dünyada yaşanan 1929 Ekonomik Krizi ile ekonomik istikrar ve devlet müdahaleciliği ön plana çıkmış ve bu dönemde Sümerbank, Etibank gibi kuruluşlar doğmuştur (Çelik ve Akgemci, 2010; Küçük, 2005).

1930-1950'li yıllarda devlet özel sektörün yetersiz kaldığı alanlarda yatırım yapmıştır. Bu süreçte sanayi planları yapılmış fakat bu döneme İkinci Dünya Savaşı'nın rastlaması girişimciliğe engel teşkil etmiştir. 1948 yılında Milli Ekonomi Kongresi toplanmış ve devletçiliğe karşı ilk eleştiriler gelmiştir. Bu dönemde özel sektörde gözle görülür bir gelişme göstermemişlerdir (Danısık, 2001).

1950'li yıllarda ise yeni işletmeler kurulmaya başlanmıştı. Girişimciliği özendirici politikalar uygulanmış ve devletçilik olgusu reddediliyordu. 1960'lı yıllarda özel girişimciliğin gelişme gösterdiği zamanlardır. İnsanlar ticaret ve tarımdan endüstriye geçiş devam etmekte ve iş hayatına atılanların sayısı hızla artmaktadır (Müftüoğlu ve ark., 1996). 1970'li yıllarda ise sağlıklı ortaklıkların kurulamamış olması gibi nedenlerden dolayı gerekli kurumsal yapılar oluşturulamamıştır. Ayrıca bu dönemde sanayileşme eğilimi ve özel sektör girişimciliği artmıştır. Fakat o dönemdeki politik sorunlar ve ekonomik istikrarsızlık girişimcilik üzerinde olumsuz etkilere neden olmuştur (Danısık, 2001). Özellikle 1950-1980 yılları arasında girişimciliğin desteklenmesi ve özel mülkiyete tabana yaygınlaştırılması konusunda alt yapı oluşturulmuştur (Çelik ve Akgemci, 2010).

1980'li yıllardan sonra girişimcilikte önemli gelişmeler kaydedilmiştir. Özellikle ihracata yönelik girişimciliği destekleme politikaları geliştirilmiştir (Arıkan, 2004). Bunun yanı sıra hedeflenen bir diğer durumda girişimciliğin özendirilmesi ve geliştirilmesiydi. Alınan bu kararlara rağmen devlet denetimi tamamen ortadan kalkmadı ancak karar verirken piyasa güçlerine karşı daha duyarlı davranmaktaydı. 1990'lı yıllarda devlet ekonomi içinde çok yer almasına karşın Türkiye'de girişimcilik hızlı bir artış göstermekteydi. Yeni teknolojik gelişmeleri takip eden yeni bir girişimci kesimi ortaya çıkmıştı ve bu kesim rekabeti öğrenerek hızla gelişip yaygınlaşıyordu (Müftüoğlu ve ark., 1996). 1994 yılında yaşanan ekonomik krizde, Türk girişimcileri krizden çok fazla etkilenmemiştir.

Bilgi ve iletişim toplumu olarak isimlendirilen 21. yüzyılda ise girişimcinin önemi toplumda ve ekonomik değerde artmıştır. Bu dönemde daha bireyselci girişimler ortaya çıkmıştır ve entellektüel üretim önem kazanmıştır.

Yapılan araştırmalarda Türkiye'deki kendi hesabına çalışan kadınlar, toplam çalışan kadınların %9'unu oluşturmaktadır. Kendi hesabına çalışan erkekler ise toplam çalışan erkeklerin %32'sinin oluşturmaktadır. Bütün işverenler içinde kadınların oranı %3,3'tür (Çetindamar, 2002). Bütün dünyada yapılan benzer bir

araştırmada ise 37 ülke içerisinde kadın işvereni en düşük olan ülke %0,6 ile Japonya iken, en yüksek oran %18,5 ile Tayland olduğu bulunmuştur (Global Entrepreneurship Monitor, 2002).

Sombart, ülkeleri tüccar, asker ve kahraman toplumlar olarak üçe ayırmaktadır. Bu sınıflama sisteminde son 15-20 yıl öncesine kadar Türklerin askeri toplumlara girdiği söylenebilirdi ama son 15-20 yıldan beri bu durum değişmeye başlamaktadır. Son yıllarda gençler arasında girişimcilik büyük rağbet görmeye başlamıştır (Müftüoğlu ve ark., 1996).

2.2. Okul Yöneticilerinin Girişimcilik Özellikleri

Okullar toplumsal yapının şekillenmesinde önemli rol oynamaktadır. Özellikle bilgi toplumuna geçilmesiyle beraber okulların işlevlerini yerine getirmesi için yeniden yapılanmalarını zorunlu kılmaktadır (Hesapçıoğlu, 2001). Özellikle bilgi toplumunun önemli değerleri arasında öğrenen insan modeli yer almaktadır ve bu sebepten dolayı Sanayi Devrimi'ne göre düzenlenmiş okul yapısının köklü ve temelden değişeceği düşünülmektedir (Çağlar, 2001; Fındıkçı, 2001). Burada ortaya çıkan sorun ise Sanayi Devrimi'ne göre kendini şekillendirmiş okulların işlevlerini tam olarak yerine getirememesine rağmen bilgi toplumu için gerekli değerleri kazandıracak alt yapının kurulup kurulamayacağı nasıl belirlenecektir (Özden, 1998). Bu doğrultuda okulların bu dönüşümü başarıyla gerçekleştirebilmesi için önemli faktörlerden birinin okul yöneticileri olduğu çeşitli araştırmalarda ortaya konmuştur (Balcı, 2001).

Okul yöneticileri bilgi toplumunun ortaya çıkarttığı yenilikler karşısında yeni roller üstlenmek zorunda kalmışlardır. Ortaya çıkan yeni rollerden biri de girişimciliktir. Bu yüzden girişimci okul yöneticilerine okullarda iş olanağı sağlanması ve okullar içinde girişimcilik kültürünü destekleyecek yapıların kurulması bu açıdan önem taşımaktadır. Okul yöneticilerinin en önemli rolü toplumda oluşan sosyal, politik ve ekonomik gelişmelere göre öğretimi tekrardan

yapılandırmak olmalıdır (Taymaz, 2003). Bunun gerçekleştirebilmek için okul yöneticilerinin girişimsel özellikler taşımaları gerekmektedir. Bunun için girişimciliğin iki temel elemanını sayılan yenilik ve yaratıcılığın okul yöneticilerinde kesinlikle bulunması gerekmektedir. Bunun yanı sıra okul yöneticileri bürokratik yapıdan uzaklaşarak çevre kaynaklarını harekete geçiren ve bunları okul için uyarlayabilen kişiler olmalıdır. Yaratıcı ve yenilikçi okul yöneticileri sayesinde okullar yaratıcılığın gelişmesine yardımcı olacaktır ve okullar bilgi aktaran kurumlar olmaktan çıkıp bilgi üreten kurumlara dönüşecektir (Bayrak ve Terzi, 2004).

2.2.1.Örgüt İçi Girişimcilik

Örgüt içi girişimci tanımı, kurulu bir örgütte yenilikçi ve geliştirici faaliyetlerde bulunan ancak kar ve zarar riskini doğrudan üstlenmeyen kişi olarak tanımlanmaktadır. Kısacası iç girişimci faaliyet halindeki organizasyonlardaki girişimcilik olarak tanımlanabilir (Antoncic ve Hisrich, 2003).

Bağımsız girişimci ile örgüt içi girişimci arasında benzerlikler fazla olsa da aslında bu iki girişimcilik türünde farklılıklar bulunmaktadır. Bu iki girişimci türü yenilikçilik, risk alma, değişeme açıklık, fırsatlardan yararlanma gibi konularda benzerlik göstermektedir. Her ne kadar bağımsız girişimciler yenilik yapma konusunda daha özgür gibi görünseler de; yeterli desteği aldıkları zaman örgüt içi girişimcilerde yenilikçilik faaliyetlerini daha geniş örgütsel düzenlemelerle hayata geçirebilmektedirler (Corbett ve Hmieleski, 2005). Ayrıca örgüt içi girişimciler kaynaklara daha rahat ulaşabilmekte ve var olan teknolojik olanaklara daha kolay erişebilmektedir (Hisrich ve Peters, 1998). Örgüt içi girişimcinin normal bir çalışana göre daha fazla performans göstermesi gerekmektedir. Bu nedenden dolayı ancak motivasyonu yüksek ve başarılı bir çalışma performansı gösteren kişiler girişimci davranışlar gösterebilmektedir (Kuratko ve Goldsby, 2004). Girişimci özelliklere sahip bir çalışan değişimi ön planda tutarak mevcut sistemin yürümeyeceğini düşünürken, sıradan bir çalışan mevcut şartlar içerisinde uygun çözüm aramaktadır (Maranville, 1992).

Öğrenen örgüt kavramı ile örgütün canlı olması tanımlanmaktadır. Örgütün yaşadığı olaylardan sonuç çıkarması ve çevre koşullarına göre uyum sağlayabilmesini ifade etmektedir (Senge, 1996). Özellikle günümüz dünyasında hızla oluşan değişikliklerde örgütlerin var olan yapılarını korumaları pek mümkün olmamakta hatta değişime uyum sağlaması bir zorunluluk olarak karşılarına çıkmaktadır. Bu durumlarda öğrenen örgütler hızla yeni sürece uyum sağlayacak ve iş dünyalarında belirli avantajlar sağlayacaklardır (Basım ve ark., 2009). Senge (1996) öğrenen örgütlerin beş temel disipline sahip olmaları gerektiğini öne sürmüştür. Bunlar; kişisel ustalık, zihni modeller, paylaşılan vizyon, takım halinde öğrenme ve sistem düşüncesidir. Kişisel ustalık, gerçekliğin nesnel olarak görülmesi sabır ve kararlılığı geliştirmeyi içerirken; zihni modeller, kişi kendi düşüncelerini oluştururken başkalarından gelecek fikirlere de açık olma durumunu tanımlar. Paylaşılan vizyon, ulaşılması planlanan bir planın ortaya konması ve tüm çalışanların bu plana ulaşabilmek için ortak inanç ve değerlerde birleşerek kendilerini örgüte adamalarıdır. Takım haline öğrenme ise örgüt içinde takım halinde çalışmayı veya öğrenmeyi engelleyen durumların ortadan kaldırılması ve bu öğrenme yönteminin alışkanlık haline getirilmesidir. Sistem düşüncesinde ise birbiriyle bağlantılı olan durumlar arasında yeni bağlantılar kurabilme ve bu bağlantıların birbirlerinin nasıl etkilediğini anlayabilmedir (Senge, 1996).

2.2.2.Okullarda Yöneticinin Rolü

Okullarda yönetim, eğitim yönetiminin sınırlı bir alana uygulanmasıdır. Okul yöneticisinin asıl görevi okuldaki tüm insan ve madde kaynaklarını en verimli şekilde kullanmaktır. Okul yöneticisinin görevleri çeşitli yönetmeliklerle belirlenmiş ve çalışma takvimleri oluşturulmuş olabilir fakat beklenmedik sorunlar yaşandığında çözüm yolları bulmak ve kurumun amacına uygun olarak bunu uygulamak zorundadır (Monahan ve Hengst, 1982). Okul yöneticisi kendi kurumunda kamu yöneticisi, politika saptayıcısı, profesyonel eğitimci ve eğitsel lider olarak aktif olmak zorundadır (Tope, 1965).

Okul yönetiminde rol oynayan öğeler iç ve dış olmak üzere ikiye ayrılır. İç öğeler, okulun içerisinde yer alan öğrenci, öğretmen ve eğitici olmayan diğer personelken, dış öğeler ise veliler, gönüllü ve meslek kuruluşları ve endüstri temsilcileridir (Bursalıoğlu, 1994).

Gelişen teknoloji ile beraber yönetimin hızlı kararlar alması gerekmektedir ve bu durum yönetimi güçleştirir. Bu durumda yönetici geleceğe yönelik olarak nesnel kararlar vermek zorundadır (Drucker, 1954). Yöneticinin birincil görevi kurumun var olan halinden daha iyisini ve fazlasını sağlayabilmektir. Bu amacı yerine getirirken öğrenim süreçlerini saptayarak öğrenciler için en geçerli ve yararlı araçları saptar ve beraberinde çalıştığı insanlar kaynaklarını en verimli şekilde kullanmaktadır (Koontz ve O'Donnel, 1968).

Yapılan araştırmalar okul yöneticilerinin yenilik ve gelişmeye yönelik işlevler yapmasından daha çok rutin işlerle uğraştıklarını bulmuştur (Mc Carty ve Ramsey, 1971). Okul yöneticisinin toplumda oluşan sosyal, ekonomik ve politik değişmelere aynı hızla uyum göstermesi gerekmektedir. Eğitimin asıl amacı bireyleri topluma uyuma hazırlamak olduğu için, eğitim sisteminin toplumun diğer sistemlerinden çok ileri veya çok geri olmaması gerekmektedir. Okul yöneticisinin diğer önemli görevi ise meydana gelen değişim ve gelişmelere göre öğretimi sağlamaktır. Okul yöneticisinin yenilik girişiminde başarılı olabilmesi için destek görmesi ve diğerlerinin de bu yeniliği onaylamasını, meydana gelecek sorunlara karşı önceden hazırlıklı olunması gerekmektedir (Güçlüol, 1975).

Okul yöneticisi aldığı kararlarda etkili olabilmek için liderlik göstermeli, öğretmen ve öğrencilerden beklentilerini açıkça ortaya koymalı ve öğretim programının başarısı için yönetim sistemi geliştirmelidir. Başarılı okul yöneticisinin önemli rollerinden biri, öğretmenleri ortak bir eğitim vizyonu etrafında toplayabilmesidir. Eğitim tek tek yapılan öğretmen etkinliklerinin toplamından daha farklı ve büyük bir olgu olduğunu gösterebilmekte yöneticinin görevlerinden biridir. Okul yöneticisi için vizyon önemlidir çünkü bu şekilde yönetici önünü görebilecek

ve geleceğe yönelik çıkarsamalar yapabilecektir (Özden, 1999) Bunun yanı sıra yapılan başka araştırmalarda da örgüt yöneticisinin insana dönük olması, öğrencileri ile informal ilişkiler kurabilmesi, alacağı kararlarda öğretmenlerinde fikrini alması, öğretmenleri desteklemesi ve onlarla açık iletişime geçebilmesi ve problem çözebilmesi gibi özelliklerin dışında, yeniliğe açık olması, değişime engel olan kuralları reddedebilmesi ve girişimci olması gerektiği belirtilmiştir (Balcı, 1993).

2.2.3.Okul Yöneticilerinin Girişimcilik Rolleri

Girişimci bir okul yöneticisi olduğunda kimlikler arası geçişlerden dolayı biraz zorlanacaktır. Çünkü bu girişimcinin elinde illa ki kar etmesi gereken bir örgüt bulunmamaktadır. Bu durumda yapabileceği şeyler değişime yönelme ve yeniliklere uyum sağlama dışında, başarı ihtiyacını gerekirse risk alarak okul için kullanabilmesidir. Okul yöneticileri ile yapılan çalışmalar sonucunda her ülkenin eğitim sisteminin farklı boyutlarda sorunlarla karşılaştığı görülmektedir ve bu sorunları çözmek için eğitim sistemlerinin küresel olarak daha koordineli olması gerekmektedir (Naz ve ark., 2011).

Okul yöneticilerinin bu durumdaki asıl görevi ellerinde var olan imkanları gözden geçirmek ve bu durumları toplum için yeni fırsatlara dönüştürmektir. Ayrıca lider olarak alternatif çözümler üretmeli ve bu çözümlerin gelişimi için değişim desteklemelidir (Anderson ve White, 2011). Yeterli fırsatlara sahip olan okul yöneticisinin girişimcilik potansiyelini olabildiğince uygun şekilde pratiğe dökebilmesi gerekmektedir. Okul yöneticisinin sosyal sermayesi süreç içinde gelişip değişebilmektedir. Bu konuda başarılı olan okul yöneticileri toplumun yararına destek sunan ve elindeki sosyal sermayeyi hizmete koyabilen kişilerdir (Anderson ve White, 2011).

Okul yöneticileri yapacakları işlerde özellikle kalite ve yarar üzerine odaklanmalıdırlar. Girişimci özelliklerine paralellik gösteren bir okul modelini inceleyen Broberg ve Krull'un (2010) okul yöneticilerine kazandırılması gerektiğini

düşündükleri özellikler şöyle sıralanabilir: takım çalışmasına yatkın olma, vizyonu ve proje amaçlarının netleştirebilme, sistemli düşünebilme, yeni çözümler bulmada yeni yöntemleri uygulayabilme, örgüt için farklı görevler geliştirme, takım kültürünü oluşturma, yerel ağlardan faydalanma, örgütsel kültür ve liderliği yorumlayabilme ve analiz etme, kendi kendini değerlendirme, değişime cevap verme ve uygulamaya geçirme, bir sürecin tüm aşamalarını detaylıca anlatabilme, iletişim becerisi, hedefleri gerçekleştirebilme ve geliştirebilme becerisi, dinamik sosyal bağlantılar kurma, risk alma ve bu riskleri hesaplayabilme becerisi, yeni çözümler için uygun fırsatları yakalayabilme.

Çelik ve Titrek (2013), öğretmen algılarına göre okul yöneticilerinin çoğunluğunun girişimci olarak algılandıklarını ifade etmişlerdir. Öğretmen algılarına göre girişimcilik becerilerinin boyutlarında ise öncelikle kontrol odağı, ikinci sırada yenilik ve bunu sırasıyla kendine güven, risk alma ve belirsizliğe tolerans takip etmektedir. Aynı araştırmada öğretmen algılarına göre okul yöneticileri çoğunlukla dönüşümcü lider olarak algılanmaktadır.

2.2.3.1.Okul Yöneticilerinin Girişimcilik Faaliyetlerinin Okul Üzerindeki Etkisi

Okulların ellerindeki olanakları etkili olarak kullandığını söylemek pek uygun değildir. Kullanılmayan laboratuvar olanakları, teknolojik araçların kilitli dolaplarda tutulması, okul saatleri dışında öğrencilerin okula alınmaması, okul duvarlarına gerilen tel ve duvarlarla çevrelerinden soyutlanmış okullar ve öğrencilerin boş saatlerinde kilitli tutulan kitaplıklar bu duruma örnek olarak verilebilir (Başar ve ark., 2001). Burada bu durumlarla ilgili kararları okul yöneticisi vermektedir ve aldığı kararlar okul yöneticisinin rolünün sorgulanmasına yol açacaktır. Okul yöneticisinin en önemli görevi gelişen ve değişen sosyal, politik ve ekonomik durumlara göre öğretimi yapılandırmaktır (Taymaz, 2003). Okul yöneticisi çevresindekilerin yaratıcılığına teşvik etmelidir (Erdoğan, 2000).

Eğitim kurumlarının çağdaş düzeylere ulaşabilmesi için yöneticinin de çağdaş olması gerekmektedir. Bu durumdaki yönetici değişim liderliği ya da vizyoner liderlik biçimlerini göstermelidir. Bu konumdaki yönetici öğrenci merkezli okul, öğrenen örgüt ve okul merkezli yönetim gibi kavramların sisteme kazandırılmasına öncülük etmelidir. Özünde etkililik, verimlilik ve destekleyicilik getirecek olan girişimcilik anlayışın eğitim örgütlerinin yapılarına yeni düzenlemeler getireceği açıktır. Öğrenci merkezli eğitim ile eğitim sürecinin her aşamasına öğrenciler de katılmakta ve alınan kararlarda da öğrencilerin ilgi ve yeteneklerine göre hareket edilmektedir. Okul yöneticisinin girişimcilik faaliyetleri varsa o okuldaki öğretmenler sınıftaki öğrencilerin en iyilerini seçip sadece onları eğitmekle değil bütün öğrencilerin yeteneklerini keşfederek hepsine uygun eğitim planı oluşturmalıdır. Böylece bütün öğrencilere eşit eğitim fırsatı sunulmuş olur (Can, 1998). Okullar kendi içinde kapalı kurumlar olmaktan kurtarılarak başka okulların öğrencileri içinde eğitim merkezi haline gelebilir. Böylece çocukların sadece okul içindeki insanlarla değil farklı okullardaki insanlarla sosyalleşmesi sağlanabilir (Bilgen, 1994).

2.2.4.Okul Yöneticilerinin Girişimciliğini Etkileyen Faktörler

2.2.4.1.Bireysel Faktörler

Okul yöneticilerinin girişimcilik özelliklerini etkileyen bireysel faktörler bilgi birikimindeki yetersizlik, olumsuz tecrübeler edinmiş olma, yaş ve cinsiyet gibi başlıklar altında incelenebilir (Tengilimoğlu, 2005). Genç yaşta bilgi birikiminden yoksun olan yöneticiler alacakları kararlarda okulu nasıl etkileyeceğini bilemediklerinden yüksek risk almak zorunda kalacaklardır ve bu yüksek risk alma durumu onlarda stres oluşturacağı için bu kararı almaktan vazgeçeceklerdir. İleri yaşlardaki yöneticiler ise yenilikleri takip etme de ve onları kendi sistemine uyarlama da sorun yaşayabilir veya teknolojik gelişmeleri takip etme de yetersiz kalabilir. Okul yöneticilerinin çoğunun daha önceden öğretmen olmasından dolayı öğretim liderliği konusunda yeterli bilgi ve birikime sahip olduğu varsayılır. Fakat bu iki

görev birbirinden farklı becerileri gerektirir ve birinde iyi olmak diğerinde de aynı başarıyı göstereceği anlamına gelmez (Gümüşeli, 1996). Daha önceden aldıkları kararların istedikleri gibi sonuçlanmamış olması veya istedikleri hedeflere ulaşmamış olması da yöneticilerin başarı ihtiyacını karşılayamadığı için girişimcilik hevesini azaltacaktır.

Girişimciliğin temel özelliklerinden biri olan takım çalışmasına yatkın olmamak da, girişimciliği etkileyen bireysel faktörler arasında sayılabilir. Yöneticinin başka hiç kimsenin isteklerine ve ihtiyaçlarına göre düşünmeden kendi başına karar vermesi ve bu kararlarında gereğinden fazla ısrarcı olması çevresinden göreceği desteği azaltacak ve aldığı kararların uygulamaya dönüşmesini engelleyecektir. Ayrıca okul yöneticilerinin kişilik özelliklerinden olan vizyon, kararlılık ve cesaret eksikliği de liderliği ve girişimciliği etkilemektedir. Yapılan araştırmalarda okul yöneticilerinin liderlik ve girişimini etkileyen kişilik özellikleri arasında temel bilgi eksikliği, uzun çalışma saatleri geçirme, sürekli gelişme ve yetki vermeye karşı isteksizliğin ilk sıralarda yer aldığını göstermektedir (McEvan, 1994).

Cinsiyetinde girişimcilik üzerinde etkisi vardır. Cinsiyetin etkisi bireyselden daha çok kültürün getirdiği bir faktör olarak da ele alınabilir. Her ne kadar kişilik özellikleri ve risk alma eğilimi açısından kadın ve erkek girişimciler arasında farklar olsa da, kadın girişimcilerin çevresindeki diğer bireyler tarafından daha az bilgiye sahip olarak algılanması ve verdikleri kararlarda yetersiz olacakları düşüncesi kadın okul yöneticilerinin girişimciliğini etkileyecektir.

2.2.4.2.Örgütsel Faktörler

Örgütsel faktörler ise işin niteliği, yöneticinin beraber çalıştığı kişiler, kurumun yönetim tarzı, ücret politikaları, yükselme imkanı ve rekabet olarak incelenebilir (Tengilimoğlu, 2005). Okul yöneticisinin informal liderlik ve girişimcilik özelliklerini göstermesin de bürokratik ve yasal engeller de söz konusudur. Merkezden yönetim okul yöneticisini daha çok formal lider olarak

davranmak zorunda bırakmaktadır (Bursalıoğlu, 1994).Merkezi yönü ağır basan eğitim sistemlerinde ise okulla ilgili karar veren yetkilerin tek merkezde toplanmış olması, okul yöneticisinin eğitim ve öğretim, değerlendirme ve ödüllendirme gibi öğretim liderliği üzerindeki kontrolünü önemli ölçüde sınırlandırmaktadır (Gümüşeli, 1996). Ayrıca il ve ilçe yönetimlerinin kararları da okul yöneticisinin öğretim liderliğini etkilemektedir (Thomas ve Vonberg, 1991). İl ve ilçe yönetimleri gerekli kaynakları okul yöneticilerine aktarmayarak onların eğitime katkı sağlayacak düşünceleri ve fikirlerini ortaya çıkartmaya yarayacak olanakları azaltmakta hem de raporlama işleri gibi görevleri onlara devrederek öğretimle ilgili konulara gereken zamanı ayırmalarını olanaksız hale getirmektedir (Bossert ve ark., 1982). Yazışmalar ve yazılı belgeleri incelemek okul yöneticisinin zamanının çoğunu almaktadır ve bu durum da eğitim ve öğretimle ilgili olarak öğretmenlerle toplantı yapmak veya onların ihtiyacını dinleyebilmek gibi durumları engellemektedir (Hallinger ve Murphy, 1987). Yapılan araştırmalar okul yöneticilerinin öğretimle ilgili konulara zamanlarının ancak %18'inin ayırabildiklerini göstermiştir (Martin ve Willower, 1981; Aksoy, 1993). Benzer şekilde okul yöneticilerinin liderlik davranışı ile ilgili olarak ödüle ya da cezaya layık görülmesinin az olması, yöneticilerin bu işteki hevesini kırmaktadır. Okul yöneticilerinden toplumun beklediği davranışlar bireyden bireye değişiklik göstereceği için bu kişilerin kendi beklenti ve isteklerini yürürlüğe koymak istemesi ve bu yüzden okul yöneticilerine baskı yapması, okul yöneticisinin rol çatışması yaşamasına neden olacaktır (Gümüşeli, 1994). Günümüzde okul yöneticilerinden öğretim liderliği ve girişimciliği konusundaki beklentiler artarken, öğretimsel sorumluluklardan çok hala yönetimsel sorumluluklara öncelik verilmesi okul yöneticilerinin girişimci davranışlarını göstermesini zorlaştırmaktadır (Griffin, 1993).

2.2.4.3.Örgüt Desteği

Bireylerin aileden ve sosyal çevreden gördüğü psikolojik, sosyal ve ekonomik faydaları bağlı veya üyesi olduğu örgütlerden de beklediği bulunmuştur (Levinson, 1965). Örgütsel destek, çalışanlarının örgüte verdiği katkıların farkında

ve bilincinde olması ve örgüt çalışanlarının refahına önem vermesi olarak tanımlanmaktadır (Martin, 1995). Başka bir deyişle, çalışanlarının bir görevi başarı ile tamamlayabilmesi için örgütlerin sağladıkları faydaların toplamına örgütsel destek denir (Eisenberger ve ark., 1986, Makanjee ve ark., 2006). Bu destek yenilikçi fikirlerin savunulması, hareket özgürlüğü ve sosyo-politik destek gibi farklı şekillerde algılanabilmektedir (Zampetakis ve ark., 2009). Bu destek hem çalışanın performansını hem de işletme performansının etkileyen stres faktörünün azaltılmasında etkili olacak bir araç olarak kullanılmaktadır (Rhoades ve Eisenberger, 2002). Çalışanlar örgütleri zorunlu olmadan (Rhoades ve Eisenberger, 2002) ve çalışan yararını gözettiğinde (Organ, 1977) örgütsel destek algılarının yüksek olduğunu bulmuşlardır (Hower ve ark., 2010). Yapılan araştırmalar örgütsel desteği daha yüksek algılayan bireylerin çalıştıkları örgüte daha bağlı olduklarını ve yaptıkları işlerden daha hoşnut olduklarını göstermiştir (Rhoades ve Esisenberger, 2002). Yönetim desteğinin algılanması ise kişileri girişimci davranmaya teşvik etmektedir (Hornsby ve ark., 2002). Yönetim desteğini algılayamayan ya da aradığı desteği bulamayan bireylerde ise örgüt için eylemde bulunma arzusunda azalma olması beklenmektedir. Bu azalmalar, iş yavaşlatma, işe devam etmeme veya işi geciktirme gibi görülebilirken ayrıca girişimci davranışlar göstermekten uzak durma da gözlenebilir. Ayrıca okuldaki diğer kişilerin (öğretmenler, okuldaki diğer çalışanlar) yöneticinin ortaya attığı fikirleri doğru anladığını belirtmemesi ya da ortaya atılan fikrin geliştirilmesi için herhangi bir katkıda bulunmaması okul yöneticisinin girişimciliğini etkileyecektir (Kaya ve Arkan, 2005).

2.2.5.Girişimcilik Eğitimleri

Girişimcilik eğitimi üzerinde anlaşılmış ortak bir plan bulunmamaktadır (Rasmussen ve Sorheim, 2006). Girişimcilik ders olarak ilk kez 1947 yılında Harvard Business School'da verilmiştir ve günümüze kadar birçok farklı eğitim kurumunda girişimcilik derslerinde büyük bir artış gözlenmiştir (Alberti ve ark., 2004). Girişimcilikle ilgili küçük işletmelere verilen ilk eğitim ise 1938 yılında Japonya'da emeritus tarafından verilmiştir (Duran ve ark., 2013). Girişimcilik eğitimdeki amaç

girişimci olmak isteyen kişideki gizli kalmış bir takım girişimcilik özelliklerini ortaya çıkartma ve bu özelliklerinin farkında olmasını sağlamadır. Bunun yanı sıra zaten bu özelliklerinin farkında olanlarda ise yanlış işler yapmalarını önleme ve kaynakların nasıl daha verimli kullanılabileceği becerisini kazandırmaktır (Heinonen, 2006).

Girişimcilik eğitimi öğrencilerin farkındalığını arttırmak ve algıları üzerinde etki sağlayarak ekonomik büyümenin desteklenmesinde önemli bir rolü olan girişimciliği öğrenmelerine yardımcı olmaktadır (Nelson, 1977). Bu eğitimlerden önce ilk olarak öğrencilerin girişimciliğe eğilimlerini anlamak daha yardımcı olacaktır. Öğrencilerin girişimciliğe yönelik tutumlarını belirleyen çok sayıda araştırma yapılmıştır. Üniversite öğrencilerinin girişimciliğe yönelik tutumlarını belirleyen faktörleri inceleyen Wang ve Wong (2004) üç temel faktöre ulaşmıştır. Bunlar: cinsiyet, aile deneyimi ve eğitim seviyesidir. Ayrıca girişimsel faaliyete ilgisi olan mühendislik ve fen öğrencileri için yetersiz işletme bilgisinin bir engel oluşturduğu bulgusuna ulaşılmıştır. Araştırmacılar yorum kısmında lisans düzeyindeki birçok üniversite öğrencisinin girişimsel ilgisinin yüksek olduğunu ama işletme bilgisizliği ve risk alma konusunda hazırlıksız olma gibi temel engellerin olduğunu bulmuşlardır. Bu yüzden gelişmiş ve gelişmekte olan ülkelerde yapılan araştırmalar girişimcilik eğitiminin önemini vurgulamaktadır (Obisanya ve ark., 2010). Girişimcilik eğitiminin ilkokul ve ortaokul döneminde başlaması gerektiği ve toplumsal aktivitelerle de bu eğitimin genişletilmesi gerektiği savunulmaktadır. Üniversite öğrencilerine girişimcilik eğitimi vermenin mezun oldukları zaman ekonomik girişim ve istihdam edilebilirliğinin daha kolay ve rahat olmasını sağlayacaktır (Hendorson ve Robertson, 2000). Ayrıca küreselleşen dünyada hükümetlerin yüksek eğitim için uygun fonlar sağlayamaması da üniversitelerin girişimci bir yapıya dönüşmesini zorunlu kılmaktadır. Her ne kadar çoğu insan hala üniversiteleri temel araştırma merkezi olarak görse de günümüzde üniversiteler toplumun refah düzeyi ve yaşam kalitesine ekonomik, sosyal ve kültürel yönlerden katkı sağlamaktadır (Greenspan ve Rosan, 2006).

Avrupa Birliği'nde birçok girişimcilik eğitim programı uygulanmaktadır. Bunlara örnek olarak PETRA (Gençlerin ilk mesleki eğitimi ve hareketliliği), FORCE (Sürekli ve ileri mesleki eğitim), Leonardo da Vinci, Socrates, Tempus Plus Programı gösterilebilir. Bu programların genel amacı girişimcilik kültürünün oluşturulmasını sağlamak ve girişimci kişilere maddi destekler sağlamaktır. Bu destek programlarının yanı sıra Avrupa ülkelerinin kendi içlerinde de girişimcilik eğitimi için yaptığı özel faaliyetler bulunmaktadır. Yunanistan öğrencilerin girişimcilik kariyerleri konusunda bilgilendirilmeleri için irtibat büroları kurarken, İrlanda üniversite mezunu olup iş kurmak isteyen kişilere bir yıl süreli olarak yönetim ve pratik bilgi desteği sağlayan bir işletme destek programı sunmaktadır. İngiltere kredi almakta güçlük çeken küçük işletmeler için özel kredi desteği sunmakta ve belli üniversitelerde ve kolejlerde girişimcilik eğitimi amaçlı kurslar vermektedir. Finlandiya girişimcilik eğitimini tüm eğitim düzeylerine ders olarak eklemiştir, Almanya ise üniversite, teknik okul, iş yerleri gibi farklı örgütlerin işbirliği sağlayabilmek için EXIST Programme'yi kurmuştur (Yelkikalan ve ark., 2010).

Girişimcilik eğitimi Amerika ve Avrupa ülkelerinde ilk ve orta dereceli okullarda verilirken, ülkemizde ise üniversite düzeyinde girişimcilik eğitimi verilmektedir (Bayrakdar, 2011). Ülkemizde de KOSGEB, sivil toplum örgütleri, Ticaret Sanayi Odaları ve derneklerden gelen talepler ile uygun görülen genel girişimcilik eğitimleri gerçekleştirilmektedir. Bu eğitimlerde Avrupa Birliği'nde olduğu gibi girişimcilik kültürünü yaygınlaştırmak, iş planı hakkında bilgilendirmek amacıyla verilmektedir. Bunun yanı sıra üniversite ve mesleki liselerde seçmeli ders olarak girişimcilik eğitimleri verilmektedir. Meslek Yüksekokullarında Milli Eğitim Bakanlığı ve Yükseköğretim Kurulu kapsamında verilen girişimcilik dersleri ve Anadolu Üniversitesi'nde Girişimcilik Sertifika Programı verilmektedir. Çeşitli belediyeler işsizlere meslek edindirme için girişimcilik kursları vermektedir ayrıca İnnovet Küresel Girişimcilik Projesi çerçevesinde girişimcilik çalışmaları da yapılmaktadır (Bayrakdar, 2011). Ülkemizde girişimcilik eğitimi son yıllarda yaygınlaşmaya başlamıştır.

2.2.5.1.Türkiye'deki Okul Yöneticilerine Yönelik Girişimcilik Eğitimleri

Ülkemizde okul yöneticilerine yönelik girişimcilik eğitimleri Milli eğitim Bakanlığı, belediyeler ve bazı özel kuruluşlar veya vakıflar tarafından son zamanlarda verilmeye başlanmıştır. Belediyelerin okul yöneticilerine verdikleri eğitimler ağırlıklı olarak stratejik planlamayı içerirken bilimsel katkısı ön planda tutulmaktadır.

Anadolu Vakfı öğretmenlerin sosyal girişimciliği geliştirmek ve araştıran toplum modeline katkı sağlama konusunda eğitim vermek için "Değerli Öğretmenim" projesini geliştirmiştir. Bu projede sadece öğretmenin sosyal girişimciliğine değil aynı zamanda sosyal ve kişilik açıdan da geliştirilmesi ve desteklenmesi düşünülmektedir. Vakıf verdikleri bu eğitimle beraber öğretmenlerin iletişim ve liderlik yetkinliklerini geliştirmeyi ve karşılaştıkları problemlere kalıcı çözümler üretmelerini hedeflemektedir. Projenin hedef kitlesi ilk ve ortaöğretim öğretmenleri ve okul yöneticileridir. Pilot uygulaması 4 Ağustos 2014 tarihinde yapılmıştır (Anadolu Vakfı, 2014).

Mesleki ve Teknik Eğitim okul ve kurumlarındaki okul yöneticilerine verilen "Öğretmenlik, Girişimcilik ve Liderlik Eğitimleri" seminerlerine ilk olarak 01.04.2013 tarihinde MEB ve TÜBİTAK arasında imzalanan protokol ile başlanmıştır. İlk seminere 83 okul yönetici katılmıştır. Asıl amaç sanayicilerin nitelikli eleman bulmasında yaşadıkları zorlukları ortadan kaldırmak için meslek liselerini yeniden güçlendirmektir. İlk olarak eğitimcilerden ve yöneticilerden eğitime başlayan bu programda girişimcilik kilit nokta olarak görülmektedir. Eğitimde görev yapan okul yöneticilerini birer girişimci olarak niteleyen bu eğitimlerde girişimciliğin toplum açısından önemi, işletmeler açısından girişimciliğin önemi, ekonomiye katkısı, yeni ürün, hizmet ve süreçler oluşturması, risk almak, yenilikçi olmak ve önceden görebilmek gibi girişimcilik özelliklerinin iş yaşamında başarı etkenlerini oluşturduğu üzerinde durulmaktadır. Bunun yanı sıra lider

bireylerin özellikleri ve topluma ve çevrelerindeki diğer bireylere olan katkıları üzerinde de eğitim verilmektedir. Hem "yönettikleri" okulu yenilikçi bir açıdan geliştirmek ve değiştirmek hem de bunu gerçekleştirirken beraber çalıştığı öğretmenlerinde sorunlarına kulak vererek onlara çözümler bulmaya çalışmak ve onların sosyal ve kişisel gelişimini destekleyerek alınan kararlarda rol almasını sağlamaları açısından okul yöneticilerinin hem bir girişimci hem de lider olmasının önemi vurgulanmaktadır. 2023 vizyonu doğrultusunda 21. yüzyıl becerileri olarak tanınan bazı evrensel becerilerin sadece öğrencilere yönelik bir çerçevede değil öğretmen ve yöneticinin becerilerinin de kapsayan bir durum olduğunu ve bu program sayesinde sürdürülebilir ve yaygınlaştırılabilir bir formata dönüşmesinin sağlanabileceğini düşünülmektedir (Milli Eğitim Bakanlığı, 2013).

Adana İl Milli Eğitim Müdürlüğü tarafından hazırlanan ve Kalkınma Bakanlığı ile Çukurova Kalkınma Ajansı'nın desteği ile Değişim Liderliği Projesi 2015 yılında başlamıştır. İlk eğitime yaklaşık beş yüze yakın okul müdürü katılmıştır. Bu programla 21. yüzyıl hedeflerini bilen liderlik ve iletişim becerileri gelişmiş, eğitim öğretim alanında yetkin ve sadece bulundukları okula değil aynı zamanda okulun bulunduğu mahalle ve bölgelere de liderlik yapabilecek eğitim yöneticileri yetiştirme hedefini benimsemiştir. Program beş gün sürüp 30 saatlik bir ders seminer içermektedir (Milli Eğitim Bakanlığı, 2015).

2011 yılında Sabancı Vakfı Okul Yöneticileri Geliştirme Programına başlamıştır. 6 ilde (İzmir, Kars, Nevşehir, Şanlıurfa, Trabzon ve Van) başlayan bu eğitimlerde yöneticilik becerileri ve toplumsal cinsiyet konularında eğitim verilmiştir. Bu süreçte katılımcılara kurumlarına bütünsel bakmaları, yönetim tarzlarını geliştirmeleri, kurumları için değer yaratma yolları ve kurumlarının başarısını artıracak farklı yöntemler konusunda seminerler verilmiştir. Seminerlere 188 okul yöneticisi katılmıştır (Sabancı Vakfı, 2011).

Türkiye'de okul yöneticilerine verilen girişimcilik ve liderlik eğitimlerinin son yıllarda arttığı görülmüştür. Literatürde verilen bu eğitimlerin ortak noktaları ya

da farklılıklarına dair bir araştırma olmadığı gibi, eğitim öncesi ve sonrasında da herhangi bir fark olup olmadığına dair bir araştırma bulunmamaktadır. Verilen eğitim veya seminerlerin içeriğine vakıf ya da devletin internet sayfalarından ulaşılabilmekte ve ağırlıklı olarak verilen eğitim sonunda hedeflenen çıktılardan bahsedilmektedir.

BÖLÜM III

YÖNTEM

Bu bölümde araştırmanın modeli, evren ve örneklemine, araştırmada kullanılan veri toplama araçlarına, verilerin çözümlenmesi ve yorumlanmasına ilişkin bilgilere yer verilmiştir.

3.1. Araştırma Modeli

Bu araştırmada, çalışma evrenindeki orta öğretim kurumlarındaki yöneticilerin girişimcilik özelliklerinin belirlenmesine dayalı olup genel tarama türünde betimsel bir çalışma yapılmıştır.

Tarama modelleri geçmişte ya da halen var olan bir durumu var olduğu şekliyle betimlemeyi amaçlayan araştırma yaklaşımlarıdır. Araştırmaya konu olan olay, birey ya da nesne, kendi koşulları içinde ve olduğu gibi tanımlanmaya çalışılır. Onları, herhangi bir şekilde değiştirme, etkileme çabası gösterilmez. Bilinmek istenen şey vardır ve oradadır. Önemli olan, onu uygun bir şekilde gözleyip belirleyebilmektir (Karasar, 2012). Ortaöğretim kurumlarındaki yöneticilerin girişimcilik özellikleri betimlenip diğer bağımsız değişkenlerin de etkileri araştırılmıştır.

3.2. Evren ve Örneklem

Araştırma evreni 2018-2019 eğitim-öğretim yılında Edirne ili merkez ve ilçelerindeki Milli Eğitim Bakanlığı'na bağlı orta öğretim kurumlarında görev yapan 150 yönetici oluşturmaktadır. Evrende bulunan okul yöneticileri sayısı Edirne Milli Eğitim Müdürlüğü web sitelerindeki veriler kullanılarak belirlenmiştir. Araştırmada

evrende bulunan okul yöneticilerine ulaşılmaya çalışılıp örneklem alınmamıştır. Yöneticilere uygulanan ölçeklerden eksik ve hatalı doldurulan ölçek olmadığı görülmüş ve ulaşılan 138 yöneticinin ölçeği değerlendirilmiştir. Ölçeklerin geri dönüş oranı %92'dir.

3.3. Veri Toplama Araçları

Araştırmada, iki veri toplama aracı kullanılmıştır. Bunlardan birincisi araştırmanın bağımsız değişkenleri hakkında bilgi toplamak amacıyla "Kişisel Bilgiler Formu"dur. İkincisi Köybaşı (2017) tarafından geliştirilen, gerekli izinleri alınmış "Yönetici Girişimcilik Ölçeği" dir.

3.3.1. Kişisel Bilgiler Formu

Araştırmada okul yöneticilerinin demografik özelliklerini belirlemek amacı ile araştırmacı tarafından oluşturulmuş kişisel bilgiler formudur. Oluşturulan bu formda; cinsiyet, eğitim durumu, branş, yaş, o an görev yaptığı okuldaki hizmet süresi ve yöneticilikteki kıdem olmak üzere toplam 6 soru bulunmaktadır.

3.3.2. Girişimcilik Ölçeği

Köybaşı (2017) tarafından geliştirilen okul yöneticilerine yönelik girişimcilik ölçeğinde iki farklı uygulama yapılmış ve örneklem üzerinden elde edilen veriler çözümlenmiştir. Çalışmanın birinci uygulaması Kocaeli ilinin İzmit ilçesinde bulunan 201 yöneticiye uygulanmış ve ölçeğin açımlayıcı faktör analizi yapılmıştır. Bu uygulamanın sonucunda ölçeğin güvenirlik katsayısı .96 olarak hesaplanmıştır. Ölçeğin doğrulayıcı faktör analizi ise Sivas ilinin merkez ilçesinde bulunan 247 yönetici örneklemi üzerinden yapılmıştır. Doğrulayıcı faktör analizinden elde edilen uyum iyiliği değerlerinin kabul edilebilir değer aralığında olduğu görülmüş ve ölçeğin güvenirlik katsayısı .90 olarak hesaplanmıştır. Ölçeğin

geçerliğini belirlemek için de kapsam ve yapı geçerliği incelenmiştir. Yapılan analizler sonucunda ölçeğin geçerli ve güvenilir olduğu belirlenmiştir.

Ölçek iki bileşenli tek boyutlu bir ölçektir. 5'li likert olarak derecelendirilmiş olup 15 maddeden oluşmaktadır. 1 değeri hiçbir zaman, 2 değeri ara sıra, 3 değeri bazen, 4 değeri sıklıkla, 5 değeri her zaman şeklinde derecelendirilmiştir. Yöneticilerin ölçekten alabilecekleri en düşük puan 15 ve en yüksek puan 75'tir. Okul yöneticilerinin girişimciliğinin belirlendiği bu ölçekten alınan puan yükseldikçe girişimcilik algı düzeylerinin arttığı görülmektir.

3.4. Verilerin Çözümlenmesi

Elde edilen veriler istatistik paket programı ile analiz edilmiştir. Araştırmada nicel analiz tekniği kullanılarak katılımcıların Yönetici Girişimcilik Ölçeği' ne verdikleri yanıtların aritmetik ortalama, standart sapma, yüzde ve frekansları gibi betimsel istatistikleri hesaplanmıştır. Daha sonra bağımlı değişkenin bağımsız değişkenlerden etkileşimini incelemek için normalliğine bakılmış ve dağılımın normalliğine karar verilmiştir. Buna dayanarak girişimcilik algı düzeylerinin bağımsız değişkenlere göre farklılaşıp farklılaşmadığını analiz etmek için t-testi ve ANOVA testleri yapılmıştır. Yapılan analizler 0.05 manidarlık düzeyindedir.

BÖLÜM IV

BULGULAR VE YORUM

Edirne ili merkez ve ilçelerinde görev yapan yöneticilerin girişimcilik algı düzeylerini belirlemek için yapılan veri toplama araçlarından elde edilen verilerin analizlerinden ulaşılan bulgu ve yorumlar aşağıda yer almaktadır.

4.1. Örneklem Dağılımına İlişkin Bulgular

Çalışmaya toplam 138 yönetici katılmıştır. Yapılan ön analizler sonucunda 138 verinin tamamının kullanılabilir olduğu görülmüştür. Çalışmaya katılan yöneticilerin 39'u (%28.3) kadın, 99'u (%71.7) erkektir (Tablo-2).

Tablo 3.Yöneticilerin cinsiyetlere göre dağılımı

Cinsiyet	N	%
Kadın	39	28.3
Erkek	99	71.7
Toplam	138	100.0

Çalışmada ayrıca yöneticilerin branşlarına yönelik de soru sorulmuştur. Elde edilen bilgiler aşağıdaki tabloda verilmiştir.

Tablo 4. Yöneticilerin branşlara göre dağılımı

Branş	N	%
Sosyal Bilimler	77	55.8
Fen Bilimleri	25	18.1
Meslek Öğretmeni	36	26.1
Toplam	138	100.0

Buna göre katılıcıların 77'sinin (%55.8) Türk dili ve edebiyatı, felsefe, coğrafya gibi sosyal bilimler branşında, 25' inin (%18.1) fizik, kimya, matematik gibi fen bilimler branşında olduğu, 36'sının (%26.1) ise tekstil, bilişim ve makine gibi meslek öğretmeni olduğu tespit edilmiştir (Tablo-3).

Çalışmaya katılan yöneticilerin çoğunluğunun orta yaşta olduğu tespit edilmiştir. Buna göre katılanların 5'i (%3.6) 20-30 yaş aralığında, 30'u (%21.7) 31-40 yaş aralığında, 65'i (%47.1) 41-50 yaş aralığında, 33'ü (%24.0) 51-60 yaş aralığında ve 5'i (%3.6) 60 yaş ve üzerindedir (Tablo-4).

Tablo 5. Yöneticilerin yaş aralıklarına göre dağılımı

Yaş	N	%
20-30	5	3.6
31-40	30	21.7
41-50	65	47.1
51-60	33	24.0
60 ve üzeri	5	3.6
Toplam	138	100

Çalışmada ayrıca katılımcıların eğitim durumlarına yönelik de soru sorulmuştur. Elde edilen sonuçlar doğrultusunda çalışmaya katılan yöneticilerin 6'sının (%4.4) ön lisans mezunu olduğu, 115'inin (%83.3) lisans mezunu olduğu ve 17'sinin (%12.3) lisansüstü dereceye sahip olduğu bulunmuştur (Tablo-5).

Tablo 6. Yöneticilerin eğitim durumlarının dağılımı

Eğitim Durumu	N	%
Ön Lisans	6	4.4
Lisans	115	83.3
Lisansüstü	17	12.3
Toplam	138	100.0

Çalışmaya katılan yöneticilerin kıdem dereceleri ise 1 yıl ile 16 ve üzerinde değişim göstermektedir. Buna göre; 1-5 yıl arası kıdem derecesine sahip olanların sayısı 39 (%28.3), 6-10 yıl arası kıdem derecesine sahip olanların sayısı 42 (%30.4), 11-15 yıl arası kıdem derecesine sahip olanların sayısı 27 (%19.6), 16 ve üzeri yıl kıdem derecesine sahip olanların sayısı ise 30'dur (%21.7).

Tablo 7. Yöneticilerin kıdem derecelerine göre dağılımı

Kıdem	N	%
1-5	39	28.3
6-10	42	30.4
11-15	27	19.6
16 ve üzeri	30	21.7
Toplam	138	100

Son olarak, demografik bilgiler kapsamında çalışmaya katılan yöneticilerin görevde bulunduğu okuldaki hizmet süreleri sorulmuştur. Elde edilen sonuçlar doğrultusunda yöneticilerden 64'ü (%46.4) 1-5 yıl arasında, 60'ı (%43.5) 6-10 yıl arasında, 9'u (%6.5) 11-15 yıl arasında, 5'i (%3.6) 16 yıl ve daha fazla hizmet süresine sahiptir (Tablo-7).

Tablo 8. Yöneticilerin hizmet süresi dağılımı

Hizmet Süresi	N	%
1-5	64	46.4
6-10	60	43.5
11-15	9	6.5
16 ve üzeri	5	3.6
Toplam	138	100

4.2.Okul Yöneticilerinin Girişimcilik Algılarına İlişkin Bulguları ve Yorumları

Ortaöğretim kurumlarındaki yöneticilerin girişimcilik algı düzeylerini belirlemek için elde edilen veriler betimsel istatistik ile çözümlenmiştir. Yöneticilerin girişimcilik ölçeğinden aldığı en düşük ve en yüksek puanlar, aritmetik ortalama ve standart sapma değerleri hesaplanmıştır (Tablo-8).

Tablo 9. Yöneticilerin girişimcilik algı düzeyleri

Ölçek Boyutları	En Düşük	En Yüksek	x̄	Düzey	Ss
Girişimcilik (Toplam)	49.00	75.00	**69.28**	Her zaman	6.07

Tablo 8'deki bulgulara göre girişimcilik ölçeğinde alınan en düşük puan 49 en yüksek puanın ise 75 olduğu, katılımcıların aldıkları puanların aritmetik ortalaması 69,28 standart sapma ise 6,97 olduğu görülmektedir. Elde edilen bu bulguya göre okul yöneticilerinin girişimcilik algılarını belirlemeye yönelik yapılan ölçeğe 'her zaman' düzeyinde katılmaktadır. Yapılan analiz sonucunda okul yöneticileri kendilerini oldukça girişimci olarak algılamaktadır.

Girişimci okul yöneticileri, yaratıcı ve yenilikçi düşünceleri okullara yansıtıp dört duvar arasında bilgi aktaran kurum rolünü değiştirerek bilgi üreten ve kullanan kurumlar haline dönüştürecektir. Kendilerini girişimci olarak gören okul yöneticileri ellerinde bulunan imkanları gözden geçirip değişen ve gelişen durumlara ayak uydurarak eğitim için yeni fırsatlar oluştaracaklardır.

4.3. Okul Yöneticilerinin Cinsiyet Değişkenine Göre Girişimcilik Bulguları ve Yorumları

Okul yöneticilerinin girişimcilik özelliklerinin cinsiyet değişkenine göre anlamlı farklılık gösterip göstermediğini belirlemek için t-testi yapılmıştır. Yapılan analiz sonuçları tablo-9' da verilmiştir.

Tablo 10. Okul yöneticilerinin girişimcilik puanlarının cinsiyet değişkenine göre karşılaştırılması

Cinsiyet	N	$\bar{X}$	S	sd	t	p
Kadın	39	70,38	4,84	136	1,342	**,182**
Erkek	99	68,84	6,46			

Araştırmada yöneticilerin girişimcilik algı düzeyleri cinsiyete göre anlamlı bir farklılık göstermemektedir ($t(136)=1,342$, $p>0.05$). Bu durumda cinsiyet değişkeninin etkili olmadığını, kadın ve erkek okul yöneticilerinin kendilerini her zaman girişimci olarak gördüklerini söyleyebiliriz. Bir başka ifadeyle okul yöneticilerinin cinsiyeti, girişimcilik algılarını etkilemeyip kadın ve erkek yöneticilerin benzer algılara sahip olduklarını göstermektedir.

4.4. Okul Yöneticilerinin Eğitim Durumu Değişkenine Göre Girişimcilik Bulguları ve Yorumları

Yapılan araştırmada okul yöneticilerinin girişimcilik algı düzeylerinin eğitim durumuna göre farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacı ile ANOVA uygulanmıştır.

Tablo 11. Okul yöneticilerinin girişimcilik puanlarının eğitim durumu değişkenine göre karşılaştırılması

Eğitim Durumu	N	X̄	ss	Varyans	Kareler top.	Sd.	Kareler Ort.	F	p	Fark
Önlisans	6	61,83	8,32	G.arası	432,8	2	216,4	6,331	**,002**	Önlisans < lisans
Lisans	115	69,31	5,71	G.içi	4615,0	135	34,1			Önlisans<lisansüstü
Lisansüstü	17	71,70	5,82	Toplam	5047,9	137				Lisans< lisansüstü

Analiz sonuçları, yöneticilerin girişimcilik düzeyleri arasında eğitim durumu bakımından anlamlı bir fark olduğunu göstermektedir ($F(2,135)=6,331$, $p<0.05$). Diğer bir deyişle katılımcıların girişimcilik algı düzeyleri eğitim durumlarına göre değişmektedir. Farkların hangi eğitim durumları arasında olduğunu belirlemek için yapılan post hoc LSD sonuçlarına göre; eğitim durumu ön lisans olan katılımcıların girişimcilik algı düzeyi ($\bar{X}=61,83$), hem lisans hem lisansüstünden daha düşük çıkmakta olup anlamlı bir farklılık olduğu görülmektedir. Eğitim durumu lisansüstü ($\bar{X}=71,70$) olan katılımcıların girişimcilik algı düzeyleri lisans mezunu olanlardan ($\bar{X}=69,31$) daha yüksek olduğu görülmektedir. Lisansüstü eğitim grubundaki katılımcıların aldığı puanların ($\bar{X}=71,70$) ortalamalarının diğer eğitim gruplarından daha yüksek olduğu görülmektedir (Tablo 10). Bu bulguya göre öğrenim düzeyi arttıkça girişimcilik eğiliminin arttığı söylenebilir.

4.5. Okul Yöneticilerinin Branş Değişkenine Göre Girişimcilik Bulguları ve Yorumları

Okul yöneticilerinin girişimcilik algı düzeylerinin branş değişkenine göre anlamlı biçimde farklılaşıp farklılaşmadığını belirlemek amacıyla yapılan ANOVA sonuçları tablo 11'de gösterilmektedir.

Tablo 12. Okul yöneticilerinin girişimcilik puanlarının branş değişkenine göre karşılaştırılması

Branş	*N*	*X̄*	*ss*	*Varyans*	*Kareler top.*	*Sd.*	*Kareler Ort.*	*F*	*p*	*Fark*
Sosyal Bil.	77	68,88	6,19	G.arası	38,6	2	19,3	,521	**,595**	-
Fen Bil.	25	69,28	6,35	G.içi	5009,2	135	37,1			
Meslek Öğrt.	36	70,13	5,66	Toplam	5047,9	137				

Elde edilen sonuçlar yöneticilerin girişimcilik algı düzeyleri ile branş değişkeni arasında anlamlı bir fark göstermemektedir. Diğer bir deyişle katılımcıların girişimcilik özellikleri branşlarına bağlı olarak anlamlı bir şekilde değişmemektedir ($F(2,135)=0.521$, $p>0.05$). Başka bir deyişle farklı branşlardaki yöneticilerin girişimcilik algı düzeyleri benzer olup branş farklılaşmasının girişimcilik eğilimini farklılaştırmadığı ileri sürülebilir.

4.6. Okul Yöneticilerinin Yaş Değişkenine Göre Girişimcilik Bulguları ve Yorumları

Yöneticilerin girişimcilik algı düzeyinin yaşa göre fark gösterip göstermediğini belirlemek için ANOVA uygulanmış olup elde edilen sonuçlar Tablo 12' de verilmiştir. Elde edilen analiz sonuçları, yöneticilerin girişimcilik özellikleri ile yaşları arasında anlamlı bir fark olduğunu göstermektedir ($F(4,133)=6,159$, $p<0.05$). Diğer bir deyişle yöneticilerin girişimcilik özellikleri yaşa göre anlamlı bir şekilde değişmektedir. 41-50 yaş arasında olan katılımcıların ($\bar{X}=71,53$) girişimcilik algı düzeylerinin diğer yaş aralığındaki katılımcıların girişimcilik algı düzeylerinden daha yüksek olduğu ortaya çıkmıştır.

Tablo 13. Okul yöneticilerinin girişimcilik puanlarının yaş değişkenine göre karşılaştırılması

Yaş	*N*	*X̄*	*ss*	*Varyans*	*Kareler top.*	*Sd.*	*Kareler Ort.*	*F*	*p*	*Fark*
20-30	5	63,00	9,13	G.arası	788,9	4	197,2	6,159	**,000**	(20-30<31-40)
31-40	30	68,66	5,57	G. içi	4259,0	133	32,0			(20-30<41-50)
41-50	65	71,53	3,92	Toplam	5047,9	137				(31-40<41-50)
51-60	33	66,84	7,31							(51-60<41-50)
61 +	5	66,00	9,00							(61 + <41-50)

Farkların hangi yaş grupları arasında olduğunu bulmak amacı ile post hoc LSD testi yapılmıştır. Bunun sonucunda; 20-30 yaş arasındaki katılımcıların girişimcilik algı düzeyi ile hem 31-40 yaş arasında hem de 41-50 yaş grubu arasında anlamlı farklılık görülmektedir. 20-30 yaş grubundaki katılımcıların ($\bar{X}$=63,0) girişimcilik algı düzeylerinin 31-40 yaş grubundaki katılımcılardan ($\bar{X}$=68,6) ve 41-50 yaş grubundakilerden($\bar{X}$=71,5) daha düşük olduğu görülmektedir.

31-40 yaş grubu ile 41-50 yaş grubundaki katılımcıların girişimcilik algı düzeyleri arasında da $p<0,05$ düzeyinde anlamlı farklılık tespit edilmiştir. 31-40 yaş grubundaki katılımcıların algı düzeylerinin ($\bar{X}$=68,6) 41-50 yaş grubundaki katılımcılardan ($\bar{X}$=71,5) daha düşük olduğu görülmektedir.

Ayrıca 41-50 yaş grubundaki katılımcıların girişimcilik algı düzeyiyle diğer tüm yaş grupları arasında anlamlı fark olduğu görülmektedir ($p<0,05$). Elde edilen sonuçlara göre 20-30 yaş aralığındaki yöneticilerin diğer tüm yaş aralığındaki yöneticilerin girişimcilik algı düzeylerinden daha düşük olduğu, 41-50 yaş grubundaki katılımcıların ise girişimcilik algı düzeylerinin tüm yaş gruplarından daha yüksek olduğu görülmektedir. 41 – 50 yaş arasındaki yöneticilerin girişimcilikte daha genç ve yaşlı gruplara göre yüksek performans gösterdiğini söyleyebiliriz.

4.7. Okul Yöneticilerinin Görev Yaptığı Okuldaki Hizmet Süresi Değişkenine Göre Girişimcilik Bulguları ve Yorumları

Okul yöneticilerinin girişimcilik algı düzeylerinin görev yaptığı okuldaki hizmet süresi değişkeni açısından anlamlı biçimde farklılaşıp farklılaşmadığını belirlemek amacıyla ANOVA'dan yararlanılmıştır (Tablo 13).

Tablo 14. Okul yöneticilerinin girişimcilik puanlarının görev yaptığı okuldaki hizmet süresi değişkenine göre karşılaştırılması

Bulunduğu Okuldaki Hizmet Süresi	N	X̄	ss	Varyans	Kareler top.	Sd.	Kareler Ort.	F	p	Fark
1-5 yıl	64	69,29	6,25	G.arası	69,2	3	23,0	,621	**,602**	-
6-10 yıl	60	68,83	6,33	G.içi	4978,7	134	37,1			
11-15 yıl	9	70,55	3,43	Toplam	5047,9	137				
16 yıl ve üstü	5	72,20	3,70							

Analiz sonuçlarına göre yöneticilerin girişimcilik algı düzeyleri ile görev yaptığı okuldaki hizmet süresi değişkeni arasında anlamlı bir fark göstermemektedir. Diğer bir ifade ile katılımcıların girişimcilik özellikleri görev yaptığı okuldaki mesleki hizmet süresine bağlı olarak anlamlı bir şekilde değişmemektedir ($F(3,134)=0.621$, $p>0.05$).

4.8. Okul Yöneticilerinin Mesleki Kıdem Değişkenine Göre Girişimcilik Bulguları ve Yorumları

Okul yöneticilerinin girişimcilik algı düzeylerinin mesleki kıdem değişkeni açısından anlamlı biçimde farklılaşıp farklılaşmadığını belirlemek amacıyla yapılan ANOVA sonuçları tablo 14'te gösterilmektedir.

Tablo 15. Okul yöneticilerinin girişimcilik puanlarının mesleki kıdem değişkenine göre karşılaştırılması

Kıdem	N	X̄	ss	Varyans	Kareler top.	Sd.	Kareler ort.	F	p	Fark
1-5 yıl	39	68,56	6,05	G.arası	92,1	3	30,7	,830	**,479**	-
6-10 yıl	42	70,50	4,96	G.içi	4955,8	134	36,9			
11-15 yıl	27	68,96	7,07	Toplam	5047,9	137				
16 yıl ve üstü	30	68,80	6,56							

Elde edilen sonuçlar yöneticilerin girişimcilik algı düzeyleri ile mesleki kıdemi arasında anlamlı bir fark göstermemektedir. Yöneticilikteki mesleki kıdemi farklı olan gruplar arasında girişimcilik ölçeğinden alınan puanlar açısından istatistiksel olarak anlamlı farklılık bulunmamaktadır. Diğer bir deyişle katılımcıların girişimcilik özellikleri mesleki kıdemlerine bağlı olarak anlamlı bir şekilde değişmemektedir ($F(3,134)=0.830$, $p>0.05$). Okul yöneticilerinin girişimcilik eğilim düzeylerinin benzer olduğu, kıdem değişkeninden etkilenmediği ileri sürülebilir.

BÖLÜM V

SONUÇ VE ÖNERİLER

5.1. Sonuç

Bütün bu bilgilerden hareketle, bu çalışmanın amacının, Türk eğitim sisteminde girişimci bir okul yöneticisi modeli geliştirmede etkili olabilecek profilin belirlenmesi olduğu söylenebilir. Söz konusu çalışmadaki katılımcıların demografik bilgileri ile girişimcilik düzeylerinin karşılaştırılması yapılmış ve girişimci kimliğin oluşturulmasında etkili olabilecek faktörler üzerinde durulmuştur. Türk eğitim sistemi açısından faydalı olabilecek bir çalışma olması bakımından söz konusu çalışma önem teşkil etmektedir.

Öncelikle katılımcıları cinsiyet bazında değerlendirdiğimizde, erkek yöneticilerin çoğunlukta olduğu görülmektedir. Üstelik söz konusu bu farkın girişimcilik seviyesiyle ilgisinin olmaması sonucunda, cinsiyet farklılıklarının okul yönetimindeki girişimcilik üzerinde bir etkisi olmadığını göstermektedir. Kadın ya da erkek fark etmeksizin, girişimcilik özelliklerin ülkemiz içerisinde olması gerektiği sonucuna varılmıştır. Bu çalışmalar, literatürdeki diğer çalışmalardan farklı sonuçlar çıkmasını sağlamıştır. Girişimcilik özelliklerinin, herhangi bir cinsiyete atfedilmeden herkes için geçerli olduğu görüşü elde edilmiştir. Halbuki literatürde yer alan çalışmalarda (Siegrist ve ark., 2002, Byrnes ve Miller, 1999) kadın ve erkek girişimciler arasında farklılıklar olduğu ve bunun da toplumsal cinsiyet rolleri çerçevesinde değerlendirildiği gözlemlenmiştir. Söz konusu çalışmada cinsiyet dağılımına baktığımızda erkek yöneticilerin fazla olması, girişimcilik seviyesindeki farkın ortaya çıkmamasıyla açıklanabilir. Ayrıca çalışmalar iş dünyasına ait girişimci figürler üzerinde durulmuştur; halbuki eğitim sektöründeki elementler ile iş sektörlerindeki elementler aynı yapıya sahip olmayabilir. Buradan hareketle, eğitim sektöründeki girişimcilik anlayışı daha farklı bir yapıda sistemleştirilebilir.

Cinsiyet farklılığından sonra, ikinci önemli araştırma bulgusu, yöneticilerin branşlara dağılımı üzerinedir. Çoğunluğunu sosyal bilimlerden oluşan katılımcıların girişimcilik seviyesi ile yine bir anlamlı fark bulunmaması, tıpkı cinsiyet özelliklerinde olduğu gibi branş farklılıklarının girişimcilik vasıflarını etkilemediğini göstermektedir. Gerek sayısal gerek ise sözel becerilerin, yaratıcılık ve liderlik özellikleriyle birleşmesi, girişimciliğin temelini oluşturmaktadır ve yöneticilerin sahip oldukları uzmanlık alanları, onların sadece akademik kariyerleri açısından etkisini göstermektedir.

Katılımcıları sayılarının yaş faktörüne göre normal dağılım gösterdiği ve çoğunlukla 41-50 yaş arasında olduğu çalışmada yaş faktörünün, girişimcilikte bir farklılık yarattığı gözlemlenmiştir. Özellikle 41 – 50 yaş arasındaki yöneticilerin girişimcilikte daha genç ve yaşlı gruplara göre yüksek performans göstermesinde birkaç koşul etkili olabilir. Günümüz teknolojisini takip edip, geçmişteki tecrübelerini kullanarak kendini ifade eden ve kriz anında çözüm üreten grup, bu yaş grubudur. Ayrıca burada önemli olan, küreselleşmeyle beraber çağa ayak uydurma ve ona göre hareket edip, okul kültürü içerisinde teknolojinin doğru kullanılmasını sağlamak ve liderlik özelliklerinin de entegrasyonunu sağlayabilmektir. Literatürde girişimci kimliğinin elde edilmeye başlandığı yaşlar 25 ile 45 yaşları arasında olabilmekte ve cinsiyete göre değişim gözlemlenebilmektedir (Hisrich ve Peters, 1998). Ancak daha önce de belirtildiği gibi eğitim sektöründeki girişimcilik hamleleri ile iş sektörlerindeki girişimcilik hamleleri benzer yapıda olmayacaklardır; normal dağılımın izlendiği söz konusu araştırmada da girişimcilikte yaşın farklılık görülmesi bu sebeple açıklanabilir. Özellikle 41 – 50 yaş grubunun girişimcilikte ön plana çıkmasında da yukarıda bahsi geçen ve teknolojinin özelliklerini liderlik vasıflarıyla birleştirerek hareket etme eyleminin ön planda olduğu söylenebilir. Daha genç yaştaki yöneticiler tecrübelerini gelecekteki problemler için bir anahtar olarak kullanmakta zorluk çekebilirken; daha yaşlı olan gruplarda ise teknolojik gelişimlere ayak uydurmanın zorluğu girişimcilik seviyesinin düşük olmasına sebep olabilir.

Yöneticilerin eğitim durumlarının da çalışma içerisinde bir değişken olması, önemli bir faktördür. Çoğunluğunu lisans derecesiyle bitirmiş katılımcılardan oluşan çalışmada girişimcilik özellikleri açısından bir fark görülmesi, yine girişimcilikte alınan eğitim seviyesinin bir önem teşkil ettiğine denk gelmektedir. Girişimci tutum ve davranışların sergilenmesindeki asıl amaç, gizli kalmış girişimci niteliklerin ortaya çıkarılmasıdır (Şahin, 2006) ve bu anlamda alınan eğitim seviyesi, yenilikçi bakış açısına sahip olabilmek girişimcilik açısından etkili bir rol olabilir. Yöneticiler, eğitim hayatlarında alacakları girişimciliğe dayalı ve risk yönetiminde neler yapılmasına dair dersleri aldıkça, bu konuda kendilerini daha da geliştirecek potansiyele sahip olacaklardır. Dolayısıyla eğitim süresinde artış gerçekleştikçe, girişimcilik seviyesinin yükselmesi de bu şekilde açıklanabilir. Lisans ve lisansüstü seviyesinde verilen ve sorumluluğa dayanan derslerle (tez hazırlama, proje oluşturma gibi) girişimciliğe ait liderlik ve risk yönetimi vasıflarının gelişimi sağlanabilir. Ayrıca yenilikçi tutum sergilenmesi, yine teknolojinin ön plana çıkarak projeler geliştirilmesi de eğitim seviyesinin girişimcilik üzerindeki etkisini göstermektedir.

Katılımcıların kıdem durumları da incelendiğinde, dört grupta da (1-5, 6-10, 11-15, 16 ve üzeri) eşit bir dağılımla var oldukları görülmektedir. Kıdem dereceleri açısından da girişimcilik düzeyinde bir farklılık bulunmaması, katılımcıların çalışma kıdemleri yerine kendilerini girişimcilik anlamında hangi boyutlarda geliştirdiklerinin önemini göstermektedir. Benzer durumun hizmet süresi içerisinde de görülmesi ve hizmet süresinin farklılığı ile girişimcilik düzeyleri arasındaki farklılığın olmaması, yine katılımcıların okul içerisindeki tecrübeleri yerine hali hazırdaki girişimcilikle ilgili vasıflara sahip olmasıyla açıklanabilir.

Sonuç olarak, Türk eğitim sistemi içerisinde girişimci okul yöneticilerine ait bir kimlik oluşturulmasında demografik bilgiler ve eğitim / kıdem seviyeleri açısından bir çoğunlukla fark bulunmaması, eğitim sisteminin bu tarz girişimci yöneticilere açık olduğunu göstermektedir. Ancak özellikle yaş ve eğitim seviyesinin getirmiş olduğu tecrübeler sayesinde eğitim sektöründe girişimci kimliğin oluşması gözlemlenmektedir. İleriki zamanlarda girişimciliğin eğitimle entegrasyonu daha

fazla sağlandığında, okul yöneticilerinin de buna göre bir kimlik yapılanması içerisine girmesi mümkündür.

5.2. Öneriler

Araştırmada dikkat çekilen hususlar, alanda yapılmış olan diğer çalışmalardan farklı sonuçların ortaya çıkmasıyla ilgilidir. Örneğin literatürde girişimcilikte cinsiyet rolleri, risk alma yönetimi, kadınlar ve erkeklerin iş kurma stratejileri ve buna bağlı olarak da girişimciliğe dair düzeyleri farklı şekillerde irdelense de söz konusu çalışmada cinsiyet farklılıkları ile girişimcilik algı düzeyleri arasında anlamlı bir fark bulunamamıştır. Burada dikkat çekilmesi gereken husus, çalışmadaki katılımcı dağılımının homojen olmaması ve genellikle erkek ağırlıklı yöneticilerin çalışmada yer almasıdır. Gelecekteki çalışmalarda hem katılımcı sayısının fazla olduğu, hem de cinsiyet dağılımının daha eşit şekilde yapıldığı bir veri toplama aşamasının gerçekleşmesi, daha sağlıklı sonuçlar elde edilmesinde etkili olacaktır.

Dikkat edilmesi gereken ikinci önemli durum ise, daha önce de belirtildiği gibi eğitim sektöründeki "girişimci" kimliği ile iş dünyasındaki "girişimci" kimliğin ayrı değerlendirilmesi yönündedir. Eğitim sektöründeki bir girişimci okul yöneticiliği, kendi kültürel formları içerisinde çalıştığı okulda ast üst ilişkisini dengeli bir şekilde ayarlayabilen, öğrencilerin ihtiyaçlarına yaratıcı çözümler üretebilen, eğitim sisteminde teknolojik ürünlerin kullanılmasında ve bununla ilgili araştırmalar yapılmasında destek olan, yenilikçi bir bakış açısıyla yöneticilik yapan kişilerden oluşmalıdır. Türk literatüründe ise daha çok iş dünyasındaki girişimci hareketler üzerine yoğunlaşılmıştır; sonuçta iş dünyasındaki rekabet sistemine dayanan ve risk yönetiminin sağlandığı girişimcilik kavramı ile eğitim sektöründeki girişimcilik kavramının oluşmasına zemin hazırlanabilir. Özellikle liderlik vasfının ön planda tutulduğu, farklı alanlara da hakim olan, bu sayede yaratıcılığını gösteren, global dünyadaki ve diğer ülkelerin eğitim sistemlerindeki çeşitli aktivasyonlara hakim olan okul yöneticileri, elbette daha girişimci bir kimliğe sahip olabilirler.

Demografik özelliklerin girişimcilik üzerindeki etkisi önemlidir, ancak bu araştırmadan yola çıkarak önemli olan durumun bu özelliklerden daha çok, girişimciliği tanımlayan ve "liderlik, yaratıcılık, öz yeterlik, risk alma yönetimi, gündemi takip eden" karakterlere sahip olduğu gösterilmiştir. Bu açıdan çalışma, ileriki çalışmalar için de bir öncülük gösterme potansiyeline sahiptir.

Girişimcilikle ilgili bir diğer önemli husus, kurum içerisindeki ilişkilerin sağlam ve güvenilir bir temele oturtulmasıdır. Türkiye'de söz konusu güven, bireyler için kıdem veya hizmet ettiği yıl ile değerlendirilebilir; ancak araştırmada görüldüğü üzere bunun girişimcilik seviyesi ile ilgili bir etkisi yoktur. Her ne kadar hizmet edilen sene de tıpkı cinsiyet dağılımı gibi katılımcı sayılarının eşit olmadığı gözlemlenmiş olsa da, ileriki çalışmalarda bunun da tekrar gözden geçirilmesi ve değerlendirilmesi beklenmektedir.

Bütün bunlara ek olarak, girişimci yöneticilerin değerlendirilmesinin pekiştirilmesi amacıyla hem yöneticilerin hem de öğretmenlerin ve velilerin de görüşlerinin yer alacağı, başka çalışmalar da literatüre kazandırılabilir. Bireyler, kendilerini değerlendirirken öznel bir tutum içerisinde davranmış olabilecekleri gibi, farklı gruplardan gelecek olan verilerle eğitimde girişimci kimliğin oturtulması sağlanabilir. Ayrıca bu sayede Türk eğitim sisteminde girişimciliğin aşılanması için yapılmış olan eğitimlerin de etkisi incelenebilir ve eğitimlerde de bu verilerden yola çıkarak iyileştirmeler yapılabilir. Okul yöneticilerinin girişimcilik algılarını belirlemek için nicel araştırmayı destekleyecek şekilde nitel araştırmalar da yapılarak daha derinlemesine bulgular literatüre kazandırılabilir.

KAYNAKÇA

Akat, İ., Budak, G., Budak, G. (1997). *İşletme Yönetimi*. İzmir: Barış Yayınları.

Aksoy, N. (1993). *Ankara ili genel lise müdürlerinin çalışma zamanlarını kullanma biçimleri.* Yayınlanmış yüksek lisans tezi, Hacettepe Üniversitesi, Ankara.

Alberti, F., Sciascia, S., Poli, A. (2004). *Entrepreneurship Education: Notes on an Ongoing Debate.* 14th Annual Int. Ent. Conference, University of Napoli Federico II (Italy).

Alpay, G., Özçelik, H., Bodur, M., Kabasakal, H. (2000). Türk Toplumunda Ermeni, Musevi ve Türk Kökenli Girişimcilerin İş Değerleri. İçinde Z. Aycan (Ed.) *Türkiye'de Yönetim, Liderlik ve İnsan Kaynakları Uygulamaları*. Türk Psikologlar Derneği Yayınları: Ankara.

Alpkan, L., Keskin, H., Zehir, C. (2002). Girişimcilik Hisleriyle Girişimcilik Potansiyeli Arasındaki İlişki: Gebze Ve Civarındaki Girişimciler Üzerine Bir Saha Araştırması. *21. Yüzyılda KOBİ'ler Sempozyumu, Doğu Akdeniz Üniversitesi*, Gazimagosa, Kıbrıs.

Anadolu Vakfı (2014). Değerli Öğretmenim Programı http://www.anadoluvakfi.org.tr/tr/71/Sayfa/degerli-ogretmenim-programi, 19.07.2015.

Anderson, M., White, S. (2011). Resourcing Change in Small Schools. *Australian Journal of Education, 55(1),* 50 – 61.

Antoncic, B., Hisrich, R. D. (2003). Clarifying The Intrapreneurship Concept. *Journal of Small Business and Enterprise Development, 10(1),* 7-24.

Arıkan, S. (2004). *Girişimcilik Temel Kavramlar ve Bazı Güncel Konular.* Siyasal Kitabevi, Ankara.

Arslan, K. (2002). Üniversiteli gençlerde mesleki tercihler ve girişimcilik eğilimleri. *Doğuş Üniversitesi Dergisi, 6,* 1-11.

Aslesen, S. (1998). Does gender make a difference in entrepreneurship?. *10th Nordic Conference on Small Business Research*. Norway

Aydın, E., Öner, G. (2016). Sosyal Bilgiler ve Sınıf Öğretmeni Adaylarının Girişimcilik Düzeylerinin İncelenmesi. *Ahi Evran Üniversitesi Kırşehir Eğitim Fakültesi Dergisi (KEFAD), 17(3),* 497-515.

Aykan, E. (2004). Kayseri'de faaliyet gösteren girişimcilerin liderlik özellikleri. *Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, 17(2),* 213-224.

Aytaç, Ö. (2005). İktisadi ve Sosyal Gelişim Açısından Girişimcilik. *Akademik Araştırmalar Dergisi, 26,* 79-102.

Aytaç, Ö. (2006). Girişimcilik: Sosyo-Kültürel Bir Perspektif. *Dumlupınar Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi, 15,* 139 – 160.

Aytaç, R. (1999). *Elazığ'da Girişimcilik ve Girişimci Kültür Elazığ Sanayi ve Ticaret Odasına Kayıtlı İşadamları Üzerine Sosyolojik Bir İnceleme*. Yüksek Lisans Tezi, Fırat Üniversitesi, Elazığ.

Balcı, A. (1993). *Etkili Okul; Kuram, Uygulama ve Araştırma.* Ankara: Yavuz Dağıtım.

Balcı, A. (2001). *Etkili Okul ve Okul Geliştirme. İkinci basım.* Ankara: Pegem A Yayıncılık.

Baltacı, A. (2017). Relations between Prejudice, Cultural Intelligence and Level of Entrepreneurship: A Study of School Principals. *International Electronic Journal of Elementary Education, 9(3),* 645-666.

Basılgan, M. (2008). Girişimcilerin Kişilik Profili üzerine bir inceleme: Bursa Örneği. *2. Uluslararası Girişimcilik Kongresi*, 07-10 Mayıs 2008, Bişkek.

Basım, N., Şeşen, H., Meydan C. H. (2009). Öğrenen örgüt algısının örgüt içi girişimciliğe etkisi: Kamuda bir araştırma. *Ankara Üniversitesi SBF Dergisi, 64(3),* 27-44.

Bass, B. M. (1985). Leadership: Good, better, best. *Organizational Dynamics, 13 (3),* 20-40.

Başar, M., Tosunoğlu, T., Demirci, E. (2001). *Girişimcilik ve Girişimcinin Yol Haritası İş Planı.* Eskişehir: Eskişehir Ticaret Odası Yayını.

Bayrak, C., Terzi, Ç. (2004). Okul yöneticilerinin girişimcilik özelliklerinin okullara yansımaları. *XIII. Ulusal Eğitim Bilimleri Kurultayı,* İnönü Üniversitesi, Malatya.

Bayrakdar, S. (2011). Avrupa Birliği mesleki eğitim programlarında girişimcilik eğitimlerinin ekonomik kalkınmadaki önemi. *C. Ü. İktisadi ve İdari Bilimler Dergisi, 12(1),* 245-264.

Bayraktaroğlu, S. (2005). *Girişimcilik Ders Notları.* Sakarya Kitabevi, Sakarya

Bilgen, N. (1994). *Çağdaş ve Demokratik Eğitim.* Ankara:MEB Milli Eğitim Basımevi.

Blake, B., Mestry, R. (2014). Thechanging dimensions of the finances on urban schools: An entrepreneurial approach for principals. *Education As Change, 18(1),* 163-178.

Bonnett, C., Furnham, A. (1991). Who wants to be an entrepreneur? A study of adolescents interested in Young enterprise scheme. *Journal of Economics Physcology, 12,* 465-478.

Bossert, S. V., Davvyer, D., Brown, B., Lee G. (1982). The instructional Manegement Role Of Prıncipal. *Educational Administration Ouarterly, 82(3),* 34-64.

Bowman, C. (1999). Action-Led Strategy And Managerial Self-Confidence. *Journal of Managerial Psychology, 14(7/8),* 558-568.

Boz, H. (2007). *Etnik Türk Kökenli Girişimciler Üzerine Bir Araştırma*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Akdeniz Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü İşletme Anabilim Dalı, Antalya.

Bridge, S., Oneil, K., Cromie, S. (1998). *Understanding Enterprise, Entrepreneurship and Small Business*. London, Macmillan Business.

Broberg, T., Krull, P. (2010). Where Creativity and Innovation Go To School. *Journal of Corporate Citizenship, 39,* 57 - 86.

Brockhaus, R. H., Horwitz, P. S. (1986). *The psychology of the entrepreneur*. The Art and Science of Entrepreneurship, Ballinger, Cambridge.

Bozkurt, Ö. (2007). Girişimcilik eğiliminde kişilik özelliklerinin önemi. *Girişimcilik ve Kalkınma Dergisi,* 93-111.

Bozkurt, Ö. Ç. (2011). *Dünyada ve Türkiye'de Girişimcilik Eğitimi: Başarılı Girişimciler ve Öğretim Üyelerinden Öneriler*. Ankara: Detay Yayıncılık.

Burns, J. M. (1978). *Leadership*. New York: Harper & Row.

Bursalıoğlu, Z. (1994). *Okul yönetiminde yeni yapı ve davranış (Dokuzuncu baskı).* Ankara: PEGEM Yayını.

Bygrave, W. D. (1989). The entrepreneurship paradigm (I): a philosophical look at its research methodologies. *Entrepreneurship: Theory and Practice, 14,* 7-26.

Bygrave, W. D., Hofer, C. W. (1991). Theorizing about entrepreneurship. *Entrepreneurship Theory and Practice, 16(2),* 13-22.

Byrnes, J. P., Mıller, D.C. (1999). Gender Differences In Risk Taking: A Meta Analysis. *Psychological Bulletin, 125(3),* 367-383..

Can, N. (1998). Öğretmen ve yöneticinin etkililiğinin öğretimdeki rolü. *Kuram ve Uygulamada Eğitim Yönetimi, 13*, 55-69.

Cansız, E. (2007). *Üniversite Öğrencilerinin Girişimcilik Özelliklerinin Belirlenmesi: Süleyman Demirel Üniversitesi Öğrencileri Üzerine Bir Çalışma*. Isparta: Süleyman Demirel Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi.

Carrell, R.M., Jennings, D. F., Heavrin, C. (1997). *Fundamentals Of Organizational Behavior*. Prentice Hall Inc., New Jersey.

Christensen, P. S., Madsen, O. O., Peterson, R. (1989). *Opportunity Identification: The Contribution of Entrepreneurship to Strategic Management*. Denmark: Aarhus University Institute of Management.

Churchill, N. C., Muzyka, D. F. (1994). Entrepreneurial Management: A converging theory for large and small enterprises. *CORE Working Papers, 17*.

Corbett, A. C. Hmieleski, K. M. (2005). How Corporate Entrepreneurs Think: Cognition, Context, and Entrepreneurial Scripts. *Academy of Management Best Conference Paper.*

Covin, J. G., Slovin, D. P. (1998). The Influence of Organization Structure on the Utility of an Entrepreneurial Top Management Style. *Journal of Management Studies, 25(3),* 217-231.

Cuervo, A. (2005). Individual and Environmental Determinants of Entrepreneurship. *International Entrepreneurship and Management Journal, 1,* 293-311.

Cunningham, J. B., Lischeron, J. (1991). Defining entrepreneurship. *Journal of small business management, 29(1),* 45-61.

Cüceloğlu, D. (2006). *Başarıya Götüren Aile*. Remzi Kitapevi, İstanbul.

Çağlar, A. (2001). *21. Yüzyılda Okulun Değişen Rolü ve Yeni Eğilimlere İlişkin İyimser Bazı Öngörüler, 21. Yüzyıda Eğitim ve Türk Eğitim Sistemi.* İstanbul: Sedar Eğitim Araştırma Yayıncılık Ltd. Şti.

Çelik, A., Akgemci, T. (2010). *Girişimcilik Kültürü ve Kobiler, 3. Basım*. Gazi Kitapevi, Ankara.

Çelik, M. (2013). *Öğretmen algılarına göre ilkokul yöneticilerinin dönüşümcü liderlik ve girişimcilik becerileri arasındaki ilişki (Bağcılar ve Bakırköy ilçeleri örneği)*. Yüksek lisans tezi, Sakarya Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Sakarya.

Çelik, M., Titrek, O. (2013). İlkokul yöneticilerinin dönüşümcü liderlik ve girişimcilik becerileri arasındaki ilişki (Bağcılar ve Bakırköy ilçeleri örneği). *VI. Ulusal Lisansüstü Eğitim Sempozyumu Bildiriler Kitabı II.* Sakarya Üniversitesi Yayınları.

Çelik, V. (2007). *Eğitimsel Liderlik*. Ankara: Pegem A Yayıncılık.

Çetindamar, D. (2002). *Türkiyede Girişimcilik*. TÜSİAD, Ankara.

Danısık, Ş. (2001). *Türkiye'deki Girişimci Profili*. Yüksek Lisans Tezi. Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Konya.

Davidsson, M. (2010). Risk Management In A Pure Unit Root. *The Journal Of Risk Finance, 11(2),* 224-234.

Demartino, R., Barbato, R. (2003). Differences Between Woman And Men Mba Entrepreneurs. *Journal Of Business Venturing, 18,* 815–832.

Demircan, N. (2000). *Girişimcilik ve Girişimcilerin Kişilik Özellikleri*. Gebze/Kocaeli: Gebze YTE Sosyal Bil. Ens., Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi.

Demirel, E. T., Tikici, M. (2010). Üniversite öğrencilerinin girişimcilik özelliklerinin beyin baskınlık analizi ile değerlendirilmesi: İnönü

Üniversitesi İ.İ.B.F. işletme bölümü örneği. *Elektronik Sosyal Bilimler Dergisi, 9(32),* 221-253.

Di Zhang, D., Bruning, E. (2011). Personal Characteristics and Strategic Orientation: Entrepreneurs In Canadian Manufacturing Companies. *International Journal Of Entrepreneurial Behaviour & Research, 17(19),* 82-103.

Dinçer, Ö., Fidan, Y. (2000). *İşletme Yönetimine Giriş*. İstanbul: Beta Basım Yayım Dağıtım.

Doğan, S. (2001). *Vizyona Dayalı Liderlik*. Philips & Richard's İnsan ve İş Kaynakları Danışmanlığı, İstanbul.

Drucker, P. F. (1954). *The practice of management.* Harper and Row Publichers, N. Y.

Duran, C., Büber, H., Eren Gümüştekin, G. (2013). Girişimcilik hislerine eğitimin katkısı: Kütahya Meslek Yüksekokulu makine programı örneği. *Girişimcilik ve Kalkınma Dergisi, 8(2),* 33-55.

Dündar, S., Ağca, V. (2007). Afyon Kocatepe Üniversitesi Lisans Öğrencilerinin Girişimcilik Özelliklerinin İncelenmesine İlişkin Ampirik Bir Çalışma. *H.Ü. İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi, 25(1),* 121-142.

Eisenberger, R., Huntington, R., Hutchison, S., Sowa, D. (1986). Perceived Organizational Support. *Journal of Managemenet Reviews, 7,(4),* 207-230.

Emsen, Ö. S. (2001). Genç Nesilde Mesleki Eğilimler ve Girişimcilik: Ampirik Bir Çalışma. *MPM Verimlilik Dergisi, 1,* 153-176.

Erbatu, G. (2008). *Kültürel Boyutları İçerisinde Girişimcilik Eğilimi.* İstanbul: Marmara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi.

Erdem, F. (2001). Girişimcilerde Risk Alma Eğilimi ve Belirsizliğe Tolerans İlişkisine Kültürel Yaklaşım. *Akdeniz İİBF Dergisi, 2,* 43-61.

Erdoğan, İ. (2000). *Eğitimde Değişim Yönetimi*. Ankara: Pegem A Yayıncılık.

Eren, E. (2001). *Örgütsel Davranış ve Yönetim Psikolojisi, Genişletilmiş 7. Baskı.* Beta Yayın Dağıtım A.Ş., İstanbul.

Erkan, H. (1993). *Bilgi Toplumu ve Ekonomik Gelişme.* Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları.

Eyal, O. (2008). Caught in the net: the network-entrepreneurship connection in public schools. *International Journal of Educational Management, 22 (5),* 386-398.

Fındıkçı, İ. (2001). *Bilgi Toplumunda Eriyen Değerler ve Eğitim, 2000 Yılında Türk Milli Eğitim Örgütü ve Yönetimi Ulusal Sempozyumu*. Ankara: Öğretmen Hüseyin Hüsnü Tekışık Eğitim Araştırma Geliştirme Vakfı Yayınları.

Fiş, A. M., Wasti, S. A. (2009). Örgüt kültürü ve girişimcilik yönelimi ilişkisi. *ODTÜ Gelişme Dergisi, 35(Özel Sayı),* 127-164.

Genç, M. (2005). Yeni Girişimciliği Koruma ve Geliştirme 'Hayriye Tüccarları'yla Başlıyor. *Çerçeve Dergisi, 13(35),* 22-23.

Global Entrepreneurship Monitor (2002). *Summary Report*.

Greenspan, A., Rosan, R.M. (2006). *The Role of Universities Today: Critical Partners in Economic Development and Global Competitiveness*. http://.icfconsulting.com/markets/community_development/docfiles/role_universities.pdf, 30.12.2009.

Gregorie, D. (2005). *Opportunity Acknowledgement as a Cognitive Process of Pattern Recognition and Structural Alignment*. Yayınlanmamış Doktora Tezi, University of Colorado.

Griffin, M. S. (1993). *Instructıonal Leadership Behaviours Of Catholic Secondar School Principals*. Doktora tezi, The University of Connecticut.

Guastello, S. J. (1995). Facilitative Style, Individual Innovation And Emergent Leadership In Problem Solving Groups. *The Journal Of Creative Behavior, 29(4),*.225-233.

Güçlüol, K. (1975). Milli Eğitimimizde bir yenilik denemesi. *TÜBİTAK, V. Bilim kongresi.* Bilim Adamı Yetiştirme Tebliğleri, Ankara.

Gümüşeli, A. İ. (1994). İzmir Ortaöğretim Okulları Yöneticilerinin Öğretmenler İle Aralarındaki Çatışmaları Yönetme Biçimleri. Yayımlanmamış Doktora Tezi, Ankara Üniversitesi, Ankara.

Gümüşeli, A. İ. (1996). Okul müdürlerinin öğretim liderliğini sınırlayan etkenler. *Eğitim Yönetimi, 2(2),* 201-209.

Güney, S. (2008). *Girişimcilik: Temel Kavramlar ve Bazı Güncel Konular.* Ankara: Siyasal Kitabevi.

Güney, S., Nurmakhamatuly, A. (2007). Kültürün girişimciliğe etkisi: Kazakistan ve Türkiye üniversite öğrencilerinin girişimcilik özelliklerinin belirlenmesine yönelik kültürlerarası araştırma. *Balıkesir Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, 10(18),* 62-86.

Güran, T. (1991). *İktisat Tarihi*. Acar Matbaacılık - Yayıncılık, İstanbul.

Gürbüz, R., Erdem, E., Yıldırım, K. (2013). Başarılı Okul Müdürlerinin Özellikleri. *Dicle Üniversitesi Ziya Gökalp Eğitim Fakültesi Dergisi, 20,*167-179.

Gürol, Y., Atsan, N. (2006). Entrepreneurial Characteristics Amongst University Students. *Education + Training, 48(1),* 25-38.

Hallak, R., Brown, G., Lindsay, J. N. (2011). The Place Identity - Performance Relationship Among Tourism Entrepreneurs: A Structural Equation Modelling Analysis. *Tourism Management, 33(1),* 143-154.

Hallinger, P., Murphy, J. F. (1987). Assesing and Develophing Principal Instructıonal Leadership. *Educational Leadership, 45(1),* 54-61.

Heilbrunn, S. (2008). Advancing Entrepreneurship in An Elementary School: A Case Study. *International Education Studies, 3(2),* 174 – 184.

Heinonen, J. (2006). Action-Based Activities in Teaching Corporate Entrepreneurship at University Level. *Journal of Asia Entrepreneurship and Sustainability, 11(2),* 1-26.

Hendorson, R., Robertson, M. (2000). Who wants to be an entrepreneur? Young Adult Attitudes to Entrepreneurship as a Career. *Carier Development International, 5(6),* 279-287.

Hesapçıoğlu, M. (2001). *Okul ve İnsan Hakları, 21. Yüzyıda Eğitim ve Türk Eğitim Sistemi*. İstanbul: Sedar Eğitim Araştırma Yayıncılık Ltd. Şti.

Hisrich, R. D., Peters M. P. (1989). *Entrepreneurship :Starting, Developing, And Managing A New Enterprise*. Homewood, IL: BPI, Irwin McGraw-Hill.

Hisrich, R. D., Peters, M. P. (1998). *Entrepreneurship (4th ed.)*. Boston: Irwin McGraw-Hill.

Hornsby, J. S., Kuratko, D. F., Zahra, S. A. (2002). Middle managers' perception of the internal environment for corporate entrepreneurship: Assessing a measurement scale. *Journal of Business Venturing, 17(3),* 253-273.

Howes, J. C., Cropanzano, R. Grandey, A. A., Mohler, C. J. (2000). Who is Supporting Whom? Quality Team Effectiveness and Percieved Organizational Support. *Journal of Quality Management, 5,* 207-223.

Hörnqvist, M., Leffler, E. (2013). Fostering an entrepreneurial attitude – challenging in principal leadership. *Education + Training, 56(6),* 551-561.

ILO. (2001). Human resources development, employment and globalization in the hotel, catering and tourism sector. *International Labour Office Report, Sectoral Activities Programme*, Geneva.

İşcan, Ö. F., Kaygın, E. (2011). Üniversite Öğrencilerinin Girişimcilik Eğilimlerini Belirlemeye Yönelik Bir Araştırma. *Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, 15 (2),* 443-462.

İraz, R. (2005). *Yaratıcılık ve Yenilik Bağlamında Girişimcilik ve KOBİ'ler*. Konya: Çizgi Kitabevi.

Kapu, H. (2001). *Orta ve Güneydoğu Anadolu'da Yaşayan Girişimci/Yöneticilerin Yaşam ve Girişimcilik Değerleri.* İstanbul: Marmara Üniversitesi Sosyal Bil. Ens. Yayınlanmamış Doktora Tezi.

Karabey, C. N. (2009). *Girişimcilikte fırsat tanımlamayı etkileyen bireysel faktörler: Beşeri ve sosyal sermaye perspektifi*, Doktora tezi, Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Erzurum.

Karabey, C. N., Bingöl, D. (2010). Girişimciliğin başlangıcı olarak fırsat tanımlama. *Yönetim, 21(67),* 9-31.

Karimi, A., Malekmohamadi, I., Daryani, A. M., Rezvanfar, A. (2011). A Conceptual Model Of Intrapreneurship in The Iranian Agricultural Extension Organization Implications For HRD. *Journal of European Industrial Training, 35(7),* 632-657.

Kaufmann, P. J., Welsh, D. H. B., Bushmarin, N. V. (1995). Locus of Control and Entrepreneurship in the Russian Republic. *Entrepreneurship Theory and Practice, 20(1),* 43-56.

Kaya, N., Arkan, A. F. (2005). Örgütsel faktörlerin, şirket girişimciliğinin potansiyel sonuçlarına etkileri: Bilgi teknolojileri ve iletişim sektöründe bir araştırma. *Yönetim, 16(52),* 7-16.

Kılıç, R., Keklik, B., Çalış, N. (2012). Üniversite öğrencilerinin girişimcilik eğilimleri üzerine bir araştırma: Bandırma İİBF işletme bölümü örneği. *Süleyman Demirel Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi, 17(2),* 423-435.

Kinicki, A., Williams, B. K. (2003). *Management, A Practical Introduction*. New York: McGraw-Hill/Irwin.

Kirzner, I. M. (1973). *Competition and Entrepreneurship*. Chicago, IL: University of Chicago Press.

Koçak, O. (2009). Bilgi teknolojilerini kullanan yeni girişimcilik modelinin iş yaratma etkisi. *Sosyal Siyaset Konferansları Dergisi, 57,* 381-406.

Koh, H., C. (1996). Testing Hypotheses of Entrepreneurial Characteristics: A study of Hong Kong MBA Students. *Journal of Managerial Psychology, 11(3),* 12-25.

Koontz, K., O'Donnel, C. (1968). *Principles of management.* Mc GrawHill Book Company, N. Y.

Korkmaz, M. (2006). Okul Yöneticilerinin Kişilik Özellikleri ile Liderlik Stilleri Arasındaki İlişki. *Kuram ve Uygulamada Eğitim Yönetimi, 46,* 199-226.

Korkmaz, S. (2000). Girişimcilik ve Üniversite Öğrencilerinin Girişimcilik Özelliklerinin Belirlenmesine Yönelik Bir Araştırma. Hacettepe Üni. İİBF Dergisi, 18(1), 163-169.

Kourilsky, M. (1995). *Entrepreneurship Education: Opportunity in search of curriculum*. Kansas City, MO: Center for entrepreneurial Leadership. Ewing Marion Kauffman Foundation, 1-21.

Köybaşı, F , Dönmez, B . (2017). Okul Yöneticisi Girişimcilik Ölçeği: Geçerlik ve Güvenirlik Çalışması. *İnönü Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi, 18 (1),* 235-247.

Köybaşı, F., Dönmez, B. (2017). Okul Yöneticilerinin Girişimcilik, Öz-Yeterlik ve Örgütsel Bağlılık Algılarının Analizi. *Kuram ve Uygulamada Eğitim Yönetimi, 23(2),* 249 – 280.

Kuratko, D. F., Goldsby, M. G. (2004). Corporate Entrepreneurs or Rogue Middle Managers? A Framework for Ethical Corporate Entrepreneurship. *Journal of Business Ethics, 55,* 13-30.

Küçük, O. (2005). *Girişimcilik ve Küçük İşletme Yönetimi*. Seçkin Yayıncılık, Ankara.

Lajuie, J. (1968). *Ekonomik Sistemler*. Varlık Yayınları, İstanbul.

Lau, P. V., Shaffer, A. M. (1999). Career Success: The Effects Of Personality. *Career Development International, 4(4),* 225-230.

Laudon, K. J. (2007). *Management Information Systems: Managing Digital Firms (10th Edition)*. Pearson Prentice Hall.

Lee, S. M., Suzanne J. P. (2000). Culture, Entrepreneurial Orientation and Global Competitiveness. *Journal of World Business, 35(4),* 401-416.

Levinson, H. (1965). Reciprocation: The Relationship Between Man and Organization. *Administrative Science Quarterly, 9,* 370-390.

Low, M., Macmillan, I. (1988). Entrepreneurship: Past Research and Future Challenges. *Journal of Management, 14(2),* 139-161.

Macko, A., Tyszka, T. (2009). Entrepreneurship and Risk Taking. *Applied Psychology: An International Review , 58(3),* 469–487.

Makanjee, C. R., Hartzer, Y. F., Uys, I. L. (2006). The Effect of Percieved Organizational Support on Organizational Commitment of Diagnostic Imaging Radiographers. *Radiography, 12(2),* 118-126.

Mann, C. L. (2002). Achieving the Benefits of connectivity and Global E-Commerce. *E-Commerce Strategies: The Basic Elements of an Enabling Environment for E-Commerce*, Geneva.

Marangoz, M. (2008). *Girişimcilik*. Çanakkale: Pozitif Matbaacılık.

Maranville, S. (1992). Entrepreneurship in the Business Curriculum. *Journal of Education for Business, 68(1),* 27-31.

Martin, W. J., Willower, D.D. (1981). The Managerial Behavior of High School Principals. *Educational Administration Ouarterly, 17,* 69-90.

McCarty, D. J., Ramsey, C. E. (1971). *The school managers.* Greenwood Publishing Corporation, West Part, Conecticut.

McClelland, D. C. (1961). *The Achieving Society*. Princeton, N. J.: D. Van Nostrand Co.

McEvan, E. K. (1994). *Seven Steps to Effective Instructional Leadership.* USA: Scholastıc Inc.

Milli Eğitim Bakanlığı (2013). *15 Bin Yönetici ve Öğretmene Liderlik ve Girişimcilik Eğitim Verilecek.* http://www.meb.gov.tr/15-bin-yonetici-ve-ogretmene-liderlik-ve-girisimcilik-egitim-verilecek/haber/5919/tr, 19.07.2015.

Milli Eğitim Bakanlığı (2015). *Eğitimde Değişim "Değişim Liderliği" Projesi İle Başladı.* http://adana.meb.gov.tr/www/egitimde-degisim-8220degisim-liderligi8221-projesi-ile-basladi/icerik/1191, 19.07.2015

Mitton, D. G. (1989). The complete entrepreneur. *Entrepreneurship: Theory and Practice, 13(3),* 9-19.

Monahan, W. G., Hengst, H. R. (1982). *Contemporary Educational Administration.* Mc Millan Publishing Co. Inc, New York.

Morrison, A., Rimmington, M., Williams, C. (2005). *Entrepreneurship in the Hospitality, Tourism and Leisure Industries.* Oxford, UK: Elsevier Butterworth Heinemann.

Mueller, S. L., Thomas, A. S. (2001). Culture and Entrepreneurial Potential: A Nine Country Study of Locus Control and Innovativeness. *Journal of Business Venturing, 16(1),* 51-75.

Müftüoğlu, T., Akbulut, Y., Özsoy, A. (1996). Türkiye'de Girişimcilik Tarihi. *TOSYÖV Girişim, 8*.

Müftüoğlu, T., Durukan, T. (2004). *Girişimcilik ve KOBİ'ler*. Ankara: Gazi Kitabevi.

Naz, F., Munir, F., Khalid, A., Ahmed, I. (2011). Entrepreneurial Skills Enhance The Achievement Level Of School Leaders. *Interdisciplinary Journal of Contemporary Research in Business, 3(1),* 277 - 288.

Nelson, R. E. (1977). Entrepreneurship Education in Developing Countries. *Asian Survey, 17(9),* 880.

Norton Jr., I. W., Moore, T. W. (2006). The Influence of Entrepreneurial Risk Assessment on Venture Launch or Growth Decisions. *Small Business Economics, 26,* 215–226.

Obisanya, J. F., Akinbami, C. A. O., Fayomi, A. O. (2010). Entrepreneurship Education and Undergraduates' Attitude to Self-Employment: A Case Study of A Nigerian University. *Ife PsychologIA, 18(2),* 90.

Organ D. W. (1977). A Reappraisal and Reinterpretation of The Satisfaction–Causes–Performance Hypothesis. *Academy of Management Review, 2,* 46–53.

Özal, P. H. (2009). *Türkiye'de Girişimcilik Teşvikleri ve Yeterliliği Ankara'da Bir Araştırma.* Basılmamış Yüksek Lisans Tezi, Dumlupınar Üniversitesi, Kütahya.

Özdemir, L. (1998). *Endüstriyel Örgütlerdeki Yönetsel İlişkilerde Liderlik Yaklaşımları Ve Bir Uygulama*. Cumhuriyet Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Basılmamış Doktora Tezi, Sivas.

Özdemir, S., Ersöz Y. H., Sarıoğlu, H. İ. (2006). *İşsizlik Sorununun Çözümünde KOBİ'lerin Desteklenmesi.* İstanbul: İTO yayınları.

Özden, Y. (1998). *Eğitimde Dönüşüm*. Ankara: Önder Matbaacılık.

Özden, Y. (1999). *Eğitimde Yeni Değerler.* Ankara: Pegem Yayıncılık.

Özen Kutanis, R. (2003). Girişimcilikte Cinsiyetin Rolü: Kadın Girişimciler. 11. Ulusal Yönetim Organizasyon Kongresi. Kocatepe Üniversitesi, Afyon.

Özen Kutanis, R. (2009). Kadın ve Erkek Girişimcilerin Algılama Farklılıkları: Sakarya Örneği. *Uluslararası ve Disiplinlerarası Kadın Çalışmaları Kongresi*, Sakarya, 258-257

Özkul, G. (2007). Kapitalist Sistemin Sürükleyici Aktörleri: Ekonomik Teoride Girişimciler. S*üleyman Demirel Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi, 12(3),* 343-366.

Öztürk, İ. (2008). Girişimcilik Raporu. *İGİAD, 7,* Çevrimiçi 20/10/2008, http://www.igiad.com/books/girisimcilik_raporu.pdf.

Pervin, L. A. (1980). *Personality: Theory, Assesment and Research*. John Wiley & Sons, New York.

Pihie, Z. A. L, Asimiran, S., Bagheri, A. (2014). Entrepreneurial leadership practices and school innovativeness. *South African Journal of Education, 34(1),* 1 - 11.

Popper, M., Zakkai, E. (1994). Transactional, Charismatic and Transfornational Leadership: Conditions Condutive to Their Prodominence. *Leadership and Organizational Development Journal, 15(6),* 3-7.

Rahman, M., Kwen, L. F. (2011). The Development Of Migrant Entrepreneurship In Japan: Case Of Bangladeshis. *Int. Migration & Integration, Volume 12,* 253–274.

Rasmussen, E. A., Sorheim, R. (2006). Action-Based entrepreneurship education. *Technovation, 26,* 185-194.

Reid, R.S., Adams, J. S. (2001). Human Resource Management-A Survey of Practises Within Family and Non-Family Firms. *Journal of Europan Industrial Training, 25(6),* 310-320.

Rhoades, L., Eisenberger, R. (2002). Perceived organizational support: A review of the literature. *Journal of Applied Psychology, 87(4),* 698-714.

Robbins, S., Coulter, M. (2002). *Management*. New York, NY: Prentice Hall International.

Robinson, P. B., Stimpson, D. V., Huefner, J. C., Hunt, H. K. (1991). An attitude approach to the prediction of entrepreneurship. *Entrepreneurship: Theory and Practice, 15,* 13-31.

Ronstadt, R. C. (1984). *Entrepreneurship: Text, Cases, and Notes*. Lord Publishing.

Rotter, J. B. (1966). Generalized expectancies for internal versus external locus of control of reinforcement. *Psychological Monographs: General and Applied, 609(80),* 1-28.

Sabancı Vakfı (2011). Sabancı Üniversitesi Yönetici Geliştirme Birimi tarafından hazırlanan ve uygulanan Okul Yöneticileri Geliştirme Programı Değerlendirme Raporu.

http://www.sabancivakfi.org/files/html/programlar/toplumsal_katkilarimiz/oygp/OYGP_Degerlendirme_Raporu_2011_ozet_web.pdf, 19.07.2015.

Sakarya, S., Kosa, G., Namal, B. (2006). Girişimcilik Sürecinde Fırsat ve Kırgızistan Örneği. Türkiye Manas Üniversitesi, İktisadi ve İdari Birimler Fakültesi, Uluslararası Girişimcilik Kongresi, 25-27 Mayıs 2006, B*işkek, Kırgızistan-Türkiye Manas Üniversitesi Yayınları: 86, 11*, 99-118.

Salvatore, D. (2005), G-7 Ülkelerinde Yeni Ekonomi ve Büyüme. *C.Ü. İktisadi ve İdari Bilimler Dergisi, 6(1),* 59-69.

Sanchez, J. C. (2011). Entrepreneurship: Introduction. *Psicothema, 23(3),* 424-426.

Sarachek, B. (1978). American entrepreneurs and the Horatio Alger Myth. *Journal of Economic History, 38(2),* 439-456.

Saraçoğlu, M., Dıran, C., Taşkın, E. (2010). Girişimcilikte Yaratıcılığın Üç Boyutu: Birey, Süreç Ve Ürün. *Anadolu Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi, 10(2),* 1–14.

Sargut, S. (1995). *Kültürler Arası Farklılaşma ve Yönetim*. Verso Yayıncılık, Ankara.

Schumpeter, J. A. (1928). Unternehmer (Entrepreneur). M. C. Becker, T. Knudsen (Çev.), R. Koppl (Der.), *Advances in Austrian Economics* içinde, 6, 235-266, Austrian Economics and Entrepreneurial Studies.

Schumpeter J. A. (1934). *The Theory of Economic Development: An Inquiry into Profits, Capital, Credit, Interest, and the Business Cycle*. Cambridge, Harvard University Press.

Schumpeter, J. A. (1954). *History of Economic Analysis*. E. B. Schumpeter (Der.), New York: Oxford University Press.

Scott, S., Webber, C. F. (2013). Entrepreneurialism for Canadian Principals: Yesterday, Today, and Tomorrow. *Journal of Research on Leadership Education 8(1)*, 113 –136.

Senge, P. M. (1990). *The Fifth Discipline*. New York: Doubleday.

Sequeria, J. M. (2004). *The Effect of Network Ties and Entrepreneurial Self-efficacy on Immigrant New Venture Intentions*. Doktora Tezi, The University of Texas.

Shane, S., Venkataraman, S. (2000). The Promise of Entrepreneurship as a Field of Research. *Academy of Management Review, 25(1),* 217-226.

Siegrist, M., Cvetkovich, G., Gutscher, H. (2002). Risk Preference Predictions And Gender Stereotypes. *Organizational Behavior And Human Decision Processes, 87(1),* 91-102.

Slater, R. O., Doig, J. W. (1988). Leadership in Education: Issues of Entreprenurship and Environment. *Educationand Urban Society, 20(3),* 294 – 301.

Stevenson, H. H. Roberts, M., Grousbeck, J., Harold,, I. I., Bhide, A. (1985). *New Business Ventures And The Entrepreneur (2nd ed.).* Homewood, Ill.: R.D. Irwin.

Stevenson, H. H., Sahlman, W. A. (1989). The Entrepreneurial Process. İçinde Dewhurst P. B. J. (Ed.), *Small Business and Entrepreneurship.* Basingstoke: Macmillan.

Stormer, F., Kline, T., Goldenberg, S. H. (1999). Measuring Entrepreneurship With General Enterprising Tendency Test. Criterion Validity And Reliability. *Human Systems Management, 18(1),* 47-53.

Şahin, E. (2006). *Kadın Girişimciler ve Konya İli'nde Kadın Girişimciler Üzerine Bir Uygulama*. Yayınlanmış Yüksek Lisans Tezi, Selçuk Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Konya.

Taymaz, H. (2003). *Okul Yönetimi. Yedinci basım.* Ankara: Pegem A Yayıncılık.

Tengilimoğlu, D. (2005). Hizmet işletmelerinde liderlik davranışları ile iş doyumu arasındaki ilişkinin belirlenmesine yönelik bir araştırma. *Ticaret ve Turizm Eğitim Fakültesi Dergisi, 1*, 23-45.

Teoh, H. Y., Foo, S. L. (1997). Moderating Effects Of Tolerance For Ambiguity And Risk Taking Propensity On The Role Conflict Perceived Performance Relationship: Evidence From Singaporean Entrepreneurs. *Journal Of Business Venturing, 12(1),* 67-81.

Thomas, C., Vonberg, J. A. (1991). Evaluating Principals: New Requirements, Directions for the "90"s. *NASSP Bulletin, 75, (539),* 59-64.

Tikici, M., Aksoy, A. (Edt.) (2009). *Girişimcilik ve Küçük İşletmeler*. Ankara: Nobel Yayın Dağıtım.

Titiz, T. (1999). *Genç Girişimcilere Öneriler*. İstanbul: İnkılâp Kitabevi.

Tokgöz, E. (2001). *Türkiye'nin İktisadi Gelişme Tarihi (1914 – 2001)*. İmaj Yayınevi. Ankara.

Top, S. (2006). *Girişimcilik Keşif Süreci (1. Baskı)*. İstanbul: Beta Yayıncılık.

Tope, D. E. (1965). *Equipping The School Administrator For This Task. The Social Sciences View School Administration Prentice.* Hall Inc. Englewood Cliffs, W. J.

Tosunoğlu, B. T. (2003). *Girişimcilik ve Türkiye'nin Ekonomik Gelişme Sürecinde Girişimciliğin Yeri*. Yayınlanmamış Doktora Tezi, Anadolu Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Eskişehir.

TÜGİAD (1993). *Ekonomik Kalkınmada Girişimciliğin Önemi ve Değişen Girişimci Nitelikleri*. Türkiye Genç İş Adamları Derneği. İstanbul.

Ufuk, H., Özgen, Ö. (2001). The Profile Of Woman Entrepreneurs: A Sample From Turkey. *International Journal Of Consumer Studies, 25,* 4.

Uluyol, O. (2013). Öğrencilerin girişimcilik eğilimlerinin belirlenmesi: Gölbaşı meslek yüksekokulu örneği. *Adıyaman Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, 6(15),* 349-372.

Ülküdür, M. A., Duman, S., Bacanak, A. (2015). Sınıf Öğretmenlerinin Girişimcilik Becerilerinin Okul Müdürlerinin Çalışma Hayatı Üzerine Etkisi. *Bartın Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi, XIV. Uluslararası Katılımlı Sınıf Öğretmenliği EğitimiSempozyumu,* 140 – 151.

Vural, S. (2006). *Girişimci Kişilik Özellikleri ve Biga İlçesi Girişimcilik Profili Araştırması*. Dönem Projesi, Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi.

Wakkee, I., Elfring, T., Monaghan, S. (2010). Creating Entrepreneurial Employees in Traditional Service Sectors The Role Of Coaching And Self-Efficacy. *Int Entrep Manag, 6,* 1–21.

Wang, C. K., Wong, P. K. (2004). Entrepreneurial interest of university students in Singapore. *Technovation, 24 (2),* 163-172.

Weick, K. (2002). Puzzles in Organisational Learning: An Exercise in Disciplines Imagination. *British Journal of Management, 13(3),* 7-15.

Wennekers, S., Thurik, R. (1999). Linking Entrepreneurship and Economic Growth. *Small Business Economics, 13,* 27-55.

Wonglimpiyarat, J. (2005). Does Complexity Affect The Speed Of Innovation?, *Technovation, 25*, 865–882.

Wu, S., Matthews, L., Dagher, K. G. (2007). Need For Achievement, Business Goals, And Entrepreneurial Persistence. *Management Research News, 30(12),* 928-941.

Yaghoubi, N. M., Ahmadi, F. (2010). Factors Affecting the Women Entrepreneurship in Industrial Section. *European Journal of Social Sciences, 17(1),* 88-95.

Yazıcı, K., Tan Şahin, K. (2006). Türkiye'de Girişimciliğin Gelişimi: Kültürel ve Makro-Kurumsal Bağlamın Birlikteliği. *Yönetim, 17(53),* 18-28.

Yelkikalan, N., Akatay, A., Yıldırım, H. M., Karadeniz, Y., Köse, C., Koncagül, Ö., Özer, E. (2010). Dünya ve Türkiye Üniversitelerinde Girişimcilik Eğitimi: Karşılaştırmalı bir Analiz. *KMÜ Sosyal ve Ekonomik Araştırmalar Dergisi, 12(19),* 51-59.

Yemini, M., Addi-Raccah, A., Katarivas, K. (2015). I have a dream: Schoolprincipals asentrepreneurs. *Educational Management, 43(4),* 526 - 540.

Yılmaz, E., Sünbül, A. M. (2009). Üniversite Öğrencilerine Yönelik Girişimcilik Ölçeğinin Geliştirilmesi. *Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, 21(2),* 195-203.

Zampetakis, L. A., Beldekos, P., Moustakis, V. S. (2009). "Day to day" entrepreneurship within organisations: The role of trait Emotional Intelligence and Perceived Organisational Support. *European Management Journal, 27,* 165-175.

Zhao, J., Chen, L. (2008). Individualism, Collectivism, Selected Personality Traits, And To Us Occupations. *Journal Of Vocational Behavior, 71(1),* 1–22.

Zimmerer, T. W., Scarborough, N. M. (2005). *Essentials of Entrepreneurship and Small Business Management (4th Edition).* New Jersey, USA: Pearson Prentice Hall.

EKLER

EK 1- Yönetici Girişimcilik Ölçeği

ANKET FORMU

Ortaöğretim Kurumlarındaki Yöneticilerin Girişimcilik Özelliklerinin Belirlenmesi

Sayın Müdürüm/Müdür Yardımcım,

Trakya Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Yüksek Lisans programındaki "Ortaöğretim Kurumlarındaki Yöneticilerin Girişimcilik Özellikleri" başlıklı tez çalışmam için düzenlenen bu bilgi toplama formu iki bölümden oluşmaktadır. Birinci bölümde çeşitli kişisel bilgilerinizi belirtmeniz istenmiştir. İkinci bölümde ise, "Yönetici Girişimcilik Ölçeği" yer almaktadır. Lütfen, formun ikinci bölümünde yer alan her bir ifadeyi dikkatlice okuyarak size uygun olan seçeneği ifadenin karşısında yer alan beşli derecelendirme ölçeği üzerinde işaretleyerek (X) belirtiniz.

Bu veri toplama aracı ile elde edilen bilgiler bilimsel bir çalışma dışında hiçbir amaçla kullanılmayacaktır. Formun hiçbir yerine adınızı yazmayınız. Lütfen tüm maddeleri yanıtlayınız. Araştırmada elde edilecek bilgilerin doğruluğu, ölçekte yer alan ifadeleri içtenlikle yanıtlamanıza bağlıdır. Katkılarınızı bekliyor, teşekkür ediyorum.

Bu anket müdür ve müdür yardımcıları tarafından doldurulacaktır.

Melek DERİN

Trakya Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü

Eğitim Bilimleri Anabilim Dalı

Eğitim Yönetimi, Teftişi, Planlaması ve Ekonomisi Tezli Yüksek Lisans Öğrencisi

KİŞİSEL BİLGİLER

A. Cinsiyetiniz

( ) Kadın ( ) Erkek

B. Branşınız

( ) Sosyal Bilimler (örn, Türk Dili ve Edeb., Felsefe, Coğrafya Öğretmenliği)

( ) Fen Bilimleri (örn., Fizik, Kimya, Matematik)

( ) Meslek Öğretmeni(örn.,Tekstil, Bilişim, Makine)

C. Yaşınız

( ) 20-30 ( ) 31-40 ( )41-50 ( )51-60 ( )61 ve üstü

D. Eğitim Durumunuz

( ) Önlisans ( ) Lisans ( ) Lisansüstü

E. Yöneticilikteki Kıdeminiz

( ) 1–5 yıl ( ) 6-10yıl ( ) 11–15 yıl ( ) 16 yıl ve üstü

F. Görev Yaptığınız Okuldaki hizmet süreniz

( ) 1–5 yıl ( ) 6-10yıl ( ) 11–15 yıl ( ) 16 yıl ve üstü

YÖNETİCİ GİRİŞİMCİLİK ÖLÇEĞİ

1:Hiç 2: Ara Sıra 3: Bazen 4: Sıklıkla 5: Her Zaman

1. Öğretmenlerin daha iyi çalışabilmeleri için fırsat yaratırım.	1	2	3	4	5
2. Öğretmenlerin eğitim sürecinde karşılaştıkları aksaklıkları düzeltmeye çalışırım.	1	2	3	4	5
3. Öğrencilerin eğitim sürecinde karşılaştıkları aksaklıkları düzeltmeye çalışırım.	1	2	3	4	5
4. Değişimin gerekli olduğuna inanırım.	1	2	3	4	5
5. Okuldaki eğitim öğretimle ilgili olaylara farklı açıdan bakabilirim.	1	2	3	4	5
6. Okula katkısı olacağını düşündüğüm kurumlarla iletişime geçerim.	1	2	3	4	5
7. Öğretmenlerin etkili performans gösteremediği durumlarda onlara rehberlik ederim.	1	2	3	4	5
8. Okulun fiziki ihtiyaçlarını gidermek için resmi ve sivil kurumlarla iletişime geçerim.	1	2	3	4	5
9. Kurum kültürünü geliştirme faaliyetlerinde bulunurum.	1	2	3	4	5
10. Öğretmenlerin daha verimli çalışmaları için gerekli kaynakları temin ederim.	1	2	3	4	5
11. Görevimle ilgili giriştiğim işlerde yüksek düzeyde başarma inancı taşırım.	1	2	3	4	5
12. Karşılaştığım güzel ve yeni şeyleri okulumda yapmaya çalışırım.	1	2	3	4	5
13. İhtiyacım olan kaynakları elde etmek için fırsat kollarım.	1	2	3	4	5
14. Okul adına işleri başlatma ve idare etmede aktif olmaya çalışırım.	1	2	3	4	5
15. Zorunlu olmadığı halde gönüllü olarak görev almayı isterim.	1	2	3	4	5

EK 2- Anket İzin Belgesi

T.C.
EDİRNE VALİLİĞİ
İl Millî Eğitim Müdürlüğü

Sayı : 56569733-44-E.8626253 30/04/2019
Konu : Anket İzni

VALİLİK MAKAMINA

İlgi : a) MEB Yenilik ve Eğitim Teknolojileri Genel Müdürlüğü'nün 2017/25 sayılı Genelgesi
b)Trakya Üniversitesi Rektörlüğü'nün 22/04/2019 tarihli ve 143723 sayılı yazısı.

Trakya Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Eğitim Bilimleri Anabilim Dalı yüksek lisans öğrencisi Melek DERİN'in İl Millî Eğitim Müdürlüğümüze bağlı Edirne İl Merkez ve İlçelerinde ekte isimleri bulunan Resmi ortaöğretim okullarında görev yapan yöneticilere yönelik uygulamak istediği **"Ortaöğretim Kurumlarındaki Yöneticilerin Girişimcilik Özellikleri"** konulu araştırma çalışması kapsamında yer alan veri toplama araçları Anket Değerlendirme Komisyonu'nca incelenmiştir.

Makamınızca uygun görüldüğü takdirde, Trakya Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Eğitim Bilimleri Anabilim Dalı yüksek lisans öğrencisi Melek DERİN'e ait anket çalışmasının 31 Mayıs 2019 tarihine kadar İl Millî Eğitim Müdürlüğümüze bağlı Edirne İl Merkez ve İlçelerinde ekte isimleri bulunan Resmi ortaöğretim okullarında görev yapan yöneticilere gönüllülük esasına dayanılarak, eğitim öğretimi aksatmamak kaydı ile okul müdürü gözetim ve sorumluluğunda uygulanmasını olurlarınıza arz ederim.

Kemal SOYTÜRK
İl Millî Eğitim Müdür V.

O L U R
30/04/2019
Dr. Yusuf GÜLER
Vali a.
Vali Yardımcısı

http://edirne.meb.gov.tr/ Tel : (0284) 212 61 22 Bilgi İşlem ve Eğitim Teknolojileri Hizmetleri Bölümü
bilgiislemegitek22@meb.gov.tr Faks : (0284) 212 61 26 Bilgi için: Necat SENGÖR (Bil. İşletmeni) Dahili: 2302

Bu evrak güvenli elektronik imza ile imzalanmıştır. https://evraksorgu.meb.gov.tr adresinden 082b-2798-3d57-929b-e2c7 kodu ile teyit edilebilir.

EK 3- Anket Kullanım İzni E-posta Görüşmesi

Ynt: Okul Yöneticisi Girişimcilik Ölçeğini Kullanmak İstiyorum

FK

FATMA KÖYBAŞI <fkoybasi@cumhuriyet.edu.tr>
Pzt 17.12.2018, 12:02
Siz

Merhaba Melek,
Ölçeği kullanabilirsin. Kolaylıklar dilerim.
İyi günler.

Gönderen: melek derin <melekderin@msn.com>
Gönderildi: 14 Aralık 2018 Cuma 09:40:52
Kime: FATMA KÖYBAŞI
Konu: Okul Yöneticisi Girişimcilik Ölçeğini Kullanmak İstiyorum

Merhaba sayın Fatma hocam,
Ben Melek Derin, Trakya Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Eğitim Yönetimi, Teftişi, Planlaması ve Ekonomisi tezli yüksek lisansımı yapmaktayım. Tezimde orta öğretim kurumlarındaki yöneticilerin girişimcilik özelliklerini çalışıyorum. Okul Yöneticisi Girişimcilik Ölçeğini tezimde kullanmak üzere sizin izninizi istiyorum. Teşekkürler, çalışmalarınızda başarılar..